

Projekt

z dnia 15 lutego 2022 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR LI/ 2022
RADY POWIATU GNIEŹNIEŃSKIEGO
z dnia 24 lutego 2022 r.**

w sprawie przyjęcia dokumentu "Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030".

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 2) – 5), art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920, z późn. zm.) oraz art 19 pkt 1) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się dokument „Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030” w brzmieniu zgodnym z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Gnieźnieńskiego.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2022 r.

Przewodniczący Rady
Powiatu

Dariusz Pilak

***Powiatowa strategia rozwiązywania
problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim
na lata 2022 – 2030***

Gniezno 2022 r.

Spis treści:

Wprowadzenie 5

**I. Podstawy formalne tworzenia Strategii rozwiązywania problemów społecznych
w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030. .... 6**

I.1. Zgodność Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie
gnieźnieńskim z innymi, nadrzędnymi dokumentami strategicznymi. 7

I.1.1 Dokumenty strategiczne Unii Europejskiej..... 8

I.1.2. Dokumenty strategiczne na poziomie krajowym..... 8

I.1.3. Dokumenty strategiczne województwa wielkopolskiego. 10

I.2. Krajowe regulacje prawne związane z opracowaniem Powiatowej Strategii Rozwiązywania
Problemów Społecznych..... 13

**II. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach powiatu
gnieźnieńskiego. 18**

II.1. Położenie i powierzchnia powiatu gnieźnieńskiego. 18

II.2. Ludność powiatu gnieźnieńskiego..... 20

II. 3. Poziom życia mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego..... 26

II.4. Charakterystyka gospodarcza powiatu gnieźnieńskiego..... 29

II.5. Struktura osób pracujących w powiecie gnieźnieńskim w poszczególnych sektorach
gospodarczych..... 32

II.6. Oświata w powiecie gnieźnieńskim..... 35

II.7. Ochrona zdrowia w powiecie gnieźnieńskim..... 36

II.8. Organizacje pozarządowe w powiecie gnieźnieńskim..... 38

II.9. Bezpieczeństwo publiczne w powiecie gnieźnieńskim..... 39

III. Pomoc społeczna w powiecie gnieźnieńskim. 39

III.1. Charakterystyka systemu pomocy społecznej w powiecie gnieźnieńskim..... 42

III.1.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie. 42

III.1.2. Działalność Centrum Aktywności Społecznej LARGO..... 46

III.2. Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie gnieźnieńskim..... 47

<i>III.3. Powiatowy Urząd Pracy w Gnieźnie.....</i>	<i>53</i>
<i>III.4. Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie gnieźnieńskim.....</i>	<i>55</i>
<i>III.5. System pieczy zastępczej i jednostki wspierania rodziny.....</i>	<i>58</i>
<i>III.6. Domy Pomocy Społecznej w powiecie gnieźnieńskim. ....</i>	<i>69</i>
<i>III.7. Środowiskowy Dom Samopomocy.....</i>	<i>72</i>
<i>III.8. Warsztaty Terapii Zajęciowej.....</i>	<i>74</i>

IV. Realizacja zadań z zakresu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych..... 76

V. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w powiecie gnieźnieńskim. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej. 82

<i>V.1. Wskaźnik deprywacji lokalnej w gminach powiatu gnieźnieńskiego.....</i>	<i>84</i>

VI. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.85

<i>VI.1. Długotrwała lub ciężka choroba.....</i>	<i>86</i>
<i>VI.2. Ubóstwo. ....</i>	<i>87</i>
<i>VI.3. Niepełnosprawność.....</i>	<i>89</i>
<i>VI.4. Bezrobocie. ....</i>	<i>91</i>
<i>VI.5. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. ....</i>	<i>92</i>
<i>VI.6. Uzależnienia – alkoholizm, narkomania. ....</i>	<i>96</i>
<i>VI.7. Potrzeba ochrony macierzyństwa. ....</i>	<i>97</i>
<i>VI.8. Przemoc w rodzinie. ....</i>	<i>98</i>
<i>VI.9. Problemy ludzi starszych. ....</i>	<i>101</i>

VII. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. Wyniki badań. 103

<i>VII.1. Ocena warunków życia w powiecie gnieźnieńskim.....</i>	<i>104</i>
<i>VII.2. Ocena warunków życia w powiecie gnieźnieńskim pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego,</i>	

dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.....	105
VII.3. Skala występowania i dokuczliwości problemów społecznych występujących na terenie powiatu gnieźnieńskiego.....	106
VII.4. Grupy społeczne zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym w powiecie gnieźnieńskim.....	107
VII.5. Problemy rodzin z dziećmi w powiecie gnieźnieńskim.....	109
VII.6. Problemy osób niepełnosprawnych w powiecie gnieźnieńskim.....	111
VII.7. Problemy osób starszych w powiecie gnieźnieńskim.....	112
VII.8. Problemy dzieci i młodzieży w powiecie gnieźnieńskim.....	113
VII.9. Problem uzależnień na terenie powiatu gnieźnieńskiego.....	116
VII.10. Dynamika zachowań alkoholowych i zażywania narkotyków w ostatniej dekadzie na terenie powiatu gnieźnieńskiego oraz zmiana konsumpcji alkoholu.....	116
VII.11. Zjawisko przemocy domowej w powiecie gnieźnieńskim.....	118
VII.12. Sprawcy przemocy w rodzinie w opiniach mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego.....	118
VII.13. Ofiary przemocy w rodzinie w opiniach mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego.....	120
VII.14. Miejsca doświadczania przemocy, czynniki generujące przemoc.....	120
VII.15. Doświadczenie przemocy.....	122
VII.16. Stereotypy na temat przemocy.....	123
VII.17. Znajomość instytucjonalnych form wsparcia dla ofiar przemocy na terenie powiatu gnieźnieńskiego.....	124
VIII. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030.....	126
VIII.1. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030.....	135
VIII.2. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powiatu gnieźnieńskiego.....	143
Spis tabel:.....	146

Spis rysunków:..... 148

Wprowadzenie

Przedstawiona *Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030* jest wyrazem komplementarnego i zintegrowanego planowania społecznego, którego celem jest identyfikacja i ukazanie problemów społecznych występujących w powiecie gnieźnieńskim oraz podjęcie próby wskazania metod ich rozwiązania, zgodnie z możliwościami, które wynikają z zadań nałożonych na samorząd powiatowy. Strategia stanowi punkt wyjścia do opracowania szczegółowych programów. Poszukiwanie efektywnych sposobów rozwiązywania problemów społecznych powinno uwzględniać fakt, że problemy społeczne nie są odosobnione - wystąpienie jednego problemu inicjuje powstanie kolejnych problemów. W związku z powyższym niezbędne jest uwzględnienie wielokierunkowego i kompleksowego oddziaływania nie tylko na skutki wystąpienia danych problemów a przede wszystkim na źródło ich wystąpienia. Najważniejszym zadaniem jest stworzenie możliwości kompleksowej (holistycznej) współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej w zakresie minimalizacji tych negatywnych zjawisk. Realizacja powyższych oczekiwań w tym zakresie wymaga podejmowania wieloaspektowych i wielokierunkowych działań strategicznych a zwłaszcza: interwencyjnych – o cechach ratownictwa i likwidacji niedoborów, których źródłem jest niedostatek, ubóstwo, nierówności społeczne, niedostosowanie, patologie społeczne; asekuracyjnych – uprzedzających pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu; kompensacyjnych – niwelujących luki i deficyty; oraz partycypacyjnych – poszerzających uczestnictwo społeczne w życiu publicznym i zapobiegających wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji. *Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030* składa się z ośmiu zasadniczych części. **Pierwsza** przedstawia podstawy formalne tworzenia Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030

i określa umocowania prawne niniejszej Strategii w kontekście dokumentów nadrzędnych. **Druga** część ukazuje specyfikę społeczności lokalnej i ma na celu prezentację podstawowych informacji o powiecie, ludności, gospodarki, edukacji, służby zdrowia i organów zapewniających bezpieczeństwo na terenie powiatu. W części **trzeciej** scharakteryzowano system pomocy społecznej w powiecie gnieźnieńskim. **Czwarty** rozdział strategii zawiera opis realizacja zadań z zakresu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w powiecie gnieźnieńskim. **Piąta i szоста** część stanowi diagnozę problemów społecznych powiatu gnieźnieńskiego, opracowanych na podstawie analizy źródeł zastanych. **Siódmy** rozdział strategii opisuje skalę problemów społecznych powiatu gnieźnieńskiego, opracowanych na podstawie wyników ankiety, przeprowadzonej wśród mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. **Ósma** część określa cele strategiczne, operacyjne i związane z nimi zadania. W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej powiatu na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i jej ewaluacji. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu polityki społecznej realizowanej na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

I. Podstawy formalne tworzenia Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030.

W tworzeniu strategii rozwiązywania problemów społecznych zasadniczą podstawę prawną stanowi Konstytucja RP i ustawy krajowe, które wyznaczają cele i kierunki działań w rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych oraz profilaktyce ich występowania. Dla większości problemów społecznych przyjęte są odrębne ustawy regulujące kluczowe kwestie dotyczące kompetencji podmiotów publicznych i procedur działania w walce z niekorzystnym zjawiskiem, np. przemoc w rodzinie, alkoholizm, narkomania, zatrudnienie (w tym zatrudnienie socjalne oraz zatrudnienie osób niepełnosprawnych), wspieranie rodziny i piecza zastępcza. Wśród głównych ustaw, które zostały uwzględnione w strategii rozwiązywania problemów społecznych jako podstawy prawne, należy wymienić przede wszystkim:

- ✓ Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
- ✓ Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.,
- ✓ Ustawa o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 r.,

- ✓ Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. wraz z aktami wykonawczymi,
- ✓ Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r. wraz z aktami wykonawczymi,
- ✓ Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r.,
- ✓ Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r.,
- ✓ Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października
- ✓ 1982 r. wraz z aktami wykonawczymi,
- ✓ Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. wraz z aktami wykonawczymi,
- ✓ Ustawa o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 czerwca 2003 r.,
- ✓ Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. wraz z aktami wykonawczymi,
- ✓ Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r.,
- ✓ Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r.
- ✓ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Najważniejsze programy oraz kierunki planowanych działań zawarte w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030* są zgodne i skorelowane z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych formułowanych i realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, na poziomie Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. W poniższej części zaprezentowano opis podstawowych dokumentów strategicznych, które stanowią podstawę i odniesienie do tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

1.1. Zgodność Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie gnieźnieńskim z innymi, nadrzędnymi dokumentami strategicznymi.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030 jest spójna z następującymi dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej, przygotowanymi na poziomie: krajowym, wojewódzkim i powiatowym.

1.1.1 Dokumenty strategiczne Unii Europejskiej.

✓ Strategia Europa 2020

Strategia Europa 2020 jest ukierunkowana na inteligentny, zrównoważony rozwój, zakłada potrzebę stworzenia inteligentnej i zrównoważonej gospodarki, która sprzyja włączeniu społecznemu. Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022 – 2030 zakłada aktywną integrację osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

1.1.2. Dokumenty strategiczne na poziomie krajowym.

✓ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku i stanowi kluczowy dokument państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia wyznacza cele polityki rozwoju do roku 2020, z perspektywą do roku 2030. Zawarte w Strategii rekomendacje dla polityk publicznych stanowią podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym w obszarze rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym. Celem głównym SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Cele szczegółowe:

- ✓ Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
- ✓ Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
- ✓ Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje pro

rozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE).

✓ **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego.**

SRKL została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 18 czerwca 2013 roku jako 1 z 9 strategii sektorowych realizujących średnio i długookresową strategię rozwoju kraju. Celem głównym SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób tak, aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Cele szczegółowe:

- ✓ Wzrost zatrudnienia;
- ✓ Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- ✓ Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- ✓ Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności opieki zdrowotnej;
- ✓ Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Priorytetowe kierunki interwencji:

- ✓ integracja społeczna imigrantów i osób powracających z zagranicy;
- ✓ rozwój aktywnych, w tym innowacyjnych, form pomocy osobom zagrożonym lub wykluczonym społecznie, w tym innowacji społecznych w sferze integracji oraz ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej;
- ✓ wsparcie dla osób zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie;
- ✓ wsparcie dla osób niepełnosprawnych i ich otoczenia;
- ✓ zapobieganie nowym typom wykluczeń społecznych, w tym wykluczeniu cyfrowemu i energetycznemu;
- ✓ dostosowanie opieki zdrowotnej do wyzwań demograficznych poprzez działania odpowiadające potrzebom i oczekiwaniom w szczególności matek i dzieci oraz osób starszych, a także uwzględnienie aktualnych i prognozowanych trendów epidemiologicznych;

- ✓ dostosowanie do potrzeb systemu ochrony zdrowia modelu kształcenia kadr medycznych i innych zawodów mających zastosowanie w ochronie zdrowia;
- ✓ rozwój alternatywnych wobec opieki instytucjonalnej form opieki środowiskowej dla osób przewlekle chorych, starszych, niesamodzielnych;
- ✓ zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług medycznych, w tym nowoczesnej rehabilitacji;
- ✓ zwiększenie dostępności mieszkań, w tym poprzez rozbudowę systemu najmu oraz rozwój mieszkalnictwa społecznego, przy założeniu, że będzie ono formą doraźnego i ograniczonego czasowo wsparcia osób w trudnej sytuacji materialnej;
- ✓ ułatwienie zatrudniania osób podlegających karze pozbawienia wolności.

Obecnie trwają prace nad nowym dokumentem - Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

✓ **Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej.**

KPRES wyznacza kluczowe kierunki polityki publicznej na rzecz ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych. Program posiada istotne znaczenie dla realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych, gdyż położono w nim szczególny nacisk na zwiększenie efektywności działań na rzecz tworzenia miejsc pracy, reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak również rozwój usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego. Zachowanie zgodności z KPRES i podejmowanie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej otwiera nowe szanse na zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zwiększa dostępność lepiej zaplanowanych usług społecznych, które będą świadczone bliżej odbiorców. Ponadto, współpraca ta wzmocni konkurencyjność podmiotów nastawionych na realizowanie celów społecznych. W KPRES mocno zaakcentowano wpisanie nowych instrumentów i podmiotów w dotychczasowy system wsparcia osób, które z różnych przyczyn znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Rozwinięto także wątki dotyczące współpracy między podmiotami ekonomii społecznej oraz biznesem i administracją publiczną. Współdziałanie z podmiotami ekonomii społecznej pozwala na efektywniejszą realizację strategii.

1.1.3. Dokumenty strategiczne województwa wielkopolskiego.

✓ **Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.**

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wyznacza cele strategiczne, priorytety rozwoju oraz określa kierunki działań w ramach poszczególnych priorytetów. Realizowanie wyznaczonych zadań w ramach zdefiniowanych kierunków służy przełamywaniu strukturalnych problemów gospodarczych, społecznych oraz podnoszeniu konkurencyjności regionu. W Strategii została określona wizja rozwoju województwa wielkopolskiego: *Wielkopolska w 2030 roku to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący jej uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa.* Wyznaczono cztery główne obszary strategiczne rozwoju województwa. W obszarach strategicznych zdefiniowano cele strategiczne. W obrębie celów strategicznych zostały określone priorytety rozwoju, a w poszczególnych priorytetach wyznaczone zostały kierunki działań oraz zadania jakie będą realizowane, aby zostały osiągnięte zamierzone cele.

Obszarami strategicznymi są:

- ✓ Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców.
- ✓ Rozwój społeczny wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu.
- ✓ Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego wielkopolski.
- ✓ Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem.

✓ **Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku.**

Stanowi ona jeden z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej w regionie. Będąc integralną częścią Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego, podejmuje również próbę odpowiedzi na pytanie o działania, które należałoby podjąć, by skutecznie podnosić poziom życia mieszkańców Wielkopolski oraz zaspokajać ich różnorodne potrzeby. Strategia Polityki Społecznej jest dokumentem wyznaczającym priorytetowe kierunki regionalnej polityki społecznej, które jednocześnie staną się wyznacznikiem i inspiracją do podejmowania działań mających na celu wyrównywanie szans środowisk i grup społecznych naszego województwa.

Wszystkie działania wpisujące się w priorytety Strategii uwzględniają specyficznych adresatów, jakimi są:

- ✓ osoby starsze,
- ✓ osoby niepełnosprawne,
- ✓ dzieci i młodzież,
- ✓ kategorie wysokiego ryzyka socjalnego,
- ✓ a także wszystkich mieszkańców Wielkopolski, przy uwzględnieniu ich uczestnictwa w różnych wymiarach życia społecznego (kultura, sport i turystyka, edukacja, pomoc społeczna, rynek pracy, służba zdrowia).
- ✓ **Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2022.**

Regionalny Plan Działań na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2022 ma charakter dokumentu programowego. Dokument ten ujmuje problematykę sektora ekonomii społecznej jako istotny element rozwoju województwa.

✓ **Wielkopolski program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.**

Program opracowany został na podstawie „Diagnozy systemu pieczy zastępczej w Wielkopolsce”, w odniesieniu do zawartych w niej rekomendacji, a także uwzględniając wnioski wynikające z danych statystycznych z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w Województwie Wielkopolskim, jak również sugestie i propozycje specjalistów. Jego rozwinięcie i uszczegółowienie stanowią priorytety, w ramach których wyodrębniono cele operacyjne, a następnie działania, do których przyporządkowane są wskaźniki oraz potencjalni realizatorzy. Zawarte w niej treści merytoryczne zbieżne są ze Strategią Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku. Dokument ten precyzuje założenia wielkopolskiej polityki społecznej w obszarze wsparcia rodziny i dziecka. Zawarte w nim treści w ujęciu regionalnym nawiązują do założeń preambuły ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a więc:

- ✓ dobra dzieci potrzebujących wszechstronnej ochrony i pomocy, a także dbałości o zaspokojenie ich potrzeb dla prawidłowego rozwoju oraz uzyskania przez nie w przeszłości samodzielności życiowej,
- ✓ dobra podstawowej komórki społeczeństwa jaką jest rodzina – naturalne środowisko rozwoju, a zatem i wszystkich jej członków,

- ✓ przekonania, że skuteczne wsparcie rodziny oraz ochrona i pomoc dzieciom osiągnąć można poprzez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji działających w tym obszarze.

1.2. Krajowe regulacje prawne związane z opracowaniem Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych powiatu przewiduje „*opracowanie i realizację powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami*”. Akt prawny ten nakłada na wszystkie szczeble samorządu terytorialnego obowiązek opracowania i realizacji terytorialnych strategii rozwiązywania problemów społecznych. Kompleksowa strategia obejmuje wszystkie obszary polityki społecznej, które powinny przyczynić się do lepszego funkcjonowania społeczności lokalnej, a w konsekwencji poprawy warunków życia mieszkańców danej społeczności lokalnej. Ustawodawca wskazuje również na niezbędne elementy, jakie powinna zawierać strategia, a mianowicie: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki działań, sposób realizacji strategii i jej ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji działań. Oprócz wspomnianych aktów prawnych, biorąc pod uwagę szerokie rozumienie polityki społecznej, uwzględniające elementy społecznego zabezpieczenia dochodu (np. ubezpieczenia społeczne, pomoc społeczną, świadczenia rodzinne), a także instrumenty z zakresu prawa pracy i zatrudnienia, edukacji, ochrony zdrowia, opieki długoterminowej, usług socjalnych i innych, przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Zgodnie z ustawą o samorządzie powiatowym, powiat realizuje określone zadania publiczne. Szczegółowe zadania dotyczące pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Pomoc społeczną w skali powiatu zgodnie z ustawą o pomocy społecznej

świadczą wyspecjalizowane instytucje tj. ośrodki pomocy społecznej podległe władzom gmin oraz od 01.01.1999 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - jednostka podległa władzom powiatu. Ustawa przypisuje tym instytucjom określone kompetencje realizowane w postaci zadań własnych samorządu gminnego i powiatowego oraz zadań zleconych samorządom przez administrację rządową. Pełna realizacja tych zadań jest możliwa tylko w partnerskim współdziałaniu z otoczeniem tj. oświatą, służbą zdrowia, sądem, policją, prokuraturą, kościołami. Zależy też od aktywności społecznej przejawiającej się np. w inicjatywach, istnieniu i działaniu organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej.

Do podstawowych zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej należy:

- ✓ opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- ✓ prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- ✓ przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- ✓ pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze dla młodocianych, mających braki w przystosowaniu się;
- ✓ pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku

- z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, mającym trudności w integracji ze środowiskiem;
- ✓ prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
  - ✓ prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
  - ✓ prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
  - ✓ udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
  - ✓ szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
  - ✓ doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
  - ✓ podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
  - ✓ sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
  - ✓ sporządzanie, zgodnie z art. 16a, Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, oceny w zakresie pomocy społecznej;
  - ✓ utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- ✓ pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- ✓ w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- ✓ prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

- ✓ realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- ✓ udzielanie cudzoziemcom pomocy w zakresie interwencji kryzysowej.

Zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym

Zadania obejmujące zakres pomocy osobom niepełnosprawnym określone zostały w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Należą do nich:

1. opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
  - a) rehabilitacji społecznej,
  - b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
  - c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
2. współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów, o których mowa w pkt 1;
3. udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu województwa oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów, o których mowa w pkt 1, oraz rocznej informacji z ich realizacji;
4. podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności;
5. opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa;
6. współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób
7. niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób;
8. finansowanie z Funduszu wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu;
9. dofinansowanie:
  - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
  - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,

- c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- e) rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- f) usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika;
- ✓ zmiany samodzielnego lokalu mieszkalnego, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, dotychczas zajmowanego przez osobę niepełnosprawną, w sytuacji braku możliwości zastosowania w tym lokalu lub w budynku racjonalnych usprawnień, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności lub jeżeli ich zastosowanie byłoby nieracjonalne ekonomicznie;
- ✓ dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- ✓ pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie;
- ✓ przyznawanie środków, o których mowa w art. 12a i art. 26g;
- ✓ realizacja zadań, o których mowa w art. 26, art. 26d i art. 26e;
- ✓ zlecanie zadań zgodnie z art. 36;
- ✓ kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej;
- ✓ współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów;
- ✓ doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne;
- ✓ współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

Zadania powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Zadania powiatu obejmujące zakres pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie określone zostały między innymi w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Należą do nich:

- ✓ opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- ✓ opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- ✓ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- ✓ tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- ✓ opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych jest obligatoryjnym zadaniem własnym powiatu. Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem określającym priorytety w przyszłych działaniach powiatu w zakresie polityki społecznej. Ma ona również pomóc w umocowaniu prawnym konkretnych działań, ma być istotnym ogniwem w hierarchii dokumentów strategicznych, zachowując w stosunku do nich pełną kompatybilność i komplementarność.

II. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach powiatu gnieźnieńskiego.

II.1. Położenie i powierzchnia powiatu gnieźnieńskiego.

Powiat gnieźnieński leży w środkowo-zachodniej części Polski w województwie wielkopolskim i zajmuje powierzchnię 1255 km². Powiat gnieźnieński należy do największych w województwie, zarówno pod względem liczby ludności jak i powierzchni (szósty powiat w województwie pod względem wielkości powierzchni i czwarty pod względem liczby ludności). Powiat gnieźnieński

a dalej, przez Lubawkę, biegnie do Czech. Natomiast droga nr 15 przebiega przez województwa: dolnośląskie, wielkopolskie, kujawsko – pomorskie i warmińsko – mazurskie. Ponadto, prowadzi do oddalonej na południe od Gniezna o 25 km Wrześni, będącej węzłem Autostrady A2 (Berlin – Poznań – Warszawa – Moskwa). Wygodne drogi pozwalają więc sprawnie dojechać do Gniezna z północnych i południowo – zachodnich rejonów Polski. Poza tym, do Pierwszej Stolicy Polski można także dotrzeć koleją – Gniezno leży bowiem na szlaku kilku linii, m. in.: z Wrocławia i Poznania, z Gdańska i Bydgoszczy, Olsztyna oraz z Berlina. Bliska odległość, jaka dzieli miejscowości położone w powiecie Gnieźnieńskim od Poznania sprawia, że przedsiębiorcy prowadzący działalność na jego terenie mają dogodny dostęp do imprez wystawienniczych organizowanych przez Międzynarodowe Targi Poznańskie.

W skład powiatu wchodzi 257 miejscowości, a ogólna liczba sołectw to 193. Największą powierzchnię – 185 km² i posiada gmina miejsko – wiejska Witkowo. Z kolei najmniejszą gminą w powiecie jest gmina miejska Gniezno 41 km² powierzchni.

Tabela 1. Podstawowe dane charakteryzujące gminy powiatu gnieźnieńskiego.

	Powierzchnia w km²	Liczba sołectw	Liczba miejscowości
Gniezno gmina miejska	41	0	1
Czerniejewo gmina miejsko - wiejska	112	16	27
Gniezno gmina wiejska	178	30	37
Kiszkowo gmina wiejska	114	21	25
Kłecko gmina miejsko - wiejska	132	23	25
Łubowo gmina wiejska	114	18	22
Mieleszyn gmina wiejska	99	15	17
Niechanowo gmina wiejska	105	22	24
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	175	21	44
Witkowo gmina miejsko - wiejska	185	27	35
Powiat gnieźnieński	1 255	193	257

II.2. Ludność powiatu gnieźnieńskiego.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec grudnia 2019 roku powiat gnieźnieński zamieszkiwało 145 418 osób – 4,2% ludności całego województwa wielkopolskiego. Wśród ogółu mieszkańców powiatu nieznacznie przeważały kobiety 74 258 osób, co stanowi 51,1%

wszystkich mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. Liczba mężczyzn w powiecie gnieźnieńskim na koniec 2019 roku wynosiła 71 160 – 48,9% ogółu mieszkańców powiatu.

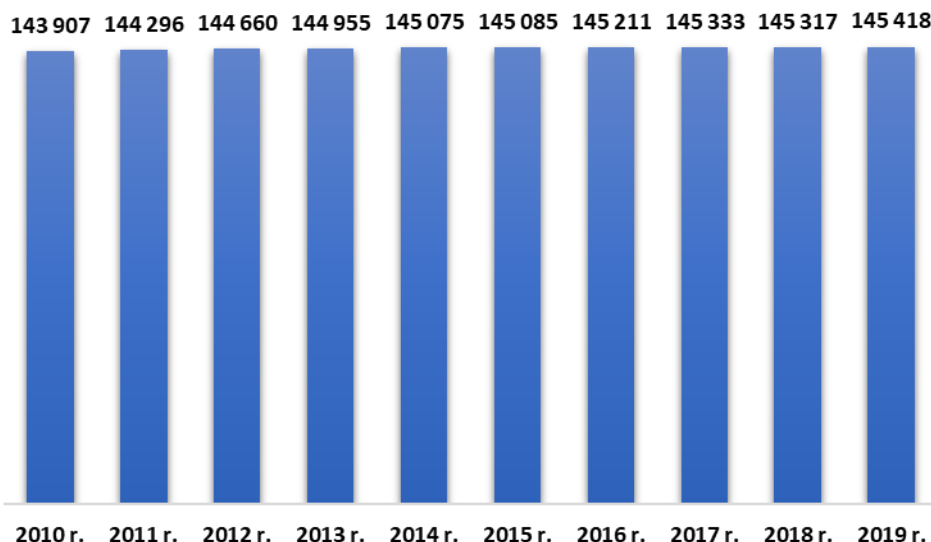
Mieszkańcy powiatu zamieszkują na obszarze 1 225 km², co oznacza, że na 1 km² przypada średnio 116 osób. Warto zauważyć, że przeciętna liczba mieszkańców województwa wielkopolskiego przypadająca na 1 km² jest podobna i wynosi 115 osób. Powiat gnieźnieński charakteryzuje się stabilnością pod względem stanu ludności i ma typową strukturę płciową. Na 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety, co oznacza, że w stosunku do województwa (106) i kraju (107), zachowuje równowagę płci. Dane dotyczące poszczególnych gmin powiatu gnieźnieńskiego zamieszczono w tabeli 2. Zgodnie z przedstawionymi danymi największa liczba mieszkańców zamieszkuje miasto Gniezno - 68 217 osób, co stanowi 46,9% ogólnej liczby mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. Najmniej osób mieszka w gminie wiejskiej Mieleszyn – 4 038. Udział mieszkańców pozostałych gmin, w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu, kształtuje w przedziale pomiędzy 4% a 9%. Największa gęstość zaludnienia występuje w mieście Gniezno, natomiast najmniejsza w gminie Mieleszyn. Liczba ludności w porównaniu do roku poprzedniego zwiększyła się nieznacznie w skali całego powiatu gnieźnieńskiego. Największy wzrost liczby ludności odnotowano w gminach wiejskich Gniezno, Łubowo oraz Niechanowo, natomiast największy spadek liczby ludności zanotowano w gminach Kłecko oraz Witkowo.

Tabela 2. Charakterystyka gmin powiatu gnieźnieńskiego na koniec 2019 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)

	Liczba mieszkańców	Odsetek mieszkańców w powiecie	Liczba kobiet	Ludność na 1 km²	zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców
Gniezno gmina miejska	68 217	46,9%	35 540	1 680	-3,8
Czarniejewo gmina miejsko – wiejska	7 405	5,1%	3 668	66	6,3
Gniezno gmina wiejska	12 268	8,4%	6 170	69	26,5
Kiszkowo gmina wiejska	5 443	3,7%	2 722	48	5,2
Kłecko gmina miejsko – wiejska	7 452	5,1%	3 718	56	-6,8
Łubowo gmina wiejska	6 743	4,6%	3 401	59	11,9
Mieleszyn gmina wiejska	4 038	2,8%	2 043	41	-3,2
Niechanowo gmina wiejska	5 965	4,1%	3 003	57	7,1
Trzemeszno gmina miejsko – wiejska	14 294	9,8%	7 154	82	0,0
Witkowo gmina miejsko – wiejska	13 593	9,3%	6 839	74	-6,2
Powiat gnieźnieński	145 418	100,0%	74 258	116	0,7

W ostatnich latach liczba ludności powiatu gnieźnieńskiego sukcesywnie zwiększa się, co związane jest z procesami migracyjnymi oraz dodatnim przyrostem naturalnym. W porównaniu do danych z 2010 roku liczba mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego zwiększyła się o 1 511 osób, co stanowi procentowy wzrost liczby mieszkańców wynoszący 1,0%.

Rysunek 2. Liczba mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego w latach 2010 – 2019 r. (opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)

Porównując liczbę ludności w poszczególnych gminach powiatu w latach 2010 – 2019, należy stwierdzić, iż największy wzrost liczby ludności odnotowano w gminie wiejskiej Gniezno (wzrost o 25,8%) oraz w gminie wiejskiej Łubowo (wzrost 13,7%). Spadek liczby ludności, w analizowanym okresie był najbardziej widoczny w mieście Gniezno (-3,2%). Szczegółowe zmiany w liczbie ludności w analizowanym okresie przedstawia tabela 2.

Tabela 3. Liczba ludności w poszczególnych gminach powiatu w latach 2010 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)

	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Gniezno gmina miejska	70 363	70 263	70 141	69 883	69 686	69 312	69 137	68 943	68 479	68 217
Czerniejewo gmina miejsko - wiejska	7 179	7 217	7 323	7 302	7 315	7 298	7 327	7 310	7 359	7 405
Gniezno gmina wiejska	9 756	10 036	10 248	10 597	10 846	11 130	11 364	11 614	11 951	12 268
Kiszkowo gmina wiejska	5 365	5 363	5 408	5 390	5 436	5 414	5 404	5 395	5 415	5 443
Kłecko gmina miejsko - wiejska	7 571	7 574	7 587	7 593	7 613	7 603	7 592	7 544	7 503	7 452
Łubowo gmina wiejska	5 929	6 040	6 094	6 214	6 280	6 390	6 471	6 563	6 664	6 743
Mieleszyn gmina wiejska	4 061	4 055	4 075	4 053	4 050	4 031	4 045	4 057	4 051	4 038
Niechanowo gmina wiejska	5 602	5 657	5 677	5 718	5 736	5 770	5 843	5 892	5 923	5 965
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	14 374	14 395	14 443	14 441	14 406	14 387	14 341	14 349	14 294	14 294

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim
na lata 2022 - 2030**

Witkowo gmina miejsko - wiejska	13 707	13 696	13 664	13 764	13 707	13 750	13 687	13 666	13 678	13 593
Powiat gnieźnieński	143 907	144 296	144 660	144 955	145 075	145 085	145 211	145 333	145 317	145 418

Struktura wieku ludności w powiecie gnieźnieńskim na koniec 2019 roku z uwzględnieniem grup funkcjonalnych przedstawiała się następująco – 19,9% mieszkańców stanowiło grupę osób w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), 59,8% grupę osób w wieku produkcyjnym (18-60 lub 65 lat, w zależności od płci), a 20,3% zaliczało się do grupy osób w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60 lub 65 lat). Przekrój wiekowy ludności zamieszkującej powiat gnieźnieński nieznacznie różni się od struktury wiekowej mieszkańców całego województwa wielkopolskiego. Wśród mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego notuje się większy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym niż w województwie wielkopolskim oraz mniejszy odsetek osób w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym niż w całym województwie wielkopolskim.

Tabela 4. Ludność powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego według kategorii na koniec 2018 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	powiat gnieźnieński	województwo wielkopolskie
w wieku przedprodukcyjnym	19,9%	19,4%
w wieku produkcyjnym	59,8%	60,1%
w wieku poprodukcyjnym	20,3%	20,5%

Wśród gmin najkorzystniejsza sytuacja demograficzna występuje w gminie wiejskiej Gniezno (14,2% osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do 24,1% w wieku przedprodukcyjnym). Relatywnie najgorsza sytuacja notowana jest w mieście Gniezno, gdzie na 23,4% osób w wieku poprodukcyjnym przypada zaledwie 18,3% osób w wieku przedprodukcyjnym. Udział procentowy ludności według wieku w poszczególnych gminach przedstawia tabela 5.

Tabela 5. Udział procentowy ludności według wieku w poszczególnych gminach powiatu - stan na koniec grudnia 2019 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)

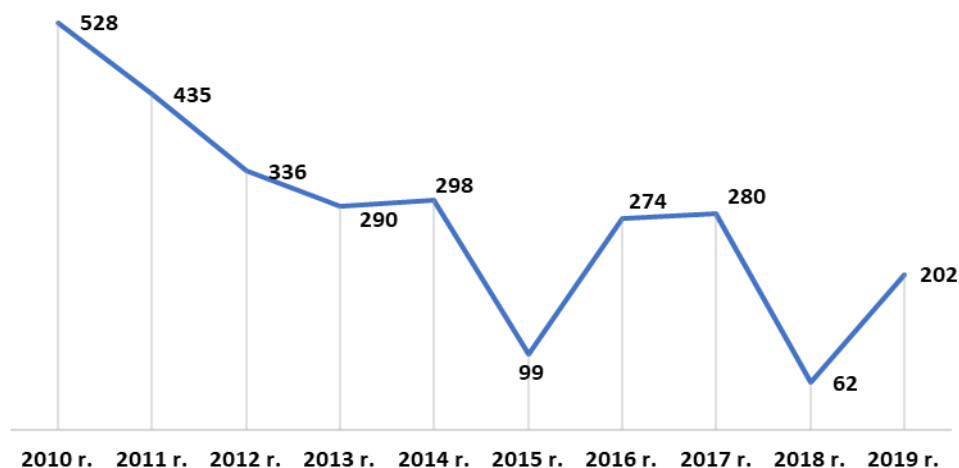
	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
Gniezno gmina miejska	18,3%	58,3%	23,4%
Czerniejewo gmina miejsko - wiejska	21,5%	60,9%	17,6%
Gniezno gmina wiejska	24,1%	61,7%	14,2%
Kiszkowo gmina wiejska	20,6%	61,3%	18,1%
Kłecko gmina miejsko - wiejska	20,7%	61,7%	17,6%
Łubowo gmina wiejska	23,5%	60,2%	16,3%
Mieleszyn gmina wiejska	21,7%	62,0%	16,3%
Niechanowo gmina wiejska	21,9%	61,6%	16,5%
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	19,9%	60,1%	20,0%
Witkowo gmina miejsko - wiejska	19,7%	61,1%	19,2%

Powiat gnieźnieński	19,9%	59,8%	20,3%

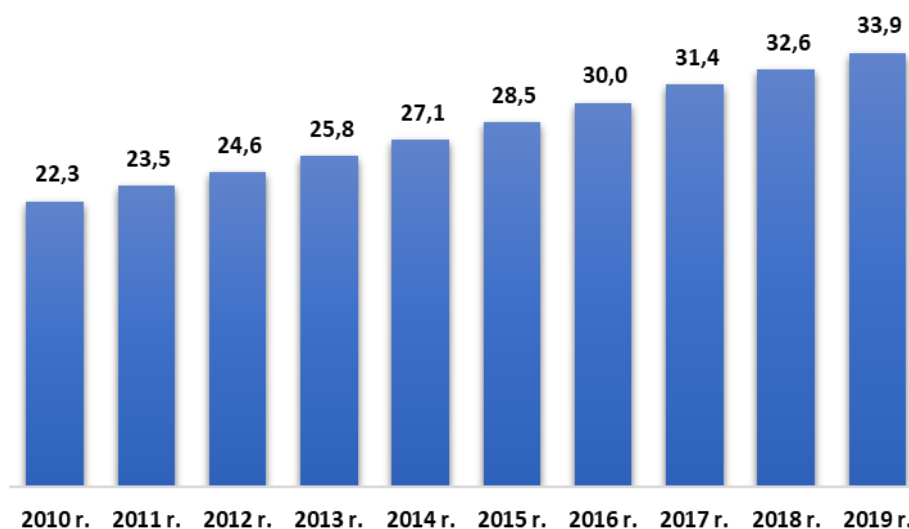
Przyrost naturalny w powiecie gnieźnieńskim w ostatnich latach ulega wahaniom ze stałą tendencją zniżkową. W ostatnich latach notuje się większą liczbę narodzin niż zgonów.

Rysunek 3. Przyrost naturalny w powiecie gnieźnieńskim w latach 2010 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się w przyszłości do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku poprodukcyjnym. Jednym z przydatnych wskaźników demograficznych określających przyszłe tendencje demograficzne jest wskaźnik obciążenia demograficznego, przedstawiający ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wartość tego wskaźnika stopniowo wzrasta, osiągając w 2019 roku wartość 33,9 osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Zwiększające się obciążenie demograficzne jest związane z malejącym odsetkiem osób pracujących oraz wzrastającym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym. Warto zauważyć, że wskaźnik obciążenia demograficznego w powiecie gnieźnieńskim jest zbliżony do wskaźnika charakterystycznego dla województwa wielkopolskiego, który na koniec 2019 roku wynosił 34,0.

Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w powiecie gnieźnieńskim w latach 2010-2019. (Opracowanie własne na podstawie danych GUS).

Powiat gnieźnieński w kolejnych latach ze względu na swoją specyfikę będzie charakteryzował się dodatnim bilansem migracyjnym i ujemnym bilansem naturalnym, co skutkować będzie, faktem, że liczba ludności będzie się powoli zmniejszać. W 2025 roku szacowana liczba mieszkańców wyniesie 146 363. W 2025 roku powiat będzie miał o 945 osób więcej niż w 2019 roku. W kolejnych dekadach zgodnie z ogólnopolską prognozą demograficzną liczba ludności będzie się sukcesywnie zmniejszać. W 2035 roku liczba mieszkańców ma się zmniejszyć do 144 208, a w 2045 do 140 454 osób. W prognozowanym okresie nastąpią zmiany w strukturze ludności według grup wiekowych. Przewidywany jest jedynie stały wzrost ludności w wieku emerytalnym, spadek liczby urodzeń (spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym), co będzie stanowiło problem dla całego powiatu gnieźnieńskiego. Szacuje się również, że liczba osób mieszkających w miastach zmniejszać będzie się szybciej niż liczba osób mieszkających na wsi. Zjawisko jest to związane m.in.

z powstawaniem tzw. „sypialni” w okolicach uprzemysłowionych i zurbanizowanych terenów. Zjawisko to od lat obserwowane w innych większych miejscowościach również będzie coraz

bardziej widoczne w powiecie gnieźnieńskim. Powstawanie tzw. „sypialni” dla miast związane jest z potrzebą w zakresie posiadania domu, poprawienia walorów mieszkaniowych z hałaśliwego i zakurzonego miasta, na ciszę i spokój wiejski. Takie zjawisko może pociągnąć za sobą możliwość rozwoju gmin sąsiadujących z większymi ośrodkami miejskimi i terenami uprzemysłowionymi. Przewidywane zmiany liczby ludności w powiecie gnieźnieńskim – prognoza demograficzna w latach 2025-2045 przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Przewidywane zmiany liczby ludności w powiecie gnieźnieńskim w latach 2025-2045. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).

	Prognoza na 2025 r.	Prognoza na 2035 r.	Prognoza na 2045 r.
ogółem	146 363	144 208	140 454
mężczyźni	71 950	70 933	69 450
kobiety	74 413	73 275	71 004
miasto	87 191	82 204	76 424
wieś	59 172	62 004	64 030
przedprodukcyjny	28 297	24 755	23 445
produkcyjny	88 542	88 988	83 192
poprodukcyjny	29 524	30 465	33 817

II. 3. Poziom życia mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego.

Ważnym elementem określającym stan rozwoju gospodarczego są przychody i wydatki budżetu powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Tabela 7 pokazuje te kategorie w porównaniu do wszystkich powiatów województwa wielkopolskiego. Podczas analizy powyższych danych należy zwrócić uwagę na dwa istotne elementy. Po pierwsze, kilka powiatów województwa wielkopolskiego wykazuje niekorzystną różnicę pomiędzy dochodami a wydatkami. Taka sytuacja nie dotyczy powiatu gnieźnieńskiego, gdzie dochody i wydatki są zbilansowane. Dochody powiatu gnieźnieńskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca są relatywnie niskie w porównaniu z dochodami innych powiatów województwa wielkopolskiego.

Tabela 7. Dochody i wydatki budżetu powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 roku w powiatach województwa wielkopolskiego. (źródło: opracowanie własne dane GUS)

	Dochody	Wydatki	Różnica
POLSKA	1 189,34 zł	1 148,06 zł	41,28 zł
WIELKOPOLSKIE	1 148,19 zł	1 081,58 zł	66,61 zł
Powiat międzychodzki	1 610,98 zł	1 452,32 zł	158,66 zł
Powiat wrzesiński	1 542,24 zł	1 547,51 zł	-5,27 zł
Powiat wolsztyński	1 463,44 zł	1 051,45 zł	411,99 zł
Powiat pleszewski	1 451,93 zł	1 349,58 zł	102,35 zł
Powiat ostrzeszowski	1 399,68 zł	1 304,06 zł	95,62 zł
Powiat kępiński	1 344,35 zł	1 154,68 zł	189,67 zł
Powiat słupecki	1 315,01 zł	1 441,45 zł	-126,44 zł
Powiat pilski	1 302,24 zł	1 284,03 zł	18,21 zł
Powiat jarociński	1 288,61 zł	1 202,84 zł	85,77 zł
Powiat krotoszyński	1 284,28 zł	1 296,67 zł	-12,39 zł
Powiat gostyński	1 240,70 zł	1 122,11 zł	118,59 zł
Powiat wągrowiecki	1 222,97 zł	1 228,10 zł	-5,13 zł
Powiat leszczyński	1 210,82 zł	1 054,82 zł	156,00 zł
Powiat śremski	1 178,21 zł	1 092,49 zł	85,72 zł
Powiat chodzieski	1 176,37 zł	1 073,33 zł	103,04 zł
Powiat ostrowski	1 176,30 zł	1 052,02 zł	124,28 zł
Powiat kolski	1 164,64 zł	1 041,88 zł	122,76 zł
Powiat czarnkowsko-trzcianecki	1 159,07 zł	1 140,05 zł	19,02 zł
Powiat turecki	1 148,63 zł	1 125,17 zł	23,46 zł
Powiat złotowski	1 140,79 zł	947,11 zł	193,68 zł
Powiat kościański	1 129,65 zł	987,45 zł	142,20 zł
Powiat rawicki	1 081,25 zł	1 034,64 zł	46,61 zł
Powiat gnieźnieński	1 061,90 zł	1 009,35 zł	52,55 zł
Powiat obornicki	1 041,62 zł	802,88 zł	238,74 zł
Powiat nowotomyski	1 033,94 zł	969,76 zł	64,18 zł
Powiat grodziski	1 009,16 zł	969,51 zł	39,65 zł
Powiat średzki	1 007,18 zł	1 056,26 zł	-49,08 zł
Powiat poznański	996,20 zł	1 002,09 zł	-5,89 zł
Powiat szamotulski	987,00 zł	975,53 zł	11,47 zł
Powiat koniński	852,11 zł	747,14 zł	104,97 zł
Powiat kaliski	844,91 zł	823,67 zł	21,24 zł

Zgodnie z danymi GUS w grudniu 2019 roku przeciętne wynagrodzenie w powiecie gnieźnieńskim, wynosiło 4 265,39 zł i było znacznie niższe niż średnie wynagrodzenie w Polsce i średnie wynagrodzenie brutto w województwie wielkopolskim. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie gnieźnieńskim jest relatywnie niskie w porównaniu do

przeciętnego wynagrodzenia w innych powiatach województwa wielkopolskiego. Tabela 8 pokazuje rozkład wynagrodzeń we wszystkich powiatach województwa wielkopolskiego.

Tabela 8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej w powiatach województwa wielkopolskiego w 2019 roku. (źródło: opracowanie własne dane GUS)

Jednostka terytorialna	ogółem	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)
POLSKA	5 181,63 zł	100,0
WIELKOPOLSKIE	4 687,39 zł	90,5
Powiat m. Poznań	5 713,03 zł	110,3
Powiat szamotulski	5 000,11 zł	96,5
Powiat średzki	4 718,06 zł	91,1
Powiat pilski	4 628,67 zł	89,3
Powiat poznański	4 624,14 zł	89,2
Powiat leszczyński	4 578,34 zł	88,4
Powiat czarnkowsko-trzcianecki	4 535,39 zł	87,5
Powiat wrzesiński	4 534,94 zł	87,5
Powiat m. Konin	4 512,50 zł	87,1
Powiat kolski	4 492,22 zł	86,7
Powiat obornicki	4 484,38 zł	86,5
Powiat nowotomyski	4 434,29 zł	85,6
Powiat m. Kalisz	4 430,37 zł	85,5
Powiat kościański	4 383,66 zł	84,6
Powiat chodzieski	4 353,18 zł	84,0
Powiat gostyński	4 316,45 zł	83,3
Powiat ostrowski	4 303,12 zł	83,0
Powiat m. Leszno	4 271,73 zł	82,4
Powiat gnieźnieński	4 265,39 zł	82,3
Powiat pleszewski	4 220,36 zł	81,4
Powiat ostrzeszowski	4 195,18 zł	81,0
Powiat wągrowiecki	4 177,82 zł	80,6
Powiat słupecki	4 166,29 zł	80,4
Powiat śremski	4 154,88 zł	80,2
Powiat wolsztyński	4 122,57 zł	79,6
Powiat międzychodzki	4 097,52 zł	79,1
Powiat grodziski	4 017,37 zł	77,5
Powiat rawicki	3 976,06 zł	76,7
Powiat kaliski	3 970,36 zł	76,6
Powiat jarociński	3 897,09 zł	75,2
Powiat turecki	3 862,59 zł	74,5
Powiat złotowski	3 823,24 zł	73,8

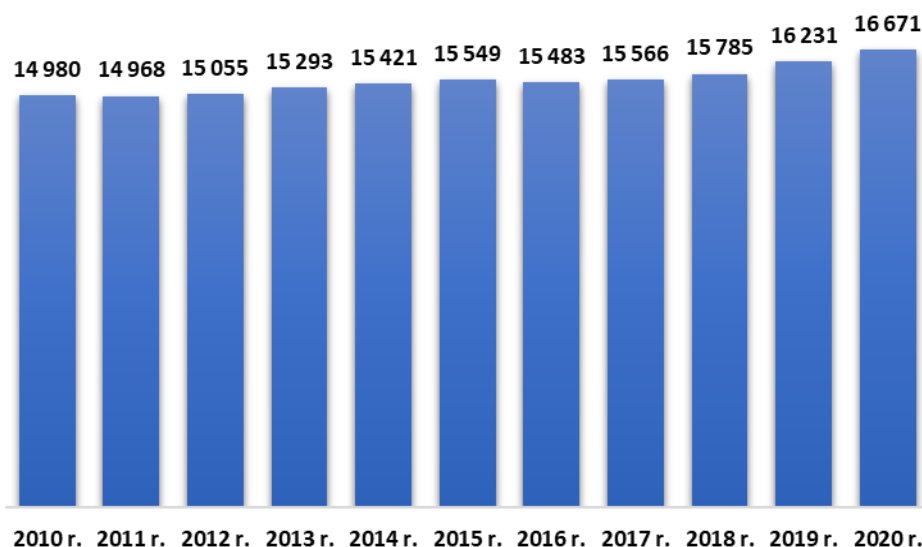
Powiat koniński	3 795,47 zł	73,2
Powiat krotoszyński	3 670,08 zł	70,8
Powiat kępiński	3 537,58 zł	68,3

II.4. Charakterystyka gospodarcza powiatu gnieźnieńskiego.

Powiat gnieźnieński ma stosunkowo dobre perspektywy rozwoju. Miasto Gniezno to jeden z ośrodków subregionalnych w Wielkopolsce. Ośrodki te są lokomotywą rozwoju gospodarki oraz społeczności lokalnej. Niepokojące jest jednak to, że poza subregionem poznańskim pozostałe ośrodki subregionalne rozwijają się znacznie słabiej. Stan gospodarki i poziom życia mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego pozostają w ścisłym związku z finansami publicznymi. Wielkości budżetów gmin i powiatu określają poziom życia mieszkańców i wpływają bezpośrednio na ich możliwości rozwojowe. Atutem powiatu gnieźnieńskiego jest na pewno dogodne położenie względem najważniejszych szlaków komunikacyjnych w Wielkopolsce oraz względem stolicy regionu – Poznania. Daje to możliwość aktywizacji gospodarczej terenów położonych wzdłuż ww. szlaków komunikacyjnych. Bliska odległość, jaka dzieli miejscowości położone w powiecie gnieźnieńskim od Poznania, sprawia, że przedsiębiorcy prowadzący działalność na jego terenie mają dogodny dostęp do imprez wystawienniczych organizowanych przez Międzynarodowe Targi Poznańskie (MTP). Powiat gnieźnieński pod względem gospodarczym charakteryzuje się strukturą rolno – przemysłową z dominującym ciążeniem na rolnictwo i przetwórstwo rolno – spożywcze ponad innymi gałęziami gospodarki. Użytki rolne (grunty orne, sady, łąki i pastwiska) stanowią większą część całkowitej powierzchni powiatu. Ważną pozycję jednak odgrywa również przemysł, który stanowi źródło utrzymania dla znacznej części ogółu pracujących.

Na koniec grudnia 2020 roku, według danych GUS w powiecie gnieźnieńskim funkcjonowało 16 671 podmiotów gospodarczych. Biorąc pod uwagę wszystkie podmioty zarejestrowane w REGON powiat gnieźnieński zajmuje 4 miejsce na 35 powiatów w województwie wielkopolskim. Na terenie powiatu gnieźnieńskiego w tym okresie działało 2 076 spółek, w tym 1 053 spółki handlowe, 831 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, 1 015 spółek cywilnych, 59 spółdzielni oraz 12 868 podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne. W ostatnich latach liczba podmiotów gospodarczych w powiecie gnieźnieńskim systematycznie wzrasta. W porównaniu do danych z końca 2010 roku liczba podmiotów gospodarczych wzrosła aż o 1 691. Procentowy wzrost liczby podmiotów wyniósł 11,3%.

Rysunek 5. Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie gnieźnieńskim na koniec grudnia w latach 2010 – 2020 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON)

Według danych GUS i spisu REGON na koniec grudnia 2020 roku w powiecie gnieźnieńskim zdecydowanie najwięcej przedsiębiorstw funkcjonowało na terenie miasta Gniezno – 9 029, co stanowiło 54,2% ogółu podmiotów gospodarczych w powiecie gnieźnieńskim. Znaczna liczba podmiotów zlokalizowanych jest w gminie Gniezno – 1 581, gminie Witkowo – 1 304 oraz w gminie Trzemeszno – 1 214. W pozostałych gminach powiatu gnieźnieńskiego odsetek podmiotów gospodarczych jest zdecydowanie niższy. Tabela 9 przedstawia ilość oraz odsetek przedsiębiorstw w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego.

Tabela 9. Zarejestrowane przedsiębiorstwa w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego na dzień 31.12.2020 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON)

Jednostka terytorialna	Liczba podmiotów	%
Gniezno gmina miejska	9 029	54,2%

Czarniejewo gmina miejsko - wiejska	693	4,2%
Gniezno gmina wiejska	1 581	9,5%
Kiszkowo gmina wiejska	489	2,9%
Kłecko gmina miejsko - wiejska	718	4,3%
Łubowo gmina wiejska	736	4,4%
Mieleszyn gmina wiejska	364	2,2%
Niechanowo gmina wiejska	543	3,2%
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	1 214	7,3%
Witkowo gmina miejsko - wiejska	1 304	7,8%
Powiat gnieźnieński	16 671	100,0%

W powiecie gnieźnieńskim dominują najmniejsze przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (w tym mikroprzedsiębiorstwa). Na dzień 31.12.2020 roku takich podmiotów odnotowano 16 070 – 96,4% wszystkich podmiotów gospodarczych. Liczba firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników to – 484. W tym okresie w powiecie gnieźnieńskim odnotowano 108 przedsiębiorstw zatrudniających od 50 do 249 pracowników 7 podmiotów zatrudniających od 250 do 999 pracowników. W powiecie gnieźnieńskim zlokalizowane są 2 podmioty zatrudniające powyżej 1 000 pracowników.

Tabela 10. Struktura podmiotów gospodarczych z uwzględnieniem liczby zatrudnionych pracowników na dzień 31.12.2019 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON)

Liczba pracowników	Ilość podmiotów
0 – 9	16 070
10 – 49	484
50 – 249	108
250 – 999	7
1000 i więcej	2
Suma	16 671

Opierając się na danych ze spisu REGON na dzień 31.12.2020 roku w ramach sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności widać wyraźnie, iż największy odsetek przedsiębiorstw w powiecie gnieźnieńskim stanowią firmy działające w branży handel detaliczny i naprawa pojazdów samochodowych – 4 026 podmiotów gospodarczych oraz w branży budownictwo – 2 873 podmioty. Znaczna liczba podmiotów gospodarczych - 1 394 działa w sekcji przetwórstwo przemysłowe. Tabela 11 przedstawia rozkład wszystkich podmiotów gospodarczych według sekcji PKD w powiecie gnieźnieńskim.

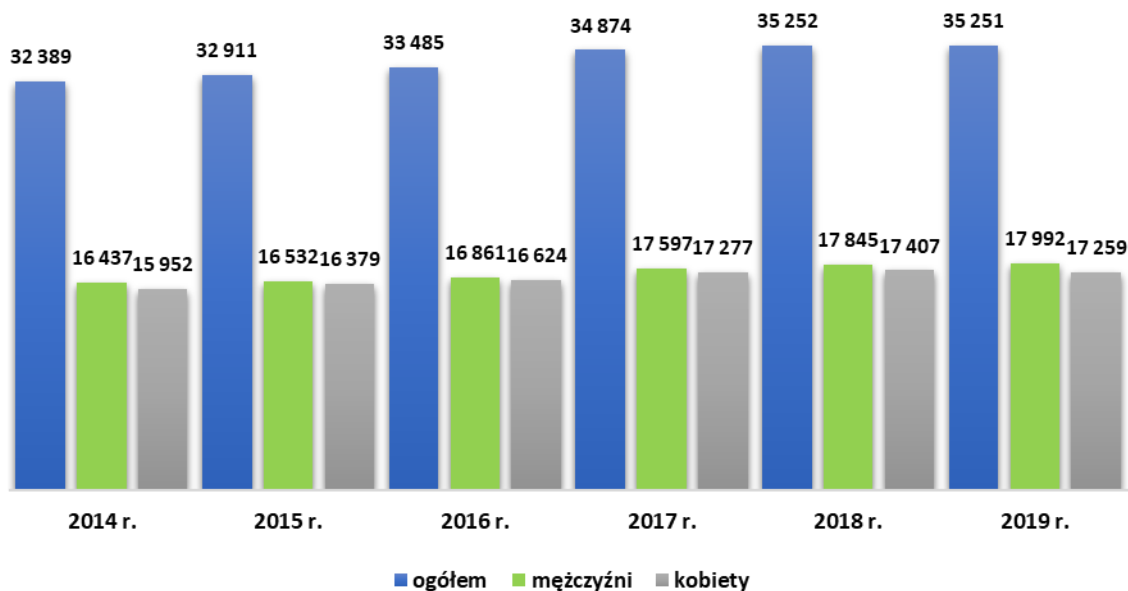
Tabela 11. Branże i liczba podmiotów w powiecie gnieźnieńskim na dzień 31.12.2020 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON)

Rodzaj działalności	Ilość podmiotów
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych	4 026
Sekcja F – Budownictwo	2 873
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	1 394
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	1 179
Sekcja S - Pozostała działalność usługowa	1 150
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1 147
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	912
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	744
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	651
Sekcja P – Edukacja	473
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	462
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	457
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	346
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	320
Sekcja J - Informacja i komunikacja	302
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	78
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami	55
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	21
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę	17

II.5. Struktura osób pracujących w powiecie gnieźnieńskim w poszczególnych sektorach gospodarczych.

Według danych GUS liczba osób zatrudnionych w podmiotach gospodarczych zatrudniających powyżej 9 pracowników na koniec 2019 roku w powiecie gnieźnieńskim wynosiła 35 251 osób. Należy jednak zauważyć, iż prezentowane dane nie uwzględniają pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego oraz podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. W ostatnich latach zauważalna jest stała tendencja wzrostu zatrudnienia. Rysunek 6 przedstawia rozkład liczby zatrudnionych na przestrzeni lat 2014 - 2019. Z punktu widzenia płci pracujących mieszkańców powiatu zauważalna jest nieznaczna przewaga liczby zatrudnionych mężczyzn.

Rysunek 6. Zatrudnieni w powiecie gnieźnieńskim w latach 2014 – 2019 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)

Tabela 12. Zatrudnieni w powiecie gnieźnieńskim w latach 2014 – 2019 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)

	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Ogółem	32 389	32 911	33 485	34 874	35 252	35 251
Mężczyźni	16 437	16 532	16 861	17 597	17 845	17 992
Kobiety	15 952	16 379	16 624	17 277	17 407	17 259

Największa grupa mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego zatrudniona jest w sekcjach przemysł i budownictwo – 33,9%, pozostałe usługi – 29,2%, handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja – 23,3% oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 21,1%. Należy jednak zauważyć, iż prezentowane dane nie uwzględniają pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego oraz bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

**Tabela 13. Struktura zatrudnienia w powiecie gnieźnieńskim w 2019 roku ze względu na sektor działalności PKD.
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)**

Dział gospodarki	Liczba zatrudnionych ogółem	%	Liczba zatrudnionych mężczyzn	Liczba zatrudnionych kobiet
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	6 804	21,1%	4 041	2 763
przemysł i budownictwo	10 941	33,9%	7 550	3 391
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	7 525	23,3%	3 677	3 848
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	578	1,8%	161	417
pozostałe usługi	9 403	29,2%	2 563	6 840

Liczba osób pracujących w przeliczeniu na 1 000 ludności w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego oraz w całym powiecie gnieźnieńskim w ostatnich latach ulega systematycznemu wzrostowi. Wzrost liczby osób pracujących dotyczy niemal każdej gminy (z wyjątkiem gminy Gniezno). Najbardziej dynamiczny wzrost odnotowano w gminach: Łubowo, Kiszkowo oraz Niechanowo.

Tabela 14. Pracujący na 1 000 ludności w gminach powiatu gnieźnieńskiego w latach 2014 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)

	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Gniezno gmina miejska	247	253	253	262	268	270
Czarniejewo gmina miejsko - wiejska	127	129	127	139	156	148
Gniezno gmina wiejska	99	100	104	114	103	96
Kiszkowo gmina wiejska	99	99	114	128	122	128
Kłecko gmina miejsko - wiejska	127	136	139	149	138	133
Łubowo gmina wiejska	95	87	116	139	147	153
Mieleszyn gmina wiejska	106	112	108	118	115	123
Niechanowo gmina wiejska	81	84	88	90	96	99
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	173	173	184	195	198	196
Witkowo gmina miejsko - wiejska	95	101	104	107	110	110
Powiat gnieźnieński	179	183	186	196	198	198

II.6. Oświata w powiecie gnieźnieńskim.

Powiat gnieźnieński cechuje się równomiernie rozmieszczoną siecią placówek oświatowych na wszystkich poziomach edukacji. Dostęp do edukacji przedszkolnej i na poziomie ponadpodstawowym jest swobodny i pozbawiony utrudnień. Mieszkańcy powiatu nie muszą wyjeżdżać poza powiat, aby zdobywać wykształcenie i to na każdym poziomie - także wyższym. Niewielka odległość od ośrodka akademickiego, jakim jest Poznań, dodatkowo daje możliwość pobierania nauki w tamtejszych placówkach edukacyjnych i uczelniach wyższych. Jest to zasób umożliwiający przygotowanie potrzebnych zakładom pracy kadr pracowniczych zgodnie z ich zapotrzebowaniem. Ważne jest by istniejące szkoły dostosowywały kierunki kształcenia do potrzeb rynku pracy, systematycznie podnosiły poziom kształcenia, rozwijały swoją bazę dydaktyczną oraz nawiązywały ścisłą współpracę z zakładami pracy przy kształceniu kierunkowym pod potrzeby pracodawców. Obok placówek oświatowych zmianą lub podwyższaniem kwalifikacji zawodowych, bądź też poszerzeniem umiejętności zajmują się również instytucje szkolące.

Placówki nadzorowane przez wydział edukacji w powiecie gnieźnieńskim to:

- ✓ I Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Chrobrego, Gniezno ul. Kostrzewskiego 3,
- ✓ II Liceum Ogólnokształcące im. Dąbrówki, Gniezno ul. Łubieńskiego 3/5,
- ✓ Zespół Szkół im. Jana III Sobieskiego, Gniezno ul. Sobieskiego 20,
- ✓ Zespół Szkół Ekonomicznych im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego Prymasa Tysiąclecia, Gniezno ul. Chrobrego 23,
- ✓ Zespół Szkół Przyrodniczo-Usługowych im. Stanisława Mikołajczyka, Gniezno ul. Sobieskiego 20,
- ✓ Zespół Szkół Technicznych im. Papieża Jana Pawła II, Gniezno ul. Cieszkowskiego 17,
- ✓ Zespół Szkół Ponadpodstawowych Nr 3, Gniezno ul. Sienkiewicza 6,
- ✓ Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Dezyderego Chłapowskiego Witkowo ul. Warszawska 29,
- ✓ Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1, Gniezno ul. Żwirki i Wigury 27,
- ✓ Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 im. Janusza Kusocińskiego, Gniezno ul. Powstańców Wielkopolskich 16,
- ✓ Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. hm. Zygmunta Imbierowicza, Kłecko ul. Gnieźnieńska 7,
- ✓ Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii, Gniezno ul. Gdańska 106,

- ✓ Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, Gniezno ul. Słowackiego 45/47,
- ✓ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Gniezno ul. Wyszyńskiego 4,
- ✓ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Klecku, Klecko ul. Słoneczna 25.

II.7. Ochrona zdrowia w powiecie gnieźnieńskim.

W powiecie gnieźnieńskim opieka zdrowotna realizowana jest przez publiczne i niepubliczne ośrodki zdrowia, które świadczą usługi na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia. Na terenie powiatu świadczenia zdrowotne w zakresie leczenia szpitalnego, poradni specjalistycznych, specjalistycznej opieki ambulatoryjnej oraz prowadzenie profilaktyki zdrowotnej świadczy **SPZOZ Szpital Pomnik Chrztu Polski**. Szpital Pomnik Chrztu Polski jest podmiotem leczniczym zakwalifikowanym do drugiego stopnia sieci szpitali. Szpital udziela świadczeń medycznych głównie w oparciu o umowy zawarte z NFZ, w ramach powszechnego systemu ubezpieczeń zdrowotnych. Celem Szpitala jest prowadzenie działalności leczniczej polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych oraz promocji zdrowia. W 2019 r. SPCHP udzielał świadczeń w niżej wymienionych zakresach i specjalnościach:

1) kompleks szpitalny ul. Św. Jana 9 w Gnieźnie:

- ✓ leczenie szpitalne: choroby wewnętrzne, kardiologia, pediatria,
- ✓ ambulatoryjna opieka specjalistyczna: poradnia endokrynologiczna, poradnia kardiologiczna, poradnia chirurgii ogólnej, poradnia ortopedii i traumatologii narządu ruchu, poradnia urologiczna, poradnia okulistyczna, poradnia ginekologiczno-położnicza,
- ✓ opieka długoterminowa i hospicyjna: medycyna paliatywna, zakład opiekuńczo-leczniczy,
- ✓ badania diagnostyczne kosztochłonne: badania endoskopowe,
- ✓ diagnostyka laboratoryjna i obrazowa,

2) kompleks szpitalny ul. 3 Maja w Gnieźnie

- ✓ leczenie szpitalne: chirurgia ogólna i małoinwazyjna, ginekologia i położnictwo, neonatologia, anestezjologia i intensywna terapia, otolaryngologia, ortopedia i traumatologia narządu ruchu, medycyna ratunkowa (SOR),
- ✓ podstawowa opieka zdrowotna: Nocna i Świąteczna Opieka Lekarska, badania diagnostyczne kosztochłonne: badania endoskopowe,
- ✓ diagnostyka laboratoryjna i obrazowa.

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego działa także **Zakład Opiekuńczo-Leczniczy**. Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej jest podmiotem leczniczym nie będącym przedsiębiorcą. Zakład wpisany jest do rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą prowadzonego przez Wojewodę Wielkopolskiego. Zakład posiada osobowość prawną i jest wpisany do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. Jako Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej funkcjonuje od 1993 roku. Do zadań Zakładu należy: udzielanie całodobowych świadczeń zdrowotnych; zapewnienie badań diagnostycznych; zapewnienie konsultacji specjalistycznych; zapewnienie produktów leczniczych; zapewnienie świadczeń terapeutycznych; profilaktyka i promocja zdrowia; edukacja zdrowotna; opieka psychologiczna; opieka i pielęgnacja. Zakres schorzeń leczonych w Zakładzie: zaburzenia psychiczne z zespołami objawowymi, dysfunkcje mózgu, schizofrenie, zaburzenia psychotyczne, zaburzenia depresyjne i nastroju (afektywne), upośledzenia umysłowe.

Świadczenia opieki zdrowotnej udzielane pacjentom obejmują:

- ✓ świadczenia zdrowotne – profilaktyka, zachowanie, ratowanie, przywracanie lub poprawa stanu zdrowia,
- ✓ świadczenia zdrowotne rzeczowe – związane z procesem leczenia leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyroby medyczne,
- ✓ świadczenia towarzyszące – zakwaterowanie i adekwatne do stanu zdrowia wyżywienie oraz usługi transportu sanitarnego.

Świadczenia zdrowotne w Zakładzie realizują: lekarze psychiatry, lekarze chorób wewnętrznych, psychologowie, pielęgniarki, opiekunowie medyczni, instruktorzy terapii zajęciowej, fizjoterapeuci.

W celu zapewnienia ciągłości w procesie leczenia zapewnia się pacjentom w szczególności pełen dostęp do: konsultacji specjalistycznych, badań diagnostycznych, analityki medycznej, USG, tomografii komputerowej, rezonansu magnetycznego. Świadczenia zdrowotne, których Zakład nie wykonuje samodzielnie zlecane są na podstawie zawartych umów z podwykonawcami. Działalność Zakładu finansowana jest ze środków otrzymanych z Narodowego Funduszu Zdrowia zgodnie z zawartą umową na udzielanie świadczeń oraz odpłatności pacjentów za świadczenia towarzyszące.

II.8. Organizacje pozarządowe w powiecie gnieźnieńskim.

Na terenie powiatu działa kilkaset stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych. Organizacje pozarządowe, obok sektora publicznego i prywatnego są trzecim sektorem działającym na rzecz dobra publicznego. Stanowią one bazę dla rozwoju lokalnych społeczności, zrzeszają bowiem najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska. Podejmują cenne działania dla dobra mieszkańców oraz integrują i aktywizują społeczność lokalną. Z tego względu stanowią znakomite uzupełnienie działań podejmowanych przez lokalne samorządy. Współpraca jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi stwarza szansę na lepsze zorganizowanie wspólnego celu, jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy. Wciąż jednak brakuje środków na rozwijanie ich działalności. Na terenie powiatu gnieźnieńskiego działają stowarzyszenia i organizacje społeczne o charakterze formalnym (zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, koła) oraz nieformalnym, między innymi.

Profil działania organizacji jest bardzo różny. Promują one lokalne walory kulturowe, rozwiązują bieżące problemy społeczności lokalnych (ubóstwo, choroby, marginalizacja, poprawa jakości życia), wspierają inicjatywy gospodarcze, ekologiczne i społeczne. W celu lepszego wykorzystania aktywności oddolnej społeczności opracowywany jest roczny program współpracy powiatu gnieźnieńskiego z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Program określa cele, zasady, zakres i formy współpracy Powiatu z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a także priorytetowe zadania publiczne, które będą zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym i finansowane lub dofinansowane z budżetu powiatu. Celem głównym współpracy Samorządu Powiatu Gnieźnieńskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego jest budowanie i umacnianie partnerstwa przy realizacji zadań publicznych w taki sposób, aby coraz lepiej zaspokajać potrzeby mieszkańców powiatu. Poprzez te działania samorząd pragnie włączyć organizacje pozarządowe w system demokracji lokalnej do wspólnego rozwiązywania problemów środowiska lokalnego i budowania społeczeństwa obywatelskiego.

II.9. Bezpieczeństwo publiczne w powiecie gnieźnieńskim.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt. 15 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym zadaniem własnym Powiatu jest zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Organ wykonawczy, jakim jest Zarząd Powiatu wykonuje to zadanie przy pomocy merytorycznych wydziałów Starostwa Powiatowego, powiatowych służb, inspekcji i straży (Straż Pożarna, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego).

Ochrona przeciwpożarowa

System ochrony przeciwpożarowej obejmuje szeroki wachlarz zadań z zakresu ratownictwa (pożary, wypadki komunikacyjne, miejscowe zagrożenia, katastrofy, klęski żywiołowe), ale także profilaktyki, w tym: bezpieczeństwo terenów, obiektów i propagowania wśród społeczeństwa prawidłowych zachowań w przypadku zagrożeń. Ochronę przeciwpożarową na terenie powiatu gnieźnieńskiego zapewnia Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Gnieźnie (u. Chrobrego 22, 62-200 Gniezno) oraz jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

Działania policyjne są prowadzone przez **Komendę Powiatową Policji w Gnieźnie** oraz przez jednostki podległe:

- Komisariat Policji w Czarniejewie
- Komisariat Policji w Kłecku
- Komisariat Policji w Trzemesznie
- Komisariat Policji w Witkowie
- Posterunek Policji w Fałkowie

III. Pomoc społeczna w powiecie gnieźnieńskim.

Pomoc społeczna – obok ubezpieczeń społecznych oraz zaopatrzenia społecznego – stanowi ważny filar systemu zabezpieczenia społecznego. W myśl przepisów ustawy o pomocy społecznej z 2004 roku pomoc społeczna stanowi instytucję polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zgodnie z art. 2 pkt. 2 ustawy, pomoc społeczną organizują organy administracji

rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie (prezydenci miast) na poziomie gmin. Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują, na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Artykuł 7 ustawy precyzuje powody i sytuacje, w których udziela się pomocy społecznej osobom i rodzinom.

Są to:

- ✓ ubóstwo;
- ✓ sieroctwo;
- ✓ bezdomność;
- ✓ bezrobocie;
- ✓ niepełnosprawność;
- ✓ długotrwała lub ciężka choroba;
- ✓ przemoc w rodzinie;
- ✓ potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi;
- ✓ potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- ✓ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- ✓ trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- ✓ alkoholizm lub narkomania;
- ✓ zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa;
- ✓ klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej w zestawieniu z zadaniami gmin i województwa przede wszystkim dotyczą wspierania osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiania im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ponadto przy współpracy ośrodków pomocy społecznej mają za zadanie

zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje:

- ✓ osobom posiadającym obywatelstwo polskie mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ cudzoziemcom mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej posiadającym zezwolenie na osiedlenie się, zgodę na pobyt tolerowany lub status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którzy uzyskali zezwolenie na pobyt.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- ✓ przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- ✓ pracy socjalnej,
- ✓ prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- ✓ analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- ✓ realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych,
- ✓ rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Główne cele pomocy społecznej:

- ✓ wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- ✓ zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- ✓ zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,

- ✓ zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- ✓ integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- ✓ stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Pomoc społeczna od dnia 1 maja 2004 r. funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Zadania z zakresu pomocy społecznej, leżące w kompetencji powiatu realizowane są za **pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie ul. Sienkiewicza 12A, 62-200 Gniezno**. Szczegółowy zakres tych zadań określa art. 19 w/w ustawy.

III.1. Charakterystyka systemu pomocy społecznej w powiecie gnieźnieńskim.

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego istnieje wiele instytucji wspomagających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Należą do nich między innymi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze - Dom Dziecka, Domy Pomocy Społecznej, Środowiskowe Domy Samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej oraz Organizacje Pozarządowe działające w obszarze pomocy społecznej.

Poniżej przedstawiono i scharakteryzowano instytucje świadczące pomoc społeczną na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

III.1.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie.

Podstawy prawne funkcjonowania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie, utworzone Uchwałą Nr IV/18/99 Rady Powiatu Gnieźnieńskiego z dnia 22 stycznia 1999 r. i działa jako samodzielna jednostka organizacyjno-budżetowa na podstawie:

1. Ustawy o pomocy społecznej,
2. Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
3. Ustawy o samorządzie powiatowym,
4. Ustawy o finansach publicznych,
5. Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
6. Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich,
7. Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,

8. Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
9. Ustawy, Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
10. Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie,
11. Innych obowiązujących aktów prawnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie jest jednostką organizacyjną Powiatu, działającą w formie jednostki budżetowej. Realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej mające na celu poprawę funkcjonowania rodziny, zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym oraz dysfunkcyjności rodzin. Ponadto realizuje zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. PCPR jest również wyznaczonym przez Starostę Gnieźnieńskiego Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Ponadto Starosta przy pomocy PCPR sprawuje nadzór nad działalnością jednostek specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego oraz ośrodków wsparcia, domów pomocy społecznej i ośrodków interwencji kryzysowej działających na terenie powiatu-

Do zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej należy:

- ✓ Opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.
- ✓ Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa.
- ✓ Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze.
- ✓ Pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki

w przystosowaniu się.

- ✓ Pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy.
- ✓ Prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób.
- ✓ Prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej.
- ✓ Udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach.
- ✓ Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu.
- ✓ Doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu.
- ✓ Podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.
- ✓ Sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie.
- ✓ Utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Do zadań powiatu wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy:

- ✓ Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa.
- ✓ Opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.
- ✓ Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
- ✓ Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.
- ✓ Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów

dziecka i rodzin pomocowych.

- ✓ Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym.
- ✓ Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.
- ✓ Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia, specjalistycznego poradnictwa.
- ✓ Wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.
- ✓ Prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych lub pełniących funkcję rodziny zastępczej.
- ✓ Kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka.
- ✓ Finansowanie:
  - świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo - wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo - terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
  - pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo terapeutyczne,
  - szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.
- ✓ Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie.
- ✓ Przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia opłaty.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy m.in.:

- ✓ Pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
- ✓ Prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.
- ✓ Udzielanie cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a, pomocy w zakresie interwencji kryzysowej.
- ✓ Realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- ✓ Finansowanie pobytu w pieczy zastępczej małoletnich cudzoziemców.
- ✓ Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych lub terapii dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

III.1.2. Działalność Centrum Aktywności Społecznej LARGO.

Działalność Centrum Aktywności Społecznej Largo jest formą i strukturą bliska działalności istniejących ośrodków wsparcia.

Celem działalności Centrum Aktywności Społecznej Largo jest:

- ✓ podejmowanie działań służących reintegracji społecznej i zawodowej grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ✓ podejmowanie działań wspierających osoby i rodziny w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie – w miarę możliwości – do ich życiowego usamodzielnienia,
- ✓ umożliwienie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej organizacjom społecznym, jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej, związkom wyznaniowym i innym,
- ✓ podejmowanie działań animujących powstanie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb,

- ✓ zapewnienie profesjonalnej pomocy osobom, rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Centrum Aktywności Społecznej Largo kieruje swoją ofertę do:

- ✓ osób indywidualnych,
- ✓ organizacji społecznych i grup samopomocowych,
- ✓ instytucji tworzących system pomocy społecznej publicznych i niepublicznych, –
- ✓ pracodawców, osób prawnych,
- ✓ i wszystkich innych którym nie jest obojętny drugi człowiek.

Korzystanie z porad, konsultacji, udział w zajęciach warsztatowych prowadzonych w ramach Centrum Aktywności Społecznej Largo jest nieodpłatny.

III.2. Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie gnieźnieńskim.

Ośrodki Pomocy Społecznej realizują zadania z zakresu pomocy społecznej. Pomoc społeczna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Główną instytucją odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej jest gmina. Gmina zadania te realizuje na podstawie ustawy z dnia 12.03.2004 r. o pomocy społecznej oraz innych ustaw. Zadania własne gmin i zlecone przez administrację rządową wynikające głównie z ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego funkcjonuje dziesięć ośrodków pomocy społecznej. Są to:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gnieźnie, ul. Dworcowa 7, 62-200 Gniezno.
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gnieźnie, Aleje Reymonta 9-11, 62-200 Gniezno.

3. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarniejewie, ul. Poznańska 8, 62-250 Czarniejewo.
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niechanowie, ul. Różana 1, 62-220 Niechanowo.
5. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzemesznie, ul. Kościuszki 35, 62-240 Trzemeszno.
6. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mieleszynie, Mieleszyn 95, 62-212 Mieleszyn.
7. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łubowie, Łubowo 1, 62-260 Łubowo.
8. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Witkowie, ul. Gnieźnieńska 4, 62-230 Witkowo.
9. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiskowie, ul. Szkolna 2, 62-280 Kiskowo.
10. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłecku, ul. Słoneczna 25, 62-270 Kłecko.

Powyżej wymienione jednostki mają bezpośredni kontakt z potrzebującymi pomocy. Świadczą głównie pomoc finansową, rzeczową i socjalną zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej.

Świadczenia pomocy społecznej są udzielane na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, bądź innych osób, za zgodą zainteresowanego. Diagnozowanie spraw odbywa się w oparciu o wywiad środowiskowy, decyzje w sprawach świadczeń wydawane są w pisemnej formie.

Ośrodki Pomocy Społecznej realizując ustawowe zadania własne gminy, przyznają i wypłacają zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, specjalne zasiłki celowe. Do ich zadań własnych należą także: usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, zasiłki z tytułu zdarzenia losowego, dożywianie dzieci w szkołach, opłaty przedszkoli, sprawianie pogrzebów, kierowanie do Domów Pomocy Społecznej, dodatki mieszkaniowe, składki na ubezpieczenia zdrowotne, stypendia dla uczniów o charakterze socjalnym.

Zasiłek stały przysługuje:

- ✓ pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,

- ✓ pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- ✓ W przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 645,00 zł miesięcznie, kwota zasiłku nie może być niższa niż 30,00 zł miesięcznie.
- ✓ W przypadku osoby w rodzinie – różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie, a dochodem na osobę w rodzinie.
- ✓ W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej zasiłek stały nie przysługuj. Za osoby pobierające zasiłek stały jest odprowadzana składka do ZUS na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 9% od kwoty zasiłku.

Zasiłek okresowy jest świadczeniem pieniężnym z pomocy społecznej, którego otrzymanie uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Jego beneficjentem może być osoba samotnie gospodarująca i rodzina (nie osoba w rodzinie jak przy zasiłku stałym). Nie można jednocześnie pobierać zasiłku okresowego i emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego.

Analizowany zasiłek okresowy z pomocy społecznej przysługuje w szczególności ze względu na:

- ✓ długotrwałą chorobę,
- ✓ niepełnosprawność,
- ✓ bezrobocie,
- ✓ możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego,
- ✓ inne

Zgodnie z art. 147 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej od 2008 r. minimalna wysokość zasiłku okresowego wynosiła 50% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny.

Zasiłki celowe przyznaje się na zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych w szczególności na dofinansowanie kosztów zakupu:

- ✓ żywności,
- ✓ leków i leczenia (udokumentowanych),
- ✓ opału,

- ✓ odzieży,
- ✓ drobnych remontów i napraw w mieszkaniu,
- ✓ kosztów pogrzebu,
- ✓ wydatki na świadczenia zdrowotne (osoby bezdomne, nie posiadające dochodu nie ubezpieczone w NFZ),
- ✓ zdarzenie losowe,
- ✓ klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Bardzo ważne i istotne miejsce w ustawie o pomocy społecznej odgrywa praca socjalna, która jest zadaniem obligatoryjnym gminy. Praca socjalna to działalność profesjonalna. To zespół powiązanych ze sobą i umiejętnie zaplanowanych działań prowadzonych przez wykształconych pracowników socjalnych we współpracy z osobą wspieraną. To mechanizm polityki społecznej służący rozwiązywaniu problemów społecznych, zapobieganiu ich natężeniu oraz aktywizowaniu jednostek i grup do samopomocy. To działalność profesjonalna polegająca na udzielaniu pomocy jednostkom, grupom lub społecznościom we wzbogacaniu lub odbudowywaniu ich zdolności społecznego funkcjonowania oraz na tworzeniu sprzyjających warunków społecznych. Celem pracy socjalnej jest pomoc w nauczaniu się samodzielności. Pracownicy socjalni realizują swoje zadania w ośrodkach pomocy społecznej, domach pomocy społecznej, organizacjach pozarządowych i różnorodnych placówkach świadczących pomoc społeczną. Praca socjalna spełnia szereg istotnych funkcji:

- ✓ ratowniczą - jest mechanizmem ratującym jednostki i rodziny w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ wspierającą - w edukowaniu do samodzielności w rozwiązywaniu własnych problemów,
- ✓ profilaktyczną - w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu,
- ✓ partycypacyjną - budującą lokalne powiązania, koalicje na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, angażującą środowiska do współdziałania.

Pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy już przy pierwszej wizycie analizuje wraz z klientem jego sytuację, zastanawia się nad możliwościami rozwiązywania problemów, udziela porad, ukierunkowuje klienta na możliwości załatwiania jego spraw życiowych, motywuje do zmiany zachowań, które pomogłyby mu w dalszym życiu. Pracownik socjalny podejmuje szereg działań w ramach pracy socjalnej na rzecz zapewnienia godziwych warunków mieszkaniowych, poprawy stanu zdrowia klienta, zapewnienia opieki osobom starszym i niepełnosprawnym, poprawy funkcjonowania rodziny, poprawy funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie, poprawy

funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym, na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia, na rzecz zapewnienia /uzyskania niezbędnych środków materialnych. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych Ośrodków Pomocy Społecznej polega w szczególności na:

- ✓ zapewnianiu uzyskiwania niezbędnych środków materialnych,
- ✓ zapewnianiu godziwych warunków mieszkaniowych,
- ✓ rozwiązywaniu problemu bezrobocia,
- ✓ poprawie stanu zdrowia klienta,
- ✓ zapewnianiu opieki osobom starszym i niepełnosprawnym,
- ✓ wskazywaniu uprawnień osób niepełnosprawnych,
- ✓ wspieraniu i pomaganiu we właściwym rozwoju psychospołecznym dzieci i młodzieży,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania rodziny,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym.

Praca socjalna jest świadczona m. in. w zakresie pomocy w wypełnianiu wniosków do różnych instytucji, informowaniu o różnych uprawnieniach oraz pomoc w ustaleniu niepełnosprawności, pomoc socjalna świadczona była również z uwagi na występującą w rodzinie przemoc. Pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej podejmują współpracę z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami w ramach pracy socjalnej prowadzonej z osobą/rodziną.

Ośrodki Pomocy Społecznej zatrudniają asystentów rodzin którzy, pracują na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2021 r. odgrywają bardzo ważną rolę w etapie pomocy rodzinom dysfunkcyjnym. Są pomocą i wsparciem podczas realizacji pracy socjalnej przez pracowników socjalnych. Asystenci rodzin mają pod swoją opieką kilkanaście rodzin z dziećmi. Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 20.

Przy Ośrodkach działają na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Zespoły Interdyscyplinarne.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- 1) jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;

- 2) gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- 3) Policji;
- 4) oświaty;
- 5) ochrony zdrowia;
- 6) organizacji pozarządowych.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi także przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej, jeżeli Żandarmeria Wojskowa złoży taki wniosek do wójta, burmistrza albo prezydenta miasta w związku z zamieszkiwaniem na obszarze gminy żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową. W skład zespołu interdyscyplinarnego mogą wchodzić także kuratorzy sądowi, prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

III.3. Powiatowy Urząd Pracy w Gnieźnie.

Powiatowy Urząd Pracy w Gnieźnie jako urząd administracji samorządowej realizuje wspólnie z partnerami zadania na rzecz łagodzenia skutków bezrobocia, zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób poszukujących pracy oraz na rzecz rozwoju lokalnego rynku pracy. Powyższe zadania Urząd realizuje w granicach wyznaczonych przez obowiązujące przepisy prawa, kierując się jednocześnie wytycznymi zawartymi w Strategii rozwiązywania problemów społecznych. Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy do zadań Powiatowego Urzędu Pracy funkcjonującego w ramach samorządu powiatu, należy:

- ✓ opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- ✓ pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy, w tym udzielanie informacji o możliwościach i zakresie pomocy określonej w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ✓ udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe,
- ✓ udzielanie pomocy pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe,
- ✓ kierowanie bezrobotnych do realizatora działań aktywizacyjnych, któremu marszałek województwa zlecił wykonanie działań aktywizacyjnych,
- ✓ realizacja zadań związanych z KFS, w szczególności udzielanie pomocy pracodawcom poprzez finansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawcy,
- ✓ rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy oraz ustalanie profili pomocy dla bezrobotnych,
- ✓ inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy,
- ✓ inicjowanie, organizowanie i finansowanie szkoleń i przygotowania zawodowego dorosłych,

- ✓ opracowywanie badań, analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy na potrzeby powiatowej rady rynku pracy oraz organów zatrudnienia,
- ✓ inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy,
- ✓ współdziałanie z powiatowymi radami rynku pracy w zakresie promocji zatrudnienia oraz wykorzystania środków Funduszu Pracy,
- ✓ współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy i informacji o usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, stażach, organizacji robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych, realizacji Programu Aktywizacja i Integracja oraz zatrudnienia socjalnego na podstawie przepisów o zatrudnieniu socjalnym,
- ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia,
- ✓ wydawanie decyzji o:
  - uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu bezrobotnego,
  - przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu lub wznowieniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, stypendium i innych finansowanych z Funduszu Pracy świadczeń niewynikających z zawartych umów,
  - obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku, stypendium, innych nienależnie pobranych świadczeń lub kosztów szkolenia i przygotowania zawodowego dorosłych finansowanych z Funduszu Pracy,
  - odroczeniu terminu spłaty, rozłożeniu na raty lub umorzeniu części albo całości nienależnie pobranego świadczenia udzielonego z Funduszu Pracy, należności z tytułu zwrotu refundacji lub przyznanych jednorazowo środków oraz innych świadczeń finansowanych z Funduszu Pracy,
- ✓ realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw oraz państw, z którymi Rzeczpospolita Polska zawarła dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w tym realizowanie decyzji,
- ✓ realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, w szczególności przez:

- ✓ realizowanie działań sieci EURES we współpracy z ministrem właściwym do spraw pracy, samorządami województw oraz innymi podmiotami uprawnionymi do realizacji działań sieci EURES,
- ✓ realizowanie zadań związanych z udziałem w partnerstwach transgranicznych EURES na terenie działania tych partnerstw,
- ✓ badanie i analizowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy w związku z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca lub postępowaniem o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy, w tym realizowanie zadań związanych z podejmowaniem przez cudzoziemców pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników powiatowego urzędu pracy,
- ✓ opracowywanie i realizowanie indywidualnych planów działania,
- ✓ realizowanie projektów w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych, wynikających z programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy,
- ✓ organizacja i realizowanie programów specjalnych, w tym realizowanie programów regionalnych na podstawie porozumienia zawartego z wojewódzkim urzędem pracy,
- ✓ przetwarzanie informacji o bezrobotnych, poszukujących pracy i cudzoziemcach zamierzających wykonywać lub wykonujących pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ współpraca z ministrem właściwym do spraw pracy w zakresie tworzenia rejestrów centralnych,
- ✓ inicjowanie i realizowanie projektów pilotażowych.

III.4. Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie gnieźnieńskim.

Powiat Gnieźnieński prowadził 2 placówki opiekuńczo- wychowawcze typu socjalizacyjnego:

- ✓ **Dom Dziecka I w Gnieźnie**
- ✓ **Dom Dziecka II w Trzemesznie**

Domy Dziecka wchodzą w struktury Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie.

Działania domów dziecka obejmują w szczególności:

- ✓ zapewnienie całodobowej opieki i wychowania dzieciom pozbawionym okresowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej;
- ✓ podejmowanie działań zmierzających do reintegracji rodzin dzieci przebywających w placówce;
- ✓ zapewnienie kompleksowej pomocy, w tym: psychologicznej, pedagogicznej, socjalnej, osobom i rodzinom znajdującym się w kryzysie; ze szczególnym uwzględnieniem ofiar przemocy w rodzinie;
- ✓ pracę z rodziną dziecka w celu usprawnienia jej umiejętności opiekuńczo - wychowawczych;
- ✓ prowadzenie terapii rodzin dotkniętych problemem przemocy;
- ✓ działalność profilaktyczną zapobiegającą dysfunkcji rodzin.
- ✓

Poniżej przedstawiono dane dotyczące porozumień związanych z instytucjonalną pieczą zastępczą w latach 2019 – 2020.

Tabela 15. Porozumienia dotyczące instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2019 i 2020 roku.

Miejsce umieszczenia dziecka	2019 r.		2020 r.	
	Liczba dzieci umieszczonych	Wydatki / Dochody powiatu	Liczba dzieci umieszczonych	Wydatki / Dochody powiatu
Dzieci pochodzące z innych powiatów	48	dochód 745973,87 zł	37	dochód 711344,22 zł
Dzieci pochodzące z powiatu gnieźnieńskiego umieszczone w innych powiatach	37	wydatek 616154,37 zł	37	wydatek 645 730,71 zł

Odpłatność samorządów gminnych za pobyt dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa, że co do zasady finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej należy do obowiązku powiatu. Jednakże, na mocy art. 191 ust. 9 i 10 w przypadku umieszczenia dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej w wysokości:

- 1) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

3) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Obowiązek współfinansowania przez gminę nie dotyczy dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej przed 1 stycznia 2012 r. (art. 238 ust. 1). W tabeli 17 przedstawiono odpłatność samorządów gminnych za pobyt dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2019 – 2020.

Tabela 16. Odpłatność samorządów gminnych za pobyt dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2019 – 2020.

Gmina	2019 r.		2020 r.	
	Liczba dzieci	Wydatki gmin w zł	Liczba dzieci	Wydatki gmin w zł
MOPS GNIEZNO	19	492 567,38 zł	17	435 991,22
GOPS GNIEZNO	2	68 053,04 zł	2	68 082,76
MGOPS WITKOWO	2	21 714,57 zł	1	4 012,08 zł
OPS TRZEMESZNO	4	128 805,91 zł	4	107 778,53
MGOPS CZERNIEJEWO	4	46 656,96 zł	5	102 996,90
GOPS MIELESZYN	0	0,00 zł	0	0,00 zł
GMINA KISZKOWO	0	0,00 zł	0	0,00 zł
GOPS NIECHANOWO	1	11 480,19 zł	1	8 806,94 zł
GOPS ŁUBOWO	0	0,00 zł	0	0,00 zł
MGOPS KŁECKO	2	11 404,13 zł	2	33 992,30
RAZEM	34	780 682,18 zł	32	761 660,73

Usamodzielniani

Osoba usamodzielniana, to osoba, która osiągnęła pełnoletność w rodzinie zastępczej oraz osoba pełnoletnia opuszczająca placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy. Pomoc na usamodzielnienie przyznawana jest w oparciu o indywidualny program usamodzielnienia, który opracowywany jest przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności, a następnie jest zatwierdzany przez dyrektora Centrum.

W 2020 roku udzielono pomocy 52 usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej. Pomoc dla usamodzielnianych:

1. pieniężna na kontynuowanie nauki,

2. w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym,
3. w uzyskaniu zatrudnienia,
4. na zagospodarowanie,
5. pieniężna na usamodzielnienie.

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego funkcjonują dwa mieszkania chronione treningowe. Mieszcza się one w Gnieźnie przy ul. Pawła Cymśa. W 2020 roku z mieszkania chronionego skorzystało 7 osób. Usamodzielniane osoby, przy wsparciu pracownika PCPR, mają szansę zdobyć doświadczenie samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu. Uczą się właściwego dysponowania pieniędzmi, prowadzenia gospodarstwa domowego, odpowiedzialności za swoje decyzje.

III.5. System pieczy zastępczej i jednostki wspierania rodziny.

Dzieciom pozbawionym opieki ze strony rodziców biologicznych Starosta Gnieźnieński od 1999 roku zapewnia opiekę i wychowanie w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Zgodnie z art. 34 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Rodzinne formy pieczy zastępczej

Na system rodzinnej pieczy zastępczej składają się:

1) rodziny zastępcze:

- a) spokrewnione – które tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- b) niezawodowe - którą tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- c) zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne - które tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;

2) rodzinne domy dziecka.

Stosownie do zapisów ustawy o pomocy społecznej, Starosta przy pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie sprawuje nadzór nad działalnością jednostek specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego oraz ośrodków wsparcia, domów pomocy społecznej

i ośrodków interwencji kryzysowej działających na terenie powiatu.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej Starosta wykonuje za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Do zakresu działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie należą wszystkie sprawy z zakresu pieczy zastępczej niezastrzeżone na rzecz innych podmiotów:

opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej;

- zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego;
- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
  - ✓ grup wsparcia;
  - ✓ specjalistycznego poradnictwa;
- powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo - wychowawczych;
- zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- finansowanie:

- ✓ świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
- ✓ pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- ✓ szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej Starosta wykonuje za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie będącego Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na mocy Zarządzenia Starosty Gnieźnieńskiego co zgodnie z zapisami ustawy oznacza, że w Centrum utworzony został Zespół ds. pieczy zastępczej. Z uwagi na zakres zadań nałożony na Organizatora pieczy zastępczej, w ramach „Zespołu” powołani zostali koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, którzy obejmują opieką rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy m.in.:

- ✓ prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- ✓ kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- ✓ organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

- ✓ zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
- ✓ organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- ✓ zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- ✓ zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- ✓ współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- ✓ prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- ✓ zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- ✓ dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- ✓ prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą;
- ✓ przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- ✓ zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- ✓ zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;

- ✓ organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Zespół do spraw Pieczy Zastępczej

W Zespole pracują: główny specjalista ds. rodzinnej pieczy zastępczej, koordynatorzy (4 osoby), psycholog (1 osoba), specjalista pracy z rodziną, pracownik socjalny (1 osoba). Zespół Pieczy Zastępczej w 2020 roku swoją pracą objął 129 rodzin zastępczych, w których przebywało 207 dzieci. W związku ze stanem epidemii COVID 19, od marca 2020 r., praca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, była dostosowana do zaistniałych warunków. Podjęto stosowne działania zmierzając do zapewnienia bezpieczeństwa klientów Centrum oraz pracowników, które wynikały z wytycznych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Zdrowia. Praca odbywała się w odpowiednim rygorze sanitarnym przy zastosowaniu środków ochrony osobistej. Sytuacja pandemii wymagała od rodzinnej pieczy zastępczej niestandardowych działań. Pomimo braku możliwości bezpośredniego kontaktu z rodzinami, pracownicy Zespołu Pieczy Zastępczej dokładali wszelkich starań, by rodziny zastępcze otoczone były wszechstronną pomocą i wsparciem. W 2020 r. z uwagi na stan epidemiczny poszerzono wsparcie psychologiczne i pedagogiczne dla rodzin zastępczych. Psycholog Zespołu pełnił dyżury telefoniczne dla rodzin zastępczych i dzieci będących na kwarantannie i izolacji lub mających potrzebę rozmowy. Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych miały możliwość udziału w korepetycjach prowadzonych przez wolontariuszy. W ramach Projektu Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID – 19, wychowankowie rodzin zastępczych otrzymali komputery.

Rodziny zastępcze były objęte pomocą koordynatorów, specjalisty pracy z rodziną oraz pracownika socjalnego, którzy dbali o zabezpieczanie indywidualnych potrzeb dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, a także wspomagali działania opiekunów zastępczych w szczególności:

- ✓ udzielając pomocy rodzinom zastępczym w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej,
- ✓ przygotowując we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą planu pomocy dziecku,

- ✓ pomagając rodzinom zastępczym w nawiązaniu wzajemnego kontaktu, zapewniając dostęp do specjalistycznej pomocy dla dzieci,
- ✓ zgłaszając do ośrodków adopcyjnych informacje o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną
- ✓ udzielając wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodziny zastępcze mają możliwość korzystania z konsultacji psychologicznych prowadzonych przez psychologa zatrudnionego w PCPR, który wspomaga rodziny zastępcze, mające trudności z określoną grupą problemów wychowawczych, a także udziela indywidualnych konsultacji. Ponadto zapewnia rodzinom zastępczym poradnictwo, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji rodzicielskich. W 2020 r., przeprowadzono 152 spotkania o charakterze wspierającym.

W zależności od indywidualnych potrzeb rodzin zastępczych i dzieci przebywających w pieczy, ustalane były terminy spotkań z psychologami, pedagogami, kuratorami, radcą prawnym, terapeutami. Pracownicy socjalni i koordynatorzy pracowali na rzecz uregulowania sytuacji prawnej dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, egzekwowania nałożonych alimentów, ustalenia ojcostwa.

W 2020 roku Zespół współpracował z Ośrodkiem Adopcyjnym „Pro Familia” w Poznaniu, do którego zgłaszane były dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. W 2020 r. zgłoszono do Ośrodka Adopcyjnego 6 dzieci. Utrzymywany był także stały kontakt telefoniczny z przedstawicielami Ośrodka. Zapraszani byli przedstawiciele Ośrodka Adopcyjnego na spotkania Zespołów ds. Okresowej Oceny Sytuacji dzieci. Zespół konsultował sprawy matek zgłaszających chęć zrzeczenia się praw rodzicielskich, informował o noworodkach przekazywanych pod opiekę pogotowia rodzinnego i pozostawianych w szpitalach. Zespół współpracował ze szpitalami w celu ukierunkowania procedur adopcyjnych. Zespół w 2020 roku prowadził również liczne konsultacje z pedagogami szkolnymi, wychowawcami, nauczycielami, psychologami, kuratorami zawodowymi i społecznymi, dzielnicowymi, asystentami rodzin, lekarzami, trenerami Programu PRIDE, pracownikami świetlicy środowiskowej i domów dziecka, sędziami i sekretarzami Sądu rodzinnego, karnego, prokuraturą, pracownikami różnych instytucji pomocowych (OPS, Dom Matki i Dziecka CARITAS, Ośrodek Interwencji Kryzysowej). Mając na uwadze potrzebę integracji

społeczności rodzin zastępczych ze środowiskiem lokalnym, Zespół współpracował z Gnieźnieńskim Oddziałem Stowarzyszenia Zastępczego Rodzicielstwa; zachęcał do członkostwa oraz do korzystania z form aktywności proponowanych przez Stowarzyszenie. W roku 2020 roku Zespół Pieczy Zastępczej zorganizował 13 spotkań w ramach – grupy wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych - 6 spotkań i rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych – 7 spotkań. W tym - 10 grup wsparcia, z uwagi na stan zagrożenia epidemiologicznego odbyło się online i było prowadzone przez psychologów Zespołu Pieczy Zastępczej. W szkoleniu wzięło udział łącznie 68 osób.

Jednym z zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, organizowanie szkoleń przygotowujących do pełnienia funkcji rodzica zastępczego oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych. W 2020 roku odbyło się szkolenie PRIDE dla kandydatów na rodziców zastępczych, które ukończyło 14 osób. Zaświadczenie kwalifikacyjne uprawniające do pełnienia funkcji rodziny zastępczej otrzymało 10 osób. Zespół wspierał kandydatów na rodzinę zastępczą pragnącą przyjąć dziecko poprzez zbieranie informacji o sytuacji zdrowotnej i prawnej dziecka, umożliwiając nawiązanie kontaktu, współpracując zarówno z PCPR i placówkami, w których przebywały dzieci umieszczone poza powiatem.

W 2020 r. w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcje pogotowia rodzinnego umieszczono 5 dzieci. W rodzinach zastępczych spokrewnionych i niezawodowych umieszczono 10 dzieci. Natomiast 9 dzieci powróciło do rodziców biologicznych. Zespół opracował i przekazał do Sądu rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i pełniących funkcje rodziny zastępczej. Centrum na bieżąco zbierało informacje o rodzinach zastępczych gotowych na przyjęcie dzieci, poszukuje miejsc dla dzieci, które w trybie pilnym muszą być umieszczone w rodzinie zastępczej.

Zgodnie z art. 77 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pod opieką jednego koordynatora może przebywać do 15 rodzin zastępczych.

Do głównych zadań koordynatora należy, m.in.:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;

- 2) przygotowywanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku, gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
- 3) udział w dokonywaniu okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka;
- 4) udział w dokonywaniu oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy;
- 5) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- 6) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- 7) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 8) opiniowanie na rzecz dziecka przebywającego w pieczy zastępczej powództw wytaczanych przez dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych;
- 9) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- 10) udział w posiedzeniach Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- 11) wykonywanie innych czynności mających wpływ na efektywne udzielanie pomocy i wsparcie dzieci, rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka.

Rodzinna piecza zastępcza

W sytuacjach, w których rodzice nie są w stanie właściwie wywiązać się ze swoich rodzicielskich zadań, należy zapewnić dziecku opiekę i wychowanie w formie zastępczej opieki rodzinnej. Najczęściej obserwowanymi przyczynami umieszczania dzieci w rodzinie zastępczej są zjawiska patologiczne występujące w rodzinach biologicznych uniemożliwiające sprawowanie bezpośredniej opieki, tj. alkoholizm, bezrobocie, narkomania, czy po prostu bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030

Zgodnie z treścią art. 191 ust. 1 i ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, powiat gnieźnieński zobowiązany jest do podpisania porozumień dotyczących umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela 17. Porozumienia dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019 - 2020.

Miejsce umieszczenia dziecka	2019 r.		2020 r.	
	Liczba dzieci umieszczonych	Wydatki / Dochody powiatu	Liczba dzieci umieszczonych	Wydatki / Dochody powiatu
Dzieci pochodzące z innych powiatów	48	dochód 745973,87 zł	13	dochód 1 032 808,39 zł
Dzieci pochodzące z powiatu gnieźnieńskiego umieszczone w innych powiatach	37	wydatek 616154,37 zł	0	wydatek 0 zł

Dodatek wychowawczy

W związku z wejściem w życie 1 kwietnia 2016 r. ustawy z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci wprowadzającej zmiany w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przyznające na każde dziecko umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej do ukończenia 18 roku życia przysługuje dodatek wychowawczy w kwocie 500,00 zł miesięcznie.

Poniesione z budżetu państwa wydatki na dodatek wychowawczy w 2020 r.:

- ✓ rodziny spokrewnione – 485 926,00 zł
- ✓ rodziny niezawodowe – 341 644,00 zł
- ✓ rodziny zawodowe – 217 988,00 zł
- ✓ rodzinny dom dziecka – 2050,00 zł

Tabela 18. Środki wydatkowane w latach 2019 - 2020 na rodzinną pieczę zastępczą.

lp.	Rodzaj świadczenia	Wyplacone świadczenia do 31.12.2019 r.	Wyplacone świadczenia do 31.12.2020 r.
1	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	2 314 976,79 zł	2 269 128,55 zł
2	Świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przyjęciem dziecka	16 400,00 zł	34 075,00 zł
3	Świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych	21 250,00 zł	7 500,00 zł
4	Środki finansowe na utrzymanie lokalu	42 115,02 zł	56 644,55 zł
5	Środki finansowe na remont lokalu	5 000,00 zł	0 zł
6	Dodatek wychowawczy	1 037 882,40 zł	1 047 579,02 zł
7	Dobry Start	62 100,00 zł	59 700,00 zł
RAZEM		3 499 724,21 zł	3 474 627,12 zł

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030

Tabela 19. Wydane decyzje rodziny zastępcze w latach 2018 – 2020.

Lp.	Decyzje	2018 rok	2019 rok	2020 rok
1	Świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	314	81	77
2	Świadczenia na pokrycie kosztów związanych z przyjmowanym	28	13	25
3	Świadczenia na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych	8	17	12
4	Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania	108	101	20
5	Środki finansowe na utrzymanie lokalu	10	9	9
6	Środki finansowe na remont lokalu	1	1	0
7	Odpłatność – rodzice biologiczni	206	95	121
8	Dodatek wychowawczy	227	264	271
9	Pozwy o alimenty w imieniu dzieci umieszczonych w pieczy	62	6	21

Odpłatność samorządów gminnych za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa, że co do zasady finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej należy do obowiązku powiatu. Jednakże, na mocy art. 191 ust. 9 i 10 w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej w wysokości: 1) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 2) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 3) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Obowiązek współfinansowania przez gminę nie dotyczy dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej przed 1 stycznia 2012 r. (art. 238 ust. 1).

Tabela 20. Odpłatności ponoszone przez poszczególne gminy powiatu gnieźnieńskiego za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019 - 2020.

Gmina	2019 r.		2020 r.	
	Liczba dzieci	Wydatki gmin w zł	Liczba dzieci	Wydatki gmin w zł
MOPS GNIEZNO	65	398 608,69 zł	77	399 445,04 zł
GOPS GNIEZNO	4	28 137,45 zł	4	27 963,62 zł
MGOPS WITKOWO	14	76 451,48 zł	19	91 826,99 zł
OPS TRZEMESZNO	10	101 553,45 zł	17	124 233,28 zł
MGOPS CZERNIEJEWO	2	14 783,05 zł	1	3 682,00 zł
GOPS MIELESZYN	1	4 314,00 zł	1	4 161,00 zł
GMINA KISZKOWO	6	24 848,53 zł	8	30 922,53 zł
GOPS NIECHANOWO	4	9 138,88 zł	1	7 349,46 zł
GOPS ŁUBOWO	8	38 496,88 zł	7	46 327,02 zł
MGOPS KŁECKO	5	12 750,27 zł	6	18 870,32 zł
RAZEM	119	709 081,99 zł	141	754 889,25 zł

Pomoc psychologiczna dla rodzin zastępczych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie zapewnia rodzinom zastępczym dostęp do specjalistycznej pomocy psychologicznej. Pomoc ta udzielana jest głównie poprzez:

- konsultacje psychologiczne w PCPR Gniezno;
- wizyty, wyjazdy domowe (na terenie całego powiatu) – elastyczność i dostępność psychologa PCPR, wyjazdy mają miejsce często w godzinach dogodnych dla rodzin zastępczych, co oznacza spotkania z nimi również w godzinach popołudniowych;
- konsultacje psychologiczne telefoniczne;
- uczestnictwo w spotkaniach rodzin zastępczych z rodzinami biologicznymi w zależności od zgłaszanych potrzeb;
- kierowanie do innych instytucji specjalistycznych, tworzenie bazy danych, np. instytucje, ośrodki, szpitale udzielające diagnozy i pomocy psychiatrycznej, wczesna interwencja i wsparcie rozwoju małego dziecka (niemowlęcia), terapia stacjonarna, niepełnosprawność intelektualna, zaburzenia ze spektrum autyzmu, Zespół Downa, ośrodki odwykowe;
- stałe konsultacje z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej;
- organizację i uczestnictwo w spotkaniach grupowych z rodzinami zastępczymi w PCPR, w zakresie pomocy w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych, problemów osobistych, problemów materialnych, usamodzielnienia, czy poszukiwanie pracy;
- czynny udział w Zespołach ds. Oceny Rodziny Zastępczej oraz sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;
- konsultacje z instytucjami pracującymi na rzecz pomocy społecznej, opieki, wsparcia i rozwoju dziecka, tj. kuratorzy sądowi i społeczni, szkoły i przedszkola, Ośrodki Pomocy Społecznej, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, organizacje pozarządowe i inne;
- czynny udział w Zespołach Interdyscyplinarnych ds. Przemocy w Rodzinie;
- sporządzanie Kart Dziecka dla Ośrodka Adopcyjnego;
- opiniowanie psychologiczne;
- sporządzanie diagnoz kandydatów na rodziny zastępcze, w tym:
  - ✓ wyjazdy do miejsc zamieszkania kandydatów,
  - ✓ wywiady kierowane, pogłębione (wspólnie z pedagogiem PCPR Gniezno),
  - ✓ spotkania z kandydatami w PCPR Gniezno,

- ✓ przeprowadzanie testów psychologicznych,
- ✓ analiza i interpretacja wypełnionych testów psychologicznych.
- konsultacje psychologiczne dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, kontynuujących naukę,
- prowadzenie biblioteczki dla rodzin zastępczych, kandydatów i koordynatorów:
  - ✓ gromadzenie i wypożyczanie literatury fachowej,
  - ✓ powielanie i gromadzenie materiałów edukacyjno-terapeutycznych.

Grupa wsparcia dla rodzin zastępczych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie zachęcało rodziny zastępcze do spotkań w ramach grupy wsparcia. Spotkania te dają możliwość wymiany doświadczeń oraz otrzymania wsparcia w grupie osób pełniących podobną funkcję – rodziny zastępczej. Udział w grupie wsparcia jest dobrowolny. Poprzez udział w grupie wsparcia rodzice zastępczy mają możliwość:

- ✓ uzyskiwania i dawania wsparcia w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej,
- ✓ doskonalenia umiejętności wychowawczych, radzenia sobie z emocjami, radzenia sobie w sytuacjach napięcia (stresu),
- ✓ pogłębienia wglądu w siebie (wzrost świadomości przeżywanych emocji, swoich przekonań, pragnień, potrzeb, wartości, celów, a także rozpoznanie własnych zasobów i rozumienie ograniczeń),
- ✓ zapobiegania wyczerpaniu i wypaleniu.

III.6. Domy Pomocy Społecznej w powiecie gnieźnieńskim.

Osoba wymagająca całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogąca samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych może zostać umieszczona w domu pomocy społecznej. Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających.

Decyzję o umieszczeniu w domu pomocy społecznej wydaje Starosta Powiatu prowadzącego dom. Natomiast decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą

opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wydaje organ gminy właściwej dla miejsca zamieszkania osoby kierowanej. Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania, ustalonego przez starostę i ogłoszonego w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej ustala Starosta i ogłasza w dzienniku urzędowym danego województwa w terminie do dnia 31 marca danego roku. Średni miesięczny koszt utrzymania w domu pomocy społecznej zgodnie z art. 6 ust. 15 ustawy o pomocy społecznej oznacza: „kwotę rocznych kosztów działalności domu wynikającą z utrzymania mieszkańców, z roku poprzedniego, bez kosztów inwestycyjnych i wydatków na remonty, powiększoną o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej na dany rok kalendarzowy, podzieloną przez liczbę miejsc, ustaloną jako sumę rzeczywistej liczby mieszkańców w poszczególnych miesiącach roku poprzedniego w domu”.

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego funkcjonują trzy Domy Pomocy Społecznej z czego dwa prowadzone są na zlecenie powiatu:

- ✓ Dom Pomocy Społecznej im. Małżonków Terakowskich w Gnieźnie – dla osób w podeszłym wieku (71 miejsc);
- ✓ Dom Pomocy Społecznej w Mielżynie – dla dzieci, młodzieży i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Św. Dominika (86 miejsc);
- ✓ Dom Pomocy Społecznej w Łopiennie – dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Św. Elżbiety (50 miejsc).

- ✓ **Dom Pomocy Społecznej im. Małżonków Terakowskich ul. Wrzesińska 21, 62-200 Gniezno**

Dom przeznaczony jest dla osób w podeszłym wieku (kobiet i mężczyzn), których stan zdrowia nie wymaga leczenia szpitalnego, natomiast uzasadnia potrzebę stałej opieki. Jest placówką koedukacyjną - dla 71 osób.

Cele DPS - jako organizacji;

- Profilaktyczny - przeciwdziałanie zjawisku instytucjonalizacji polegającym na negatywnym wpływie instytucji totalnej na przebywające w DPS osoby.
- Socjalny - zaspokajanie potrzeb fizjologicznych, zaspokajanie potrzeb psychofizycznych takich jak;
  - ✓ potrzeba bezpieczeństwa; uznania; przynależności; miłości; samorealizacji;
  - ✓ przystosowanie do życia w instytucji; - życie w instytucji totalnej wymaga uruchomienia wielu mechanizmów adaptacyjnych.
  - ✓ indywidualne wspieranie.
- Aktywizujący – aktywizowanie, przygotowanie do podjęcia pracy chociażby o charakterze terapeutycznym, dysponowanie własnymi pieniędzmi, podejmowanie samodzielnych decyzji; współdecydowanie; usamodzielnienie;
- Integracyjny – podtrzymanie kontaktu z rodziną; nawiązywanie kontaktów interpersonalnych; kształtowanie kontaktów środowiskiem najbliższym środowiskiem - poprzez udział podopiecznych w; spartakiadach, wycieczkach, zawodach, turnusach rehabilitacyjnych.
- Integracje pomocy instytucjonalnej i środowiskowej. [cel integracyjny jest zawsze celem interpersonalnym i zmierza do rozszerzenia kontaktów osobistych i przełamania izolacji społecznej].

Podstawowe zadania DPS - jako instytucji:

- ✓ świadczenie usług pielęgnacyjnych;
- ✓ świadczenie usług opiekuńczych;
- ✓ wspomaganie i wspieranie;
- ✓ aktywizowanie podopiecznych - poprzez przygotowanie do pracy terapeutycznej

✓ **Dom Pomocy Społecznej w Mielźnie, Mielżyn ul. Szkolna 15A**

Dom Pomocy Społecznej w Mielźnie przeznaczony jest dla dzieci, młodzieży i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie. Prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Świętego Dominika. Realizuje zadania własne powiatu polegające na prowadzeniu domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym przy udziale dotacji udzielonej przez Skarb Państwa za pośrednictwem Wojewody Wielkopolskiego.

DPS w Mielżynie znajduje się w trakcie rozbudowy i modernizacji. W chwili obecnej dom ma 86 miejsc, większość pensjonariuszy mieszka w pokojach 2 i 3 osobowych. Każda z grup posiada jadalnię, kuchnię, salę dziennego pobytu. W domu prowadzone są zajęcia rewalidacyjne w różnego typu pracowniach, rehabilitacji. Prowadzone są także zajęcia z zakresu szkoły specjalnej i szkoły życia. Ze względu na konieczność kontynuowania prac budowlanych, Dom poszukuje sponsora na sfinansowanie kolejnego segmentu, w którym znajdować się będą pomieszczenia kuchni i część medyczna a na piętrze pokoje mieszkalne.

✓ Dom Pomocy Społecznej w Łopiennie

Dom Pomocy Społecznej w Łopiennie przeznaczony jest dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie. Prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Św. Elżbiety Prowincja Poznańska. Realizuje zadania własne powiatu polegające na prowadzeniu domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym przy udziale dotacji udzielonej przez Skarb Państwa za pośrednictwem Wojewody Wielkopolskiego. Obecnie dom ma 50 miejsc. Znajdują się w nim pokoje jedno- dwu- i trzyosobowe, łazienki dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością, sale dziennego pobytu z aneksami kuchennymi, sala terapii zajęciowej, sala rehabilitacji, świetlice, pracownia kulinarna, jadalnia oraz sala doświadczenia świata. Pensjonariusze mogą korzystać z zajęć plastycznych, zajęć z rękodzieła artystycznego, zajęć muzycznych, rehabilitacji, masażu, choreoterapii, biblioterapii, hipoterapii, ergoterapii.

III.7. Środowiskowy Dom Samopomocy

W powiecie gnieźnieńskim funkcjonują 3 Środowiskowe Domy Samopomocy dwa w Gnieźnie oraz jeden w Trzemesznie.

Prowadzenie środowiskowych domów samopomocy jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej realizowanym przez jednostki samorządu terytorialnego. Pomoc świadczona w tych ośrodkach ma na celu utrzymanie osoby w jej naturalnym środowisku i przeciwdziałanie instytucjonalizacji. Środowiskowe Domy Samopomocy, są alternatywą dającą szansę osobom przewlekłe chorym psychicznie i niepełnosprawnym intelektualnie na godne życie i samodzielny wybór jego stylu. Środowiskowy Dom Samopomocy zgodnie z art. 51a ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej jest ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także ich

integracji społecznej. Środowiskowy Dom Samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

✓ **Środowiskowy Dom Samopomocy "Dom Tęcza", ul. Sikorskiego 12, 62-200 Gniezno.**

Istotną formą wsparcia dla osób niepełnosprawnych intelektualnie jest Środowiskowy Domy Samopomocy. Od 2009 roku Środowiskowy Dom Samopomocy prowadzony jest przez Stowarzyszenie MAKI. Placówka ma charakter dziennego ośrodka wsparcia. W ŚDS swoje miejsce znajdują osoby z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem. Uczą się one życia, pokonywania barier, samodzielności, otwartości i tego, że każdy ma takie same prawa, ale również i potrzeby. „Dom Tęcza” jest wyjątkowym miejscem opieki i terapii, świadomym specyfiki i skali potrzeb osób z niepełnosprawnością intelektualną, które są szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym. Bogata oferta placówki, przyjazna i życzliwa atmosfera sprzyja poczuciu bezpieczeństwa, nabywaniu nowej wiedzy i umiejętności, radzenia sobie w życiu codziennym i w sytuacjach trudnych. ŚDS zajmuje się wszechstronną rehabilitacją zmierzającą do usamodzielnienia jego uczestników. Program ŚDS obejmuje m.in. trening umiejętności samoobsługowych, przygotowanie do pracy, uspołecznianie, poznawanie zasad współżycia w grupie, możliwości spędzania wolnego czasu. Z usług placówki korzystają osoby wymagające pomocy w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i powstrzymaniu postępującej regresji. Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy „Dom Tęcza” wynosi 35 osób.

✓ **Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Dom Anki” w Gnieźnie, ul. Poznańska 15, 62-200 Gniezno.**

Istotną formą wsparcia dla osób cierpiących na zaburzenia i choroby psychiczne jest Środowiskowy Domy Samopomocy „Dom Anki” prowadzony od 2005 roku przez Stowarzyszenie Concordia. Placówka ma charakter dziennego ośrodka wsparcia. Dla każdego uczestnika opracowany jest indywidualny plan pomocy realizowany pod nadzorem zespołu specjalistów. Osoby poszukujące tej formy pomocy mogą liczyć na wsparcie terapeutyczne,

wspólną organizację różnorodnych zajęć, a przede wszystkim opiekę specjalistów. Przede wszystkim jednak to ciepła i przyjazna atmosfera sprawia, iż miejsce to staje się dla wielu potrzebujących prawdziwym, drugim domem. Pod opieką „Domu Anki” łącznie pozostaje 30 dorosłych osób.

✓ **Środowiskowy Dom Samopomocy w Trzemesznie, ul. Mickiewicza 28, Trzemeszno.**

Środowiskowy Dom Samopomocy w Trzemesznie, potocznie nazywany Domem, rozpoczął swoją działalność 1 września 2008 roku. Od tej pory placówka prężnie się rozwija, świadcząc usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne dorosłym osobom niepełnosprawnym. Siedzibą placówki są trzy późnobarokowe budynki przy ul. Mickiewicza – tak zwany kompleks św. Łazarza. Otacza je malowniczy ogród z sadem, który założony został przez pracowników i uczestników ŚDS. Ośrodek jest miejscem dziennego pobytu dla pełnoletnich osób niepełnosprawnych mieszkających na terenie gminy Trzemeszno. Celem nadrzędnym działalności placówki jest normalizacja środowiska życia osób z niepełnosprawnościami, szeroko pojęta integracja społeczna oraz aktywne usamodzielnianie osób niepełnosprawnych w życiu codziennym. Prowadzone są tutaj zajęcia terapeutyczne, które mają na celu kompensowanie braków, wspieranie i aktywizowanie uczestników zajęć terapeutycznych, zwiększenie zaradności i samodzielności życiowej oraz integracja ze społecznością lokalną.

III.8. Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej oparta jest o rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 roku w sprawie warsztatów terapii zajęciowej a finansowana ze środków PFRON - 90% i przez samorząd powiatowy ze środków własnych - 10%.

Warsztat jest placówką pobytu dziennego, zajęcia odbywają się od poniedziałku do piątku w godzinach od 8 00 do 15 00. Czas trwania zajęć wynosi nie więcej niż 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo. Wymiar zajęć określany jest więc normą analogiczną do tej, która wskazuje wymiar czasu pracy osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

W powiecie gnieźnieńskim funkcjonują dwa warsztaty terapii zajęciowej WTZ w Gnieźnie i WTZ w Kłecku.

Warsztaty to miejsce pobytu dla osób niepełnosprawnych w stosunku do których orzeczono niezdolność do pracy. Warsztat Terapii Zajęciowej, jest placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym z upośledzeniem umysłowym uniemożliwiającym aktualnie podjęcie pracy, możliwość udziału w rehabilitacji społecznej i zawodowej przez terapię zajęciową. Osoby niepełnosprawne przebywające w warsztatach posiadają wszystkie wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej, określone w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności, wydanym przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Celem działania warsztatu jest rehabilitacja, zmierzająca do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności niezbędnych do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku. Realizacja przez warsztat powyższego celu, odbywa się poprzez:

- ✓ ogólne usprawnianie
- ✓ rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej,
- ✓ przygotowanie do życia w środowisku społecznym, między innymi przez;
- ✓ rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz innych umiejętności niezbędnych w niezależnym życiu, a także poprawę kondycji psychicznej,
- ✓ rozwijanie umiejętności przy zastosowaniu różnych technik terapii zajęciowej,
- ✓ rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy,
- ✓ rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy w zakładzie aktywności zawodowej lub innej pracy zarobkowej, albo szkolenia zawodowego.

Zajęcia rehabilitacyjne są prowadzone w warsztacie zgodnie z indywidualnym programem przygotowanym dla uczestnika warsztatu przez radę programową warsztatu. Warsztat co do zasady prowadzi działalność o charakterze niezarobkowym, ewentualny dochód ze sprzedaży produktów i usług, wykonanych przez uczestników warsztatu w ramach realizowanego programu terapii, przeznacza się w porozumieniu z uczestnikami warsztatu - na pokrycie wydatków związanych z ich zbiorowym uczestnictwem w życiu społecznym organizowanym przez warsztat.

IV. Realizacja zadań z zakresu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

W ramach rehabilitacji społecznej PCPR prowadzi działania w zakresie:

- ✓ finansowania kosztów działalności i nadzór nad Warsztatami Terapii Zajęciowej – WTZ w Gnieźnie i WTZ w Kłecku
- ✓ dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych – w ramach tego zadania pomoc finansową otrzymują zarówno osoby niepełnosprawne: dorosłe, dzieci i młodzież niepełnosprawna, ale także opiekunowie pod warunkiem iż wyjazd opiekuna jest uzasadniony przez lekarza,
- ✓ dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze - z dofinansowań w ramach tego zadania mogą skorzystać zarówno indywidualne osoby niepełnosprawne ale także osoby prawne – organizacje społeczne prowadzące działalność na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ✓ dofinansowania sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych – ze środków przeznaczonych na realizację tego zadania mogą korzystać organizacje społeczne działające na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ✓ dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych,
- ✓ dofinansowania w ramach programu „Aktywny Samorząd”- środki w ramach tego zadania służą zmniejszenia barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i dostępie do edukacji,
- ✓ dofinansowania w ramach programu ” Zajęcia klubowe w WTZ”, którego zadaniem jest wsparcie osób niepełnosprawnych w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym poprzez prowadzenie przez warsztaty terapii zajęciowej zajęć klubowych jako zorganizowanej formy rehabilitacji.

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

Tabela 21. Zadania finansowane ze środków przekazanych Powiatowi Gnieźnieńskiemu przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w roku 2020 w ramach realizacji zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych wraz z ich realizacją.

Lp.	Nazwa zadania	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków do 31.12.2020r. /kwota zrealizowana/
	Przekazane środki – ogółem			3 525 897,00 zł
1.	Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej art. 26 e	1	1	73 000,00 zł
2.	Zwrot kosztów adaptacji pomieszczeń zakładu pracy poniesionych w związku z przystosowaniem stanowisk pracy art.26	1	0	0
4.	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni	1	0	0
5.	Zobowiązania dotyczące dofinansowania kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej art.35 ust.1 pkt.8	2	2	1 943 207,00 zł
6.	Uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	941	331	345 500,00 zł
7.	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny: indywidualne osoby niepełnosprawne	33	33	15 735,00 zł
	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny osoby prawne, jednostki organizacyjne	6	5	6 971 ,00
8.	Dofinansowanie do przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych	868	802	749 139,00 zł
9.	Likwidacja barier architektonicznych	105	60	176 488,00 zł
	Likwidacja barier w komunikowaniu się	33	22	38 068,00 zł
	Likwidacja barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	97	79	164 139,00 zł
10.	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	25	467 uczestników	13 650,00 zł

Program „Aktywny Samorząd”

Program powstał w celu ulepszenia modelu polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych. Działania, które program przewiduje uzupełniają plany ujęte w powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych i programach działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Samorządom dają możliwość aktywnego włączenia się w działania na rzecz inkluzji społecznej osób niepełnosprawnych. Przewidziane formy wsparcia w programie dotyczą likwidacji barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób niepełnosprawnych.

Celem głównym programu Aktywny Samorząd jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym oraz dostępie do edukacji. Program składa się z trzech modułów, z których Moduł I oraz Moduł II jest realizowany przez samorząd powiatowy.

Poszczególne Moduły programu zakładają następujące wsparcie:

Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową:

- Obszar A – likwidacja bariery transportowej:
  - ✓ Zadania: 1 i 4 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
  - ✓ Zadania: 2 i 3 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy;
- Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:
  - ✓ Zadania: 1, 3 i 4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania,
  - ✓ Zadanie 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania,
  - ✓ Zadanie 5 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego;
- Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:
  - ✓ Zadanie 1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
  - ✓ Zadanie 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,

- ✓ Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
- ✓ Zadanie 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny,
- ✓ w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
- ✓ Zadanie 5 – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego;
- Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.

Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia poprzez dofinansowanie kosztów edukacji w szkole policealnej, kolegium lub w szkole wyższej (studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe lub doktoranckie prowadzone przez szkoły wyższe w systemie stacjonarnym / dziennym lub niestacjonarnym /wieczorowym / zaocznym lub eksternistycznym, w tym również za pośrednictwem Internetu), a także osób, które przewód doktorski otworzyły poza studiami doktoranckimi.

Celem głównym programu Aktywny Samorząd jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Cele szczegółowe programu to:

- ✓ przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego,
- ✓ przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych,
- ✓ umożliwianie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie,
- ✓ poprawa szans beneficjentów programu na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji,

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

Tabela 22. Realizacja Programu „Aktywny Samorząd” w 2020 roku.

Lp.	Nazwa zadania	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków zweryfikowanych pozytywnie	Kwota zrealizowana
Suma środków przekazanych ogółem: 392 584,94 zł				
1.	MODUŁ I- Obszar A Zadanie 1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu	3	3	12 155,00 zł
2.	Obszar A Zadanie 2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu ruchu	4	3	6 830,00 zł
3.	Obszar A Zadanie 3 -pomoc w uzyskaniu prawa jazdy dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu słuchu z w stopniu wymagającym korzystania z usług tłumacza migowego	1	0	0,00 zł
4.	Obszar A Zadanie 4 -pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu	0	0	0,00 zł
5.	Obszar B Zadanie 1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania	4	3	34 087,18 zł
6.	Obszar B Zadanie 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania	2	2	4 000,00 zł
7.	Obszar B Zadanie 3 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego z dysfunkcją narządu wzroku	6	5	28 692,29 zł
8.	Obszar B Zadanie 4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego z dysfunkcją narządu słuchu	11	4	13 106,97 zł
9.	Obszar B Zadanie 5—pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego	0	0	0,00 zł
10.	Obszar C Zadanie 1-pomoc w zakupie wózka o napędzie elektrycznym	2	2	31 600,00 zł
11.	Obszar C Zadanie 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	4	4	13 500,00 zł
12.	Obszar C Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne	1	1	0,00 zł
13.	Obszar C Zadanie 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny	1	0	0,00 zł
14.	Obszar C Zadanie 5 -pomoc w zakupie skutera lub oprzyrządowania do wózka ręcznego	6	4	26 662,00 zł
15.	Obszar D - pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej	0	0	0,00 zł
16.	Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym	67	61	221 951,50 zł

Program „Zajęcia klubowe w WTZ”

Programem objętych zostało 10 osób niepełno-sprawnych w tym:

- ✓ 1 osoba niepełnosprawna, która była uczestnikiem WTZ i opuściła go w związku z podjęciem zatrudnienia,
- ✓ 9 osób niepełnosprawnych znajdujących się na prowadzonej przez podmiot prowadzący liście osób, których zgłoszenie do uczestnictwa zostało zatwierdzone i które nie rozpoczęły terapii w WTZ.

Łączna kwota dofinansowania wynikająca z umowy w okresie realizacji programu tj. od 1 lutego 2020 r. do 31 stycznia 2021r. wynosiła 49 815,00 zł. Z uwagi na czasowe zawieszenie działalności WTZ w celu zapobiegania rozprzestrzenianiu się choroby zakaźnej COVID-19 wartość realizacji zadania wynosiła 23 163,55 zł.

Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” edycja 2019 - 2020 – ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych”. W ramach tego programu planowano finansowanie usług asystentów osobistych dla 10 osób niepełnosprawnych, w tym dla 8 ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz dla 2 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Kwota dofinansowania wynikająca z umowy wynosiła 61 807,50 zł. Z uwagi na sytuację pandemiczną zrealizowano założenia programowe do wysokości 36 567,08 zł.

Moduł III programu „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”.

W ramach tego programu udzielona była pomoc finansowa osobom niepełnosprawnym, które na skutek wystąpienia zagrożenia epidemicznego w okresie od 9 marca do 16 listopada 2020 r. straciły możliwość korzystania z opieki świadczonej w placówkach rehabilitacyjnych /m.in. Warsztaty Terapii Zajęciowej, Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze i inne wyodrębnione w wykazie adresatów programu/. Kwota dofinansowania wynosiła 500,00zł miesięcznie na jedną osobę niepełnosprawną. Świadczenie mogło być przyznane maksymalnie za okres 5 miesięcy.

**V. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w powiecie gnieźnieńskim.
Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.**

Dokonując szczegółowej analizy problemów osób korzystających z pomocy społecznej obserwujemy różnorodność potrzeb społecznych dotyczących kwestii zatrudnienia, problemów zdrowotnych czy procesu starzenia się społeczeństwa, które korelują z poziomem życia mieszkańców. Według danych pochodzących z Ośrodków Pomocy Społecznej zlokalizowanych na terenie powiatu gnieźnieńskiego ogólna liczba osób i rodzin, którym Ośrodki udzieliły w 2020 roku pomocy i wsparcia wynosiła 6177. W porównaniu do 2019 roku liczba rodzin i osób, którym Ośrodki Pomocy Społecznej udzieliły pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 174 osoby. Największa liczba osób i rodzin, która korzystała z pomocy i wsparcia pomocy społecznej mieszka w Gnieźnie – 3 493 osoby i rodziny korzystające z pomocy. Najmniej rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia w 2020 roku mieszka w gminie Łubowo (131 rodzin).

Tabela 23. Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia w powiecie gnieźnieńskim w 2019 i 2020 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.)

Jednostka terytorialna	2019 r.	2020 r.
Gniezno gmina miejska	240	185
Czarniejewo gmina miejsko - wiejska	592	351
Gniezno gmina wiejska	3 819	3 493
Kiszkowo gmina wiejska	130	205
Kłecko gmina miejsko - wiejska	237	666
Łubowo gmina wiejska	133	131
Mieleszyn gmina wiejska	168	191
Niechanowo gmina wiejska	192	190
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	333	295
Witkowo gmina miejsko - wiejska	507	470
Powiat gnieźnieński	6 351	6 177

W 2020 roku świadczenia przyznano 3 452 osobom w powiecie gnieźnieńskim. W porównaniu do 2019 roku liczba przyznanych świadczeń ulega zmniejszeniu. W 2019 roku świadczenia przyznano 3 840 osobom. Liczba przyznanych świadczeń uległa zmniejszeniu w większości gmin powiatu gnieźnieńskiego z wyjątkiem gminy Kłecko, w której odnotowano wzrost przyznanych świadczeń.

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

Tabela 24. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie w powiecie gnieźnieńskim w 2019 i 2020 roku.
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.)

Jednostka terytorialna	2019 r.	2020 r.
Gniezno gmina miejska	2 077	1 877
Czarniejewo gmina miejsko - wiejska	255	211
Gniezno gmina wiejska	240	179
Kiszkowo gmina wiejska	85	82
Kłecko gmina miejsko - wiejska	166	174
Łubowo gmina wiejska	91	88
Mieleszyn gmina wiejska	85	85
Niechanowo gmina wiejska	110	104
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	224	182
Witkowo gmina miejsko - wiejska	507	470
Powiat gnieźnieński	3 840	3 452

Liczba osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej w 2020 roku była niższa niż w 2019 roku. W 2020 roku największa liczba osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej była najwyższa w mieście Gniezno – 1 618 osób.

Tabela 25. Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej powiecie gnieźnieńskim w 2019 i 2020 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.)

Jednostka terytorialna	2019 r.	2020 r.
Gniezno gmina miejska	1808	1618
Czarniejewo gmina miejsko - wiejska	58	50
Gniezno gmina wiejska	136	95
Kiszkowo gmina wiejska	50	36
Kłecko gmina miejsko - wiejska	45	55
Łubowo gmina wiejska	17	15
Mieleszyn gmina wiejska	75	46
Niechanowo gmina wiejska	40	35
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	88	84
Witkowo gmina miejsko - wiejska	309	294
Powiat gnieźnieński	2626	2328

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej w powiecie gnieźnieńskim są niezmiennie od kilku lat: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezrobocie. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej pozostają takie same, warto jednak zauważyć, że w okresie ostatnich lat zmniejsza się ranga i znaczenia niemal każdego z problemów społecznych kwalifikujących się do uzyskania pomocy z OPS, dlatego konieczne jest nieustanne monitorowanie skali problemów społecznych i odpowiednie dobieranie instrumentów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu w stosunku

do aktualnych problemów. Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej wymaga oprócz spełnienia kryterium dochodowego, wystąpienia innych przesłanek. Świadczeniobiorcy pomocy społecznej podają jeszcze inne powody wystąpienia z wnioskiem o pomoc. Poniższa tabela zawiera zestawienie przyczyn udzielania pomocy społecznej w 2020 roku ustalone na podstawie przeprowadzonych wywiadów środowiskowych.

Tabela 26. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej w 2020. Liczba rodzin. (opracowanie na podstawie danych GUS)

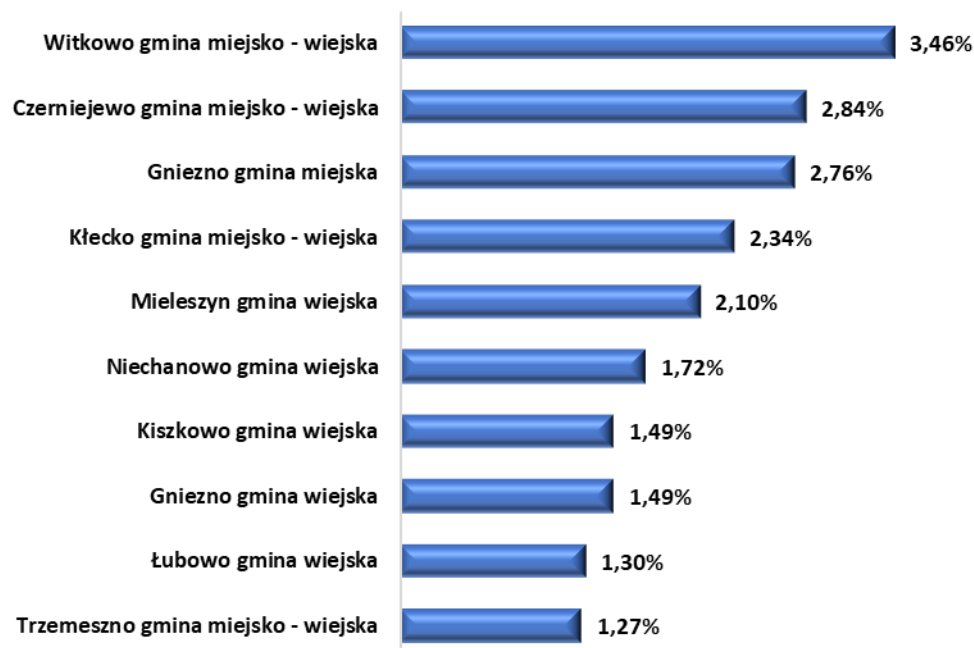
Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej	2020 r.
Długotrwała lub ciężka choroba	1690
Ubóstwo	1353
Niepełnosprawność	1122
Bezrobocie	920
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	346
Alkoholizm	266
Potrzeba ochrony macierzyństwa	222
Bezdomność	172
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	59
Przemoc w rodzinie	20
Narkomania	12
Zdarzenie losowe	11

V.1. Wskaźnik deprivacji lokalnej w gminach powiatu gnieźnieńskiego.

Poniżej przedstawiono wskaźnik deprivacji lokalnej w gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku. Wskaźnik wyraża stosunek liczby osób w rodzinach pobierających świadczenia pomocy społecznej do ogólnej liczby mieszkańców w przeliczeniu na 1 000 osób. Największy wskaźnik deprivacji lokalnej odnotowano w gminach: Witkowo, Czarniejewo oraz mieście Gniezno. Najniższe natężenie problemów społecznych występuje w gminach: Trzemeszno oraz Łubowo.

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

Rysunek 7. Wskaźnik deprywacji lokalnej w gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku. (opracowanie na podstawie danych OPS)

Tabela 27. Wskaźnik deprywacji lokalnej w gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku. (opracowanie na podstawie danych OPS)

Jednostka terytorialna	Wskaźnik deprywacji lokalnej
Gniezno gmina miejska	2,76%
Czarniejewo gmina miejsko - wiejska	2,84%
Gniezno gmina wiejska	1,49%
Kiszkowo gmina wiejska	1,49%
Kłecko gmina miejsko - wiejska	2,34%
Łubowo gmina wiejska	1,30%
Mieleszyn gmina wiejska	2,10%
Niechanowo gmina wiejska	1,72%
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	1,27%
Witkowo gmina miejsko - wiejska	3,46%

VI. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze problemy społeczne, które występują na terenie powiatu gnieźnieńskiego. Głównym założeniem niniejszej Strategii było przedstawienie kluczowych problemów związanych ze sferą socjalną społeczności lokalnej powiatu gnieźnieńskiego, a także wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Za istotne problemy społeczne uznano zjawiska powtarzające się, uznane przez społeczeństwo za negatywne, złe,

niekorzystne, których nasilenie budzi zaniepokojenie opinii społecznej i może przyczynić się do dezorganizacji społecznej. Według danych pozyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej zlokalizowanych na terenie powiatu gnieźnieńskiego wynika, że najważniejsze problemy społeczne (zdiagnozowane na podstawie przyczyn kwalifikujących się do świadczeń z pomocy społecznej) to w kolejności: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm oraz potrzeba ochrony macierzyństwa. Poniżej omówiono każdy z problemów społecznych.

VI.1. Długotrwała lub ciężka choroba.

Hasło Światowej Organizacji Zdrowia: „Zdrowie zaczyna się w domu” podkreśla rolę rodziny w kształtowaniu i ochronie zdrowia jej członków. Rodzina jako podstawowa jednostka społeczna jest współodpowiedzialna za zdrowie swoich członków, ponieważ stanowi jedną z najstarszych i najsilniejszych struktur społecznych. Jej członków wiążą bowiem cechy genetyczne, środowiskowe i obyczajowe. Zdrowie rodziny jest pojęciem znacznie szerszym niż suma zdrowia jej członków. Uwzględnia bowiem rolę oddziaływania psychologicznego, społecznego i zdrowotnego między sobą, w tym zależności zachodzące między poszczególnymi członkami. Rola rodziny w podnoszeniu poziomu zdrowia zależy od kompleksu czynników wewnątrz i zewnątrz rodziny. Czynniki wewnątrzrodzinne sprzyjające spełnieniu tej ważnej funkcji to odpowiednie uwarunkowania osobowościowe jak: wykształcenie, wspólny system wartości, pozytywny stosunek do problemów opieki zdrowotnej i czynny udział w wykonywaniu zaleceń służby zdrowia. Do czynników zewnętrznych należy zaliczyć te, które umożliwiają aktywne działania rodziny na rzecz zdrowia. Najistotniejsze to: zaspokojenie potrzeb socjoekonomicznych, odpowiednie warunki mieszkaniowe, ustawodawstwo na rzecz rodziny, dostęp do opieki zdrowotnej, system kształcenia, kultura zdrowotna. Do zagrożeń zdrowotnych rodziny należy zaliczyć zagrożenia ekologiczne związane z miejscem pracy, zamieszkania czy nauki; brak dostępu do informacji; nadmiar uwagi skierowany na własny organizm i wycofanie się z ról społecznych, których podjęcia czy dalszego odgrywania oczekuje rodzina; degradacja żywicieli rodziny (alkoholizm, narkomania, lekomania); negatywne skutki leczenia, higieny ciąży. Długotrwała lub ciężka choroba jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia w 2020 roku dotyczyła 1 690 rodzin z terenu powiatu gnieźnieńskiego.

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

Tabela 28. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (długotrwała lub ciężka choroba) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku

Jednostka terytorialna	2020 r.
Gniezno gmina miejska	1 076
Czerniejewo gmina miejsko - wiejska	47
Gniezno gmina wiejska	57
Kiszkowo gmina wiejska	44
Kłecko gmina miejsko - wiejska	81
Łubowo gmina wiejska	31
Mieleszyn gmina wiejska	19
Niechanowo gmina wiejska	42
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	126
Witkowo gmina miejsko - wiejska	167
Powiat gnieźnieński	1 690

VI.2. Ubóstwo.

Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię życia społecznego w sensie najbardziej dramatycznym: egzystencjalnym, instytucjonalnym i politycznym. Jest składnikiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji. „Ubóstwo” - to termin, który funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek. Idąc dalej - ubóstwo można zdefiniować także jako „stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej”. W terminologii pedagogiki społecznej funkcjonują, poza tym dwa rodzaje ubóstwa: absolutne (bezwzględne) i względne. Pierwsze z nich rozpatrywane jest w znaczeniu węższym i szerszym. W ujęciu węższym - ubóstwo absolutne oznacza stan niezaspokojenia minimalnych potrzeb biologicznych, zaś w szerszym - jest określane jako stan niezaspokojenia potrzeb uznanych w danym społeczeństwie i w danym czasie za minimalne. Nieco inne stanowisko przyjmują zwolennicy interpretacji ubóstwa jako zjawiska względnego, bowiem łączą je z nadmiernymi rozpiętościami w poziomie życia. Powyższe słowa potwierdzają opinię, że zdefiniowanie ubóstwa nie należy do rzeczy łatwych, podobnie jak określenie wielu innych zjawisk społecznych. Trudno oddzielić od siebie przyczyny i konsekwencje ubóstwa, gdyż zjawisko to ma charakter przyczynowo - skutkowy. Wzrost ilościowy i jakościowy tej patologii polega na wzajemnym oddziaływaniu na siebie przyczyn i skutków naprzemiennie. Ze względu na etiologię, pochodzenie i podłoże, ubóstwo dzieli się

najczęściej w literaturze na zawinione i niezawinione. Pierwsze z nich - ubóstwo zawinione - jest udziałem m.in. ludzi z tzw. marginesu społecznego, czyli alkoholików, narkomanów, osoby, które nigdy nie pracowały, bo odznaczają się chroniczną niechęcią do pracy, itp. Z kolei na ubóstwo niezawinione cierpią takie osoby jak: emeryci, renciści, osoby z rodzin niepełnych, rolnicy. W dobie przemian gospodarczych do grupy tej dołączyła także rzesza bezrobotnych. Obok tego podziału mówi się także często o indywidualnej lub społecznej genezie ubóstwa, gdzie odchodzi się nieco od wartościowania i oceniania, czy jest to ubóstwo zawinione, czy też nie. Pojęcie ubóstwa powstałego na drodze indywidualnych sytuacji życiowych obejmuje takie aspekty jak: wielodzietność; uzależnienia (zwłaszcza narkomania i alkoholizm); niepełnosprawność fizyczna, psychiczna, umysłowa; samotność (zjawisko szczególnie częste wśród emerytów i rencistów posiadających niskie uposażenia finansowe); wychowywanie się w rodzinach niepełnych i rozbitych; niski status wykształcenia prowadzący do bezrobocia; przewlekła choroba; inne przeżycia (np. śmierć kogoś bliskiego) utrudniające aktywne i prawidłowe funkcjonowanie. Warto też zauważyć, że w wielu przypadkach problemy te nie występują pojedynczo, ale zespołowo nawarstwiając się stawiają jednostkę w bardzo niekorzystnej sytuacji. W 2019 roku ubóstwo jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia dotyczyło 1 353 rodzin z terenu powiatu gnieźnieńskiego.

Tabela 29. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (ubóstwo) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku

Jednostka terytorialna	2020 r.
Gniezno gmina miejska	937
Czarniejewo gmina miejsko - wiejska	45
Gniezno gmina wiejska	60
Kiszkowo gmina wiejska	9
Kłecko gmina miejsko - wiejska	62
Łubowo gmina wiejska	42
Mieleszyn gmina wiejska	43
Niechanowo gmina wiejska	45
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	76
Witkowo gmina miejsko - wiejska	34
Powiat gnieźnieński	1 353

VI.3. Niepełnosprawność.

Szczegółowemu uregulowaniu pomocy dla osób niepełnosprawnych w Polsce służy ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Ustawa definiuje osoby niepełnosprawne jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wprowadziła trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę mającą naruszoną sprawność organizmu niezdolną do podjęcia zatrudnienia lub zdolną do wykonywania zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej albo w zakładzie aktywizacji zawodowej wymagającą niezbędnej w celu pełnienia ról społecznych stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, za którą uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się, komunikację i komunikowanie się.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu zdolną do wykonywania zatrudnienia na stanowisku pracy przystosowanym odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z niepełnosprawności wymagającą w celu pełnienia ról społecznych częściowej lub okresowej pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu zdolną do wykonywania zatrudnienia niewymagającą pomocy innej osoby w celu pełnienia ról społecznych. Ustawa stanowi, że rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań (organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych, społecznych) zmierzających do osiągnięcia przy współudziale tych osób możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Osoby niepełnosprawne to także te które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia. Z tytułu niepełnosprawności osoby mogą ubiegać się o: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek stały wraz z ubezpieczeniem zdrowotnym, zasiłek celowy, zasiłek okresowy, specjalny zasiłek celowy.

Profilaktyka i oświata zdrowia w powiecie gnieźnieńskim w 2019 roku.

Istotnym elementem mającym wpływ na poziom zdrowotności mieszkańców powiatu jest profilaktyka i oświata zdrowia oraz działania dążące do zminimalizowania lub wykluczenia czynników powodujących niepełnosprawność, a w przypadku powstania niepełnosprawności, jak najwcześniejsze interweniowanie. Zadania w tym zakresie były prowadzone przez: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie i Poradnię Psychologiczną – Pedagogiczną w Gnieźnie oraz wspierane przez instytucje samorządowe. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie, prowadziło specjalistyczne poradnictwo. Mieszkańcy powiatu gnieźnieńskiego mogli korzystać z bezpłatnych porad i konsultacji mających na celu przywrócenie rodziny do pełnienia funkcji opiekuńczej i wychowawczej. Pomoc polega na profilaktyce jako czynności uprzedzającej, która podejmowana jest jeszcze zanim groźne zjawiska się ujawnią lub rozprzestrzenia. Udzielane porady prowadzone były przez prawnika, psychologa, pedagoga i miały charakter indywidualnych, dyskretnych rozmów z klientem, czasami rozmów telefonicznych. Poniższa tabela przedstawia liczbę udzielonych porad w 2020 roku. W 2020 roku pomocą i wsparciem z tytułu niepełnosprawności objęto 463 rodzin z terenu powiatu gnieźnieńskiego.

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

Tabela 30. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (niepełnosprawność) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku

Jednostka terytorialna	2020 r.
Gniezno gmina miejska	685
Czarniejewo gmina miejsko - wiejska	41
Gniezno gmina wiejska	51
Kiszkowo gmina wiejska	26
Kłecko gmina miejsko - wiejska	50
Łubowo gmina wiejska	30
Mieleszyn gmina wiejska	16
Niechanowo gmina wiejska	40
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	64
Witkowo gmina miejsko - wiejska	119
Powiat gnieźnieński	1 122

VI.4. Bezrobocie.

Bezrobocie jest problemem społecznym, który często generuje inne problemy takie jak alkoholizm, przemoc czy w skrajnych przypadkach bezdomność. Rodziny/ osoby dotknięte bezrobociem z reguły charakteryzują się brakiem kwalifikacji zawodowych a co za tym idzie niskim wykształceniem. Ubożenie rodziny często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny. Pomimo zmniejszającej się liczby osób bezrobotnych, na terenie powiatu gnieźnieńskiego występuje duży procent osób pracujących w „szarej strefie” oraz osób biernych zawodowo. Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Gnieźnie figurowało w rejestrach 2 059 osób bezrobotnych, w tym 1 147 kobiet – (55,7% ogółu osób bezrobotnych). Stopa bezrobocia według stanu na 31.12.2020 r. wynosiła w powiecie gnieźnieńskim 4,2%, w województwie wielkopolskim 3,7%, natomiast w kraju 6,1%. Należy zwrócić uwagę, iż w ostatnich latach sytuacja na rynku pracy zarówno w skali mikro (w obrębie powiatu) jak i w skali makro (w obrębie województwa i całego kraju) uległa zdecydowanej poprawie. Ożywienie gospodarcze spowodowało zwiększenie liczby ofert pracy, co znacząco wpłynęło na spadek stopy bezrobocia. Obecnie w rejestrach urzędu pracy pozostają głównie osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby, które nie są zainteresowane aktywnością zawodową tylko możliwością skorzystania z ubezpieczenia zdrowotnego przysługującego zarejestrowanym osobom bezrobotnym. Pomimo znaczącego obniżenia się liczby bezrobotnych w powiecie gnieźnieńskim problem ten nadal pozostaje

ważną przesłanką do przyznawania pomocy. W 2020 roku bezrobocie jako powód udzielenia pomocy i wsparcia dotyczyło 920 rodzin.

Tabela 31. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (bezrobocie) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku

Jednostka terytorialna	2020 r.
Gniezno gmina miejska	622
Czerniejewo gmina miejsko - wiejska	39
Gniezno gmina wiejska	23
Kiszkowo gmina wiejska	9
Kłecko gmina miejsko - wiejska	21
Łubowo gmina wiejska	10
Mieleszyn gmina wiejska	14
Niechanowo gmina wiejska	22
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	35
Witkowo gmina miejsko - wiejska	125
Powiat gnieźnieński	920

VI.5. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Bezradność wychowawczą i opiekuńczą, rozumieć można, jako poczucie braku sprawczości w sytuacjach wychowawczo – opiekuńczych. O bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych mówimy wówczas, kiedy rodziny nie posiadają wystarczających zasobów osobistych i zasobów systemu rodzinnego, by same mogły poradzić sobie w trudnych sytuacjach życiowych. Uogólniając rodziny te charakteryzują się niskim poziomem spójności, elastyczności i wytrzymałości w sytuacji kryzysu. Jest to jeden z powodów szukania wsparcia w pomocy społecznej. Znacząca część klientów Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu gnieźnieńskiego stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo - wychowawczymi, rodziny niezdolne do stworzenia dzieciom podstawowych warunków bytowych i opiekuńczo-wychowawczych. Najpoważniejsze problemy niektórych rodzin wiążą się z sytuacją dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych, czyli takich, które nie zaspokajają w niezbędnym zakresie materialnych, psychicznych i społecznych potrzeb swoich członków. W skrajnych przypadkach niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci łączy się z innymi problemami, takimi jak:

- ✓ uzależnienia,
- ✓ przemoc domowa,
- ✓ zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych,

- ✓ konflikty z prawem z powodu zachowań buntowniczych, agresji, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, wartości i norm.

W rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo - wychowawcze, rodzicom brakuje wzorców komunikacji i stworzenia poczucia bezpieczeństwa, umiejętności tworzenia odpowiedniego klimatu życia rodzinnego, rozładowania napięć powstałych poza domem, a także obdarzania dzieci uwagą. Trudności opiekuńczo - wychowawcze występujące w rodzinie w stosunku do ogółu korzystających z pomocy społecznej były bardzo często powodem objęcia ich pomocą. Specyfika środowiska klientów pomocy społecznej, w którym znaczna część osób kończy edukację na poziomie szkoły podstawowej, borykającego się z problemem długotrwałego bezrobocia i związanymi z tym faktem trudnościami natury materialnej sprawia, że zjawisko bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych w tych rodzinach pojawia się dosyć często. W prawidłowym rozwoju organizuje się pomoc instytucjonalną, aby wspomóc dzieci z rodzin problemowych.

Ośrodki Pomocy Społecznej wykonują zadania gminy, wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zadania realizowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej w zakresie wspierania rodziny to między innymi:

- ✓ opracowywanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- ✓ tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny,
- ✓ tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- ✓ finansowanie: podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, ponoszonych przez rodziny wspierające kosztów zadań wykonywanych przez w/w rodziny,
- ✓ współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- ✓ sporządzenie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej oraz - gdy jest to wymagane - w wersji papierowej,

- ✓ prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy,
- ✓ przekazywanie do biura informacji gospodarczych, dotyczących zaległości z tytułu nieponoszenia opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Realizując powyższe obowiązki, Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie gnieźnieńskim ściśle współpracują z innymi instytucjami, w szczególności z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie oraz z sądami.

Asystent rodziny

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, mogą otrzymać wsparcie od gminy w postaci asystenta rodziny. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z dziećmi. Pomoc owa realizowana jest poprzez działania asystenta rodzinnego, który wspiera rodziny w przezwyciężaniu trudności związanych z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci. Asystent pomaga rodzicom w wypełnianiu ról społecznych, aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczania dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeśli dzieci znajdują się pod pieczę zastępczą, rolą asystenta jest działanie na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny. W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, kierownik ośrodka pomocy społecznej zleca przeprowadzenie w tej rodzinie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Jeżeli rodzinny wywiad środowiskowy potwierdzi występowanie trudności, kierownik ośrodka pomocy społecznej przekazuje kwestionariusz wywiadu asystentowi rodziny, który podejmuje pracę z tą rodziną. Przy zlecaniu asystentowi rodziny pracy z daną rodziną, brany jest pod uwagę głównie zakres pomocy, jaki powinien zostać udzielony danej rodzinie. Z ustawy wynika ponadto, że asystent rodziny powinien swą pracę prowadzić za zgodą i przy aktywnym udziale rodziny oraz pobudzać ją do aktywnego współdziałania. Praca z rodziną powinna być organizowana lub kontynuowana również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Ustawą z dnia 4 listopada 2016 o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" asystentom rodziny przypisano zadanie polegające na koordynowaniu wsparcia udzielanego kobiecie w ciąży i rodzinie dziecka narodzonego w tzw. ciąży trudnej. Chodzi m.in. o poradnictwo, informacje, aby od pierwszych chwil, nawet

w okresie ciąży, asystent mógł udzielać rodzinie wsparcia związanego z informacją czy np. zastępowaniem matki w załatwianiu różnych spraw, jeśli występuje z upoważnienia. Asystent rodziny jest odpowiedzialny za koordynację poradnictwa dla kobiet posiadających dokument potwierdzający ciążę, ich rodzin lub rodziny z dzieckiem posiadającym zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Rodziny wspierające

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- ✓ opiece i wychowaniu dziecka;
- ✓ prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- ✓ kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia dotyczyła w 2020 roku 346 rodzin z terenu powiatu gnieźnieńskiego.

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

Tabela 32. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku

Jednostka terytorialna	2020 r.
Gniezno gmina miejska	193
Czarniejewo gmina miejsko - wiejska	18
Gniezno gmina wiejska	17
Kiszkowo gmina wiejska	4
Kłecko gmina miejsko - wiejska	33
Łubowo gmina wiejska	10
Mieleszyn gmina wiejska	0
Niechanowo gmina wiejska	4
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	17
Witkowo gmina miejsko - wiejska	50
Powiat gnieźnieński	346

VI.6. Uzależnienia – alkoholizm, narkomania.

Ważnym problemem społecznym w powiecie gnieźnieńskim jest zjawisko uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych. Obecnie spotyka się również inne typy uzależnień, szczególnie wśród dzieci i młodzieży jak: uzależnienie od komputera, gier komputerowych, czy też telefonu komórkowego. Uzależnienia jest to specyficzny stan organizmu człowieka oraz zmian w zachowaniu towarzyszącym zawężaniu się wachlarza umiejętności radzenia sobie w życiu wraz z pojawiającym się przymusem pomimo negatywnych konsekwencji wcześniejszego ulegania przymusowi robienia czegoś lub myślenia o czymś. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem, a substancją chemiczną, (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki), charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczania jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących brakowi substancji. Wśród różnego rodzaju uzależnień występujących wśród dorosłej ludności zamieszkującej powiat gnieźnieński, najczęstszym problemem jest uzależnienie od alkoholu. Alkoholizm był powodem objęcia wsparciem w 2020 roku 266 rodzin z terenu powiatu gnieźnieńskiego. Należy tylko wspomnieć, że dane z OPSów nie odzwierciedlają w pełni skali tego zjawiska, które jest zdecydowanie większe z uwagi, na to, że statystyki dotyczą

jedynie klientów ośrodków pomocy społecznej a nie wszystkich osób dotkniętych problemem uzależnienia. W przypadku uzależnienia od narkotyków w całym powiecie gnieźnieńskim pomocą objęto w 2020 roku – 12 rodzin.

Tabela 33. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (alkoholizm, narkomania) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku

Jednostka terytorialna	2020 r.	
	Alkoholizm	Narkomania
Gniezno gmina miejska	143	5
Czarniejewo gmina miejsko - wiejska	11	1
Gniezno gmina wiejska	17	1
Kiszkowo gmina wiejska	3	0
Kłecko gmina miejsko - wiejska	21	3
Łubowo gmina wiejska	15	0
Mieleszyn gmina wiejska	4	0
Niechanowo gmina wiejska	7	1
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	13	1
Witkowo gmina miejsko - wiejska	32	0
Powiat gnieźnieński	266	12

VI.7. Potrzeba ochrony macierzyństwa.

Rodzina jest pierwszą istotną instytucją wychowania i kształcenia jednostki. Jest ona nie tylko instytucją wychowania naturalnego, lecz spełnia podstawowe funkcje w przedszkolnym i późniejszym rozwoju osobowości człowieka. Warunkiem prawidłowego rozwoju dziecka jest przede wszystkim więź uczuciowa z matką. Wprowadzenie urlopów macierzyńskich i opiekuńczych, świadczy o tym, że polityka społeczna uwzględnia wagę i znaczenie więzi uczuciowej dziecka z matką, więzi, która jest szczególnie ważna dla dziecka w ciągu pierwszych trzech, czterech lat życia. W tym okresie bowiem kształtują się podstawy jego osobowości i zdrowia psychicznego. Wśród różnych środków szczególne znaczenie przypisywać należy miejscu i roli, jakie w społecznej hierarchii wartości zajmuje macierzyństwo. Potrzeba ochrony macierzyństwa z uwagi na swoją ważność wynika z art. 71 Konstytucji RP, w którym zostało zapisane - „Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa”. Dalsze uregulowania dotyczące sytuacji matki przed i po porodzie określone zostały w dziale ósmym Kodeksu pracy „Uprawnienia pracowników związane z rodzicielstwem”, a także w ustawie

o świadczeniach rodzinnych, gdzie szczegółowo wymieniono rodzaje pomocy, jakie przysługują matce po urodzeniu dziecka (dodatek z tytułu urodzenia dziecka i dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego). Potrzeba ochrony macierzyństwa wiąże się także z zapewnieniem odpowiedniej opieki zdrowotnej matce przed, jak i po urodzeniu dziecka. Pomoc finansowa w tym zakresie została uregulowana w ustawie o świadczeniach rodzinnych. W omawianym temacie ustawa przewiduje dwa dodatki do zasiłku rodzinnego (po spełnieniu kryterium dochodowego):

- 1) urodzenia dziecka;
- 2) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego oraz jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka (bez obowiązku spełnienia kryterium dochodowego).

W 2020 roku liczba rodzin, które skorzystały z pomocy z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa wynosiła 346.

Tabela 34. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (potrzeba ochrony macierzyństwa) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku

Jednostka terytorialna	2020 r.
Gniezno gmina miejska	193
Czarniejewo gmina miejsko - wiejska	18
Gniezno gmina wiejska	17
Kiszkowo gmina wiejska	4
Kłecko gmina miejsko - wiejska	33
Łubowo gmina wiejska	10
Mieleszyn gmina wiejska	0
Niechanowo gmina wiejska	4
Trzemeszno gmina miejsko - wiejska	17
Witkowo gmina miejsko - wiejska	50
Powiat gnieźnieński	346

VI.8. Przemoc w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że: jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary, siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy, narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje swoją przewagę

i narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności, godności, szacunku itp.) powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie ofiary na poważne szkody. Niekiedy zagraża jej życiu. Przemoc domowa nie dotyczy wyłącznie rodzin ubogich lub tych rodzin, w których występuje problem alkoholizmu. Problem przemocy w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do zdiagnozowania, co związane jest z brakiem zgłoszeń takich zjawisk. Problem ten także występuje w powiecie gnieźnieńskim. Na terenie każdej z gmin powiatu gnieźnieńskiego funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, to grupa specjalistów reprezentujących różne służby i instytucje, powołana do realizacji zadań określonych w Gminnych i Miejskich Programach Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Głównym zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest zapewnienie efektywnej współpracy kręgu instytucji i organizacji działających na rzecz zapobiegania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie.

Prace Zespołu Interdyscyplinarnego mają na celu:

- ✓ zatrzymanie przemocy w rodzinie,
- ✓ zapewnienie bezpieczeństwa poszczególnym członkom rodziny,
- ✓ przywrócenie godności osobom słabszym, narażonym na skrzywdzenie,
- ✓ inicjowanie interwencji wobec sprawcy przemocy – rozmowy, które pokazują skutki i konsekwencje stosowania przemocy,
- ✓ inicjowanie interwencji kryzysowej – pomoc w odzyskaniu mocy i kontroli,
- ✓ zaplanowanie działań w dalszej perspektywie, aby zmniejszyć szkody wynikających z doświadczania przemocy
- ✓ zmianę sytuacji prawnej – działania prawne podejmowane są przez klienta i instytucje.

Wymienione działania prowadzone są w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. W indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie Zespół może powołać grupę roboczą- zespół specjalistów, którzy bezpośrednio współpracują z rodziną. W skład grupy roboczej mogą wchodzić kuratorzy sądowi oraz inne podmioty i specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadaniem grup roboczych jest:

- ✓ opracowanie i realizacja planu pomocy rodzinie dotkniętej problemem przemocy,
- ✓ monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,

- ✓ dokumentowanie podejmowanych działań oraz ich efektów.

Przemoc w rodzinie jest przestępstwem ściganym z urzędu. Osoby doświadczające przemocy mają prawo bronić siebie i swojej rodziny, świadkowie mają obowiązek zgłaszania aktów przemocy instytucjom zajmującym się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W powiecie gnieźnieńskim funkcjonuje 10 Zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, których zadaniem jest koordynowanie i integrowanie działań podmiotów uczestniczących na obszarze danej gminy w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zespół interdyscyplinarny zajmuje się tworzeniem i realizowaniem planu pomocy rodzinie, współpracą ze wszystkimi instytucjami z terenu gminy, zajmującymi się problemem przemocy, a ponadto powołuje grupy robocze, które podejmują pracę z rodziną.

Ważnym elementem działań pomocowych Powiatowego Centrum Pomocy w Rodzinie w Gnieźnie dla ofiar przemocy w rodzinie jest możliwość skorzystania z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego. Bezpłatnych porad udzielają m.in. radca prawny, psycholog oraz pedagog.

Udzielane przez specjalistów porady mają charakter indywidualnych, dyskretnych rozmów z klientem. Otoczenie ofiar przemocy wsparciem psychologicznym i pedagogicznym jest nieodzowną częścią pracy, gdyż doznawanie przemocy ze strony bliskiej osoby jest traumatyczne w skutkach, niesie ze sobą ból i cierpienie psychiczne. Związek oparty na przemocy wiąże się z ogromnym stresem i poczuciem zagrożenia, lękiem o utratę zdrowia i życia oraz nieustanną obawą o osoby będące członkami rodziny. Konsultacje psychologiczne i pedagogiczne mają na celu udzielenie wsparcia, obiektywną analizę w dążeniu do zmiany patologicznej sytuacji oraz nabywanie umiejętności radzenia sobie z trudną sytuacją rodzinną i poczuciem wstydu. Poradnictwo prawne jest również bardzo ważną formą wsparcia dla ofiar przemocy. Pomoc prawna osobom doświadczającym przemocy ma związek z mnogością spraw i działań o różnym charakterze prawnym. Prowadzone konsultacje prawne mają za zadanie poprawę sytuacji, w której znajduje się ofiara przemocy. Osoby doznające przemocy często są uzależnione ekonomicznie od sprawcy przemocy, dlatego ważne jest, aby miały łatwy i szybki dostęp do bezpłatnej pomocy.

Zachowania agresywne i przemocowe w rodzinie niejednokrotnie związane są z nadużywaniem alkoholu. Osoby znajdujące się w stanie nietrzeźwości posiadają zniekształcony obraz otaczającej rzeczywistości oraz tracą instynkty samozachowawcze. Alkohol przyczynia się do zachowań antyspołecznych. W stanie upojenia alkoholowego narastają wybuchy złości, frustracji, obarczania drugiej osoby poczuciem winy, co w konsekwencji może prowadzić do użycia przemocy.

W zakresie działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie oraz działań zmierzających do zakończenia aktów przemocy domowej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie realizuje Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Tematyka spotkań jest ściśle związana z szeroko rozumianą tematyką przemocy w rodzinie m.in. źródła przemocy, formy, dynamika i skutki przemocy, alkohol i uzależnienia, umiejętność określania potrzeb i uczuć, komunikacja interpersonalna, wychowywanie dzieci bez przemocy, rozwiązywanie konfliktów, budowanie prawidłowych relacji w obrębie rodziny. W trakcie spotkań wykorzystuje się różne formy pracy m.in. wykład, dyskusja, burza mózgów, ankieta, narzędzia testowe, praca w parach, praca indywidualna na tle grupy. W końcowym etapie programu, na podstawie frekwencji uczestnicy otrzymują zaświadczenia, tj. Zaświadczenie o przystąpieniu do programu – min. udział w jednym spotkaniu indywidualnym oraz jednym spotkaniu grupowym. Zaświadczenie o udziale w programie – min. 50% godzin zrealizowanych w ramach programu oraz Zaświadczenie o ukończeniu programu – min. 75% godzin zrealizowanych w ramach programu.

VI.9. Problemy ludzi starszych.

W chwili obecnej mamy do czynienia z powolnymi, choć nieuniknionymi, przemianami i przeobrażeniami struktury społeczno - demograficznej naszego kraju. Z jednej strony wydłuża się średnia długość życia, poprawia przeciętny stan zdrowia, rozwijają się możliwości medycyny. Z drugiej strony spadają wskaźniki dzietności, zmniejsza się udział pokoleń młodszych - przedprodukcyjnych, a rośnie udział pokoleń starszych - poprodukcyjnych. Obecnie kategoria wiekowa 60+ stanowi 22,9% ogółu ludności Polski. Na opisany powyżej proces starzenia się ludności nakłada się także zjawisko transformacji społeczno-gospodarczej. Na terenie powiatu gnieźnieńskiego według danych na dzień 31.12.2020 roku, mieszkało 34 691 osób w wieku powyżej 60 lat (warto odnotować, że na

terenie powiatu gnieźnieńskiego mieszka 15 550 osób w wieku powyżej 70 lat), odsetek mieszkańców w wieku powyżej 60 lat stanowi 23,9% wszystkich mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. Na terenie powiatu mieszka 19 957 kobiet w wieku powyżej 60 lat oraz 14 734 mężczyzn w tym wieku.

Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się w przyszłości do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku poprodukcyjnym. Zwiększające się obciążenie demograficzne jest związane z malejącym odsetkiem osób młodych oraz wzrastającym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Starzenie się społeczeństwa oraz problemy ludzi starszych są coraz ważniejszym problemem społecznym, który w kolejnych latach będzie przybierał na znaczeniu. W związku ze zmianami demograficznymi i procesem starzenia się społeczeństwa, konieczne będzie podejmowanie skutecznych działań zmierzających do rozwiązania najważniejszych problemów ludzi starszych. Starzenie jest naturalnym procesem rozwojowym i stanowi jeden ze stadiów życiowych człowieka, który nie może być ani cofnięty, ani też odwracalny. Starzenie ma ogromne znaczenie w sensie indywidualnym, społecznym, i ekonomicznym. Jeszcze niedawno starzenie postrzegane było, jako całkowita utrata zdrowia czy też niepełstwo. Aktualnie często wysoka aktywność społeczna osób starszych, wskazuje na możliwości w zakresie dalszego kierowania własnym rozwojem. Zmiany postaw społecznych wobec starości przyczyniły się do wytyczenia nowych kierunków polityki społecznej, realizowanej wobec osób starszych. Zwłaszcza w kontekście prognoz demograficznych wskazujących, na stały procentowy wzrost osób w starszym wieku wśród populacji. Efektem tej zmiany jest przeniesienie akcentu ze sprawowania opieki nad tą grupą społeczną, na rzecz dostarczenia im takiej pomocy, która pozwoliłaby utrzymywać jak najdłużej aktywność społeczną. Podstawową ideą tak rozumianej pomocy jest wsparcie społeczne. W związku z powyższym konieczne jest podejmowanie odpowiednich działań ukierunkowanych na tą grupę społeczną. W pomoc osobom starszym, szczególnie tym wymagającym pomocy w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnacyjną włączają się Ośrodki Pomocy Społecznej. Usługi opiekuńcze oferowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej, wykonywane są w miejscu zamieszkania osób samotnych, które ze względu na wiek lub choroby wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Dla osób zdrowych, które

wymagają innej pomocy np.: przy wypełnianiu dokumentów pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej świadczą pracę socjalną. Wsparciem objęte są wszystkie osoby niepełnosprawne oraz długotrwale chore.

VII. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. Wyniki badań.

Problemy społeczne to powtarzające się, masowe zjawiska uznane przez daną grupę społeczną lub społeczeństwo za negatywne, złe, niekorzystne, których nasilenie budzi zaniepokojenie opinii społecznej i może przyczynić się do dezorganizacji społecznej. Określenie i zdiagnozowanie problemów społecznych występujących na terenie powiatu gnieźnieńskiego było możliwe poprzez przeprowadzenie badań społecznych wśród mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. Narzędziem badawczym służącym do określenia celów był kwestionariusz ankiety za pomocą, którego przeprowadzono badanie wśród mieszkańców. W badaniach wzięło udział łącznie 216 mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. Badanie zostało zrealizowane przy użyciu techniki – CAWI ankietę internetową wypełniana on-line. Ankietę została umieszczona na stronach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu gnieźnieńskiego oraz rozesłana została do podmiotów współpracujących z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie. Badanie przeprowadzono w okresie od maja do czerwca 2020 roku.

Kwestionariusz ankiety poprzez swoją konstrukcję umożliwił dokonanie analizy zarówno o charakterze ilościowym, jak i jakościowym. Ankietę zawierała zarówno pytania o charakterze zamkniętym jak i otwartym. Dane uzyskane w trakcie realizacji badań poddane zostały wielostopniowej analizie, zarówno ilościowej jak i jakościowej. W opracowaniu zaprezentowano wyniki badań pod kątem ogólnych tendencji i średnich występujących w całej badanej zbiorowości. Porównywane i dokładniej analizowane były wyniki uzyskane w podgrupach badanych o największym i najmniejszym nasileniu danej zmiennej niezależnej, a także pojawiające się tendencje (malejące lub rosnące) w wewnętrznej strukturze odpowiedzi. Opisane zostały także podgrupy badanych o największym i najmniejszym procencie odpowiedzi na dane pytanie. Kwestionariusz ankiety składał się z zasadniczych dwóch części zawierających; ogólną charakterystykę stopnia i dotkliwości problemów społecznych oraz szczegółową analizę wskazanych problemów. Pytania zawarte w ankiecie

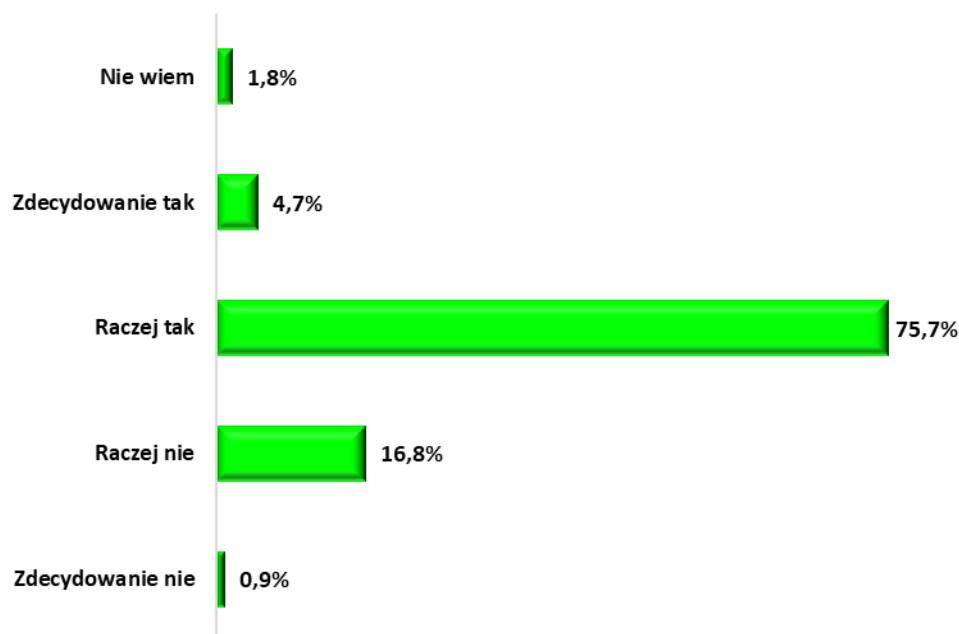

dotyczyły diagnozowania problemów społecznych w szerokim spektrum i różnego rodzaju. Odpowiedzi uzyskane w badaniu ankietowym wstępnie diagnozują problemy społeczne występujące w powiecie gnieźnieńskim jednocześnie są punktem wyjścia w formułowaniu zaleceń mających zmienić ten stan rzeczy.

VII.1. Ocena warunków życia w powiecie gnieźnieńskim.

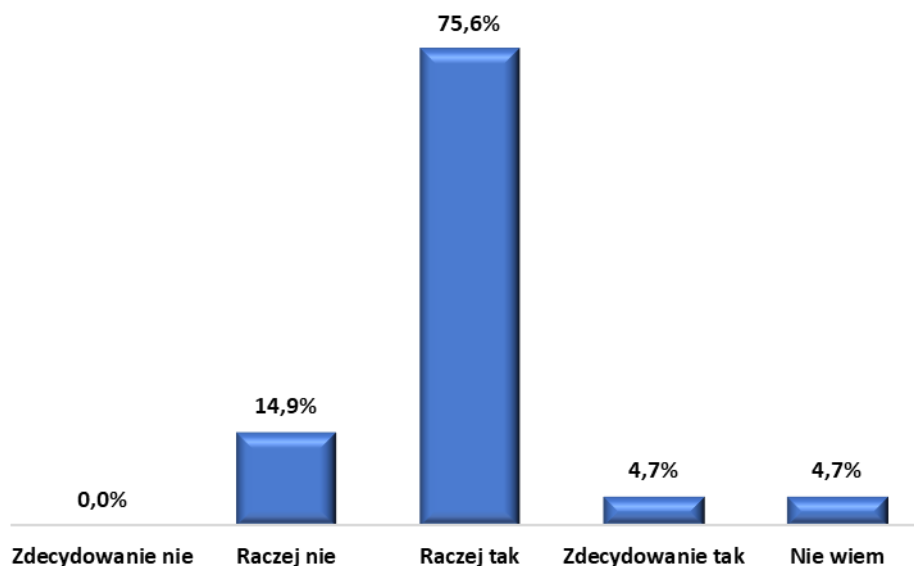
Stosunek badanych respondentów do warunków życia w powiecie gnieźnieńskim jest pozytywny. Ponad połowa ankietowanych – łącznie 80,4% jest zadowolonych z warunków życia w powiecie gnieźnieńskim, w tym 75,7% badanych wskazało odpowiedź *raczej tak*, natomiast 4,7% *zdecydowanie tak*. Innego zdania było łącznie 17,7% respondentów, którzy negatywnie oceniają warunki życia w powiecie gnieźnieńskim. Odpowiedzi *nie wiem / trudno powiedzieć* wskazało 1,8% badanych.

Rysunek 8. Czy jest Pani/Pan zadowolony(a) z warunków życia w powiecie gnieźnieńskim?

Uczestnicy badania pozytywnie ocenili powiat gnieźnieński jako miejsce do życia. Jakość życia w powiecie została oceniona przez zdecydowaną większość badanych wysoko lub bardzo wysoko. Łącznie 80,3% ankietowanych uważa, że powiat gnieźnieński jest dobrym miejscem do życia, w tym 75,6% ankietowanych wskazało odpowiedź *raczej tak*, natomiast 4,7% *zdecydowanie tak*. Należy zwrócić uwagę, iż 14,9% uważa, że powiat gnieźnieński nie jest dobrym miejscem do życia. Odpowiedź *nie wiem / trudno powiedzieć* wskazało 4,7% ankietowanych mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego.

Rysunek 9. Czy powiat gnieźnieński jest dobrym miejscem do życia?

VII.2. Ocena warunków życia w powiecie gnieźnieńskim pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.

Poza ogólną oceną warunków i jakości życia w powiecie gnieźnieńskim uczestnicy badania dokonali także oceny takich aspektów jak: poczucie bezpieczeństwa, jakość środowiska naturalnego, dostępność i jakość transportu zbiorowego, dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakość i dostępność do opieki zdrowotnej. Spośród analizowanych aspektów respondenci najwyżej ocenili dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych – 36,5% wysokich lub bardzo wysokich ocen. Nisko badani ocenili takie elementy warunków życia w powiecie gnieźnieńskim jak - dostępność i jakość transportu zbiorowego oraz jakość i dostępność do opieki zdrowotnej. Odsetek pozytywnych wskazań w przypadku wymienionych elementów składowych jakości życia w gminie wyniósł odpowiednio zaledwie 12,2% oraz 6,5% wskazań. Taki odsetek odpowiedzi sugerować może na bardzo duże problemy w wymienionych obszarach życia mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego.

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

Tabela 35. Ocena warunków życia w powiecie gnieźnieńskim pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.

	Bardzo nisko	Raczej nisko	Przeciętnie	Raczej wysoko	Bardzo wysoko
Bezpieczeństwo mieszkańców	3,3%	8,1%	65,0%	22,8%	0,8%
Jakość środowiska naturalnego	3,3%	17,1%	53,6%	24,4%	1,6%
Dostępność i jakość transportu zbiorowego	20,3%	25,2%	42,3%	12,2%	0,0%
Dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych	3,3%	13,8%	46,3%	26,8%	9,8%
Jakość i dostępność do opieki zdrowotnej	37,4%	22,8%	33,3%	6,5%	0,0%

VII.3. Skala występowania i dokuczliwości problemów społecznych występujących na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

Respondentom uczestniczącym w badaniu przedstawiono listę problemów społecznych, które występują na terenie powiatu gnieźnieńskiego z prośbą o wskazanie skali występowania i uciążliwości danego problemu. Każdy z respondentów mógł wskazać na jedną, z gradujących odpowiedzi od *bardzo duży problem* do *brak problemu*. Skalę problemów przedstawiono według rangowania zsumowanych odpowiedzi wskazujących na uciążliwość danego problemu (odpowiedzi *bardzo duży problem* oraz *raczej duży problem*). Suma tych odpowiedzi wskazuje, które z wymienionych problemów społecznych są najbardziej odczuwalne i występują w największym stopniu na terenie powiatu gnieźnieńskiego. Respondenci największą rangę przypisali problemowi alkoholizmu na terenie powiatu gnieźnieńskiego. Suma wskazań wyniosła 69,3%. Problem alkoholizmu ma najbardziej negatywne skutki, ponieważ jest swoistego rodzaju katalizatorem innych problemów społecznych i zawsze współwystępuje z innymi problemami społecznymi. Kolejne problemy, które w znacznym stopniu – zdaniem badanych występują na terenie powiatu gnieźnieńskiego i są obserwowane przez respondentów to przede wszystkim: problemy zdrowotne lokalnej społeczności – także 58,8% wskazań, trudna sytuacja mieszkaniowa (brak mieszkań) – 57,2%, trudna sytuacja ludzi starszych – 54,0% oraz długotrwała lub ciężka choroba – 54,0% wskazań. Dużym problemem zdaniem mieszkańców jest także bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz przemoc w rodzinie. Wymienione problemy wskazała odpowiednio 45,1% oraz 41,2% badanych. Uciążliwość innych problemów społecznych występujących na terenie powiatu gnieźnieńskiego nie jest tak bardzo odczuwalna jak wymienionych powyżej, co oczywiście

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

nie oznacza, że problemy te nie występują. Pozostałe problemy przedstawiono w poniższej tabeli w kolejności według stopnia uciążliwości od największej do najmniejszej.

Tabela 36. Skala występowania poszczególnych problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim.

Problem społeczny	Bardzo duży problem	Raczej duży problem	Raczej mały problem	Bardzo mały problem	Brak problemu	Nie wiem
Alkoholizm	13,7%	55,6%	17,7%	0,0%	0,8%	12,1%
Problemy zdrowotne lokalnej społeczności	15,3%	43,5%	17,7%	3,2%	3,2%	16,9%
Trudna sytuacja mieszkaniowa (brak mieszkań)	16,9%	40,3%	24,2%	8,1%	1,6%	8,9%
Trudna sytuacja ludzi starszych	9,7%	45,2%	29,0%	4,8%	0,0%	11,3%
Długotrwała lub ciężka choroba	11,3%	42,7%	16,9%	2,4%	0,8%	25,8%
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	4,0%	41,1%	29,0%	3,2%	1,6%	21,0%
Przemoc w rodzinie	7,3%	33,9%	22,6%	7,3%	0,0%	29,0%
Rozpad rodzin/rodziny niepełne	4,8%	35,5%	16,9%	8,1%	1,6%	33,1%
Bezrobocie	6,5%	31,5%	33,9%	12,1%	3,2%	12,9%
Trudna sytuacja rodzin wielodzietnych i niepełnych	5,6%	31,5%	34,7%	11,3%	0,8%	16,1%
Niepełnosprawność	6,5%	29,8%	30,6%	4,8%	0,0%	28,2%
Ubóstwo (niedostatek środków do życia)	5,6%	28,2%	46,8%	4,8%	0,8%	13,7%
Problemy edukacyjne (szkoły – ich liczba, profil, dostępność, dojazd do szkół, rekreacja i kultura)	10,5%	18,5%	34,7%	17,7%	9,7%	8,9%
Brak dostępu do informacji i poradnictwa	5,6%	22,6%	31,5%	15,3%	8,9%	16,1%
Narkomania	3,2%	21,0%	28,2%	11,3%	2,4%	33,9%
Brak poczucia bezpieczeństwa	5,6%	16,9%	36,3%	13,7%	4,8%	22,6%
Bezdomność	4,0%	13,7%	26,6%	21,0%	5,6%	29,0%
Sieroctwo biologiczne i społeczne	0,8%	15,3%	29,0%	12,1%	0,8%	41,9%
Problemy osób opuszczających zakłady karne	2,4%	11,3%	21,0%	8,9%	4,0%	52,4%
Kłęski żywiołowe	1,6%	6,5%	26,6%	23,4%	21,0%	21,0%
Problemy emigrantów, repatriantów, uchodźców	0,8%	4,8%	28,2%	12,1%	6,5%	47,6%

VII.4. Grupy społeczne zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym w powiecie gnieźnieńskim.

Uczestnikom badania przedstawiono również listę grup społecznych, które w mogą być zagrożone wykluczeniem społecznym i marginalizacją w powiecie gnieźnieńskim. Badani dokonywali oceny stopniowanej skali od 1 do 5 gdzie 1 to grupy najmniej zagrożone marginalizacją, natomiast 5 to grupy najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym. W celu bardziej czytelnej prezentacji dokonano rangowania ocen i przedstawiono sumę wyników ocen najwyższych (ocena 4 oraz ocena 5) wskazujących grupy najbardziej zagrożone zjawiskiem marginalizacji społecznej. Grupy społeczne, które w największym stopniu zagrożone są marginalizacją i wykluczeniem społecznym w powiecie gnieźnieńskim

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

to zdaniem badanych osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie - 60,0% wskazań negatywnych, bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością – 58,4% wskazań, rodziny z występującą przemocą – 56,0% wskazań, byli więźniowie powracający z zakładów karnych – 55,2% oraz osoby i rodziny dotknięte ubóstwem – 52,0%. W tabeli przedstawiono grupy zagrożone marginalizacją społeczną według skali od grup najbardziej zagrożonych, do grup w najmniejszym stopniu zagrożonych wykluczeniem.

Tabela 37. Osoby, rodziny, grupy mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym? Ocena w skali od 1 do 5 gdzie 1 to najniższa ocena, natomiast 5 najwyższa ocena.

	Ocena 1	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 4	Ocena 5
Osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie	3,2%	7,2%	29,6%	32,8%	27,2%
Bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością	5,6%	8,0%	28,0%	14,4%	44,0%
Rodziny z występującą przemocą	3,2%	12,0%	28,8%	28,8%	27,2%
Byli więźniowie powracający z zakładów karnych	4,0%	12,0%	28,8%	31,2%	24,0%
Osoby i rodziny dotknięte ubóstwem	2,4%	12,0%	33,6%	19,2%	32,8%
Osoby z niepełnosprawnościami	4,8%	12,8%	33,6%	28,0%	20,8%
Osoby i rodziny dotknięte bezrobociem	4,8%	12,8%	36,8%	29,6%	16,0%
Osoby starsze	9,6%	12,8%	32,0%	28,8%	16,8%
Byli wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych	5,6%	16,8%	35,2%	23,2%	19,2%
Mniejszości etniczne i narodowe	12,8%	19,2%	30,4%	22,4%	15,2%
Rodziny zmagające się z problemami	7,2%	10,4%	48,8%	19,2%	14,4%
Opiekuńczo-wychowawczymi	7,2%	16,0%	45,6%	24,0%	7,2%
Samotne kobiety w ciąży	14,4%	12,8%	42,4%	20,0%	10,4%
Samotne matki	14,4%	15,2%	41,6%	20,0%	8,8%

Uczestników badania poproszono również o wskazanie działań z obszaru przeciwdziałania problemom społecznym w powiecie gnieźnieńskim, które przynoszą najmniej zadowalające efekty. Każda z badanych osób mogła wskazać 3 odpowiedzi, dlatego też suma wskazań jest większa niż 100%. Zdaniem badanych jeden obszar i działania podejmowane w obrębie tego obszaru przynoszą zdecydowanie najmniej zadowalające efekty. Ten obszar to przeciwdziałanie alkoholizmowi, który wskazało najwięcej badanych osób – 44,9%. Znaczna grupa ankietowanych mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego wymieniła działania w obszarze ochrony zdrowia – 43,9% wskazań, działania podejmowane w obszarze ograniczanie bezrobocia – 29,0% oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie – 21,5%. Nieskuteczne zdaniem – 20,6% badanych są działania zmierzające do przeciwdziałania narkomanii wśród mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. Pozostałe

obszary i działania podejmowane w ich obrębie, które przynoszą najmniej zadowalające efekty przedstawiono na wykresie.

Rysunek 10. Które z podejmowanych działań / obszarów przynoszą Pani/Pana zdaniem najmniej zadowalające efekty?

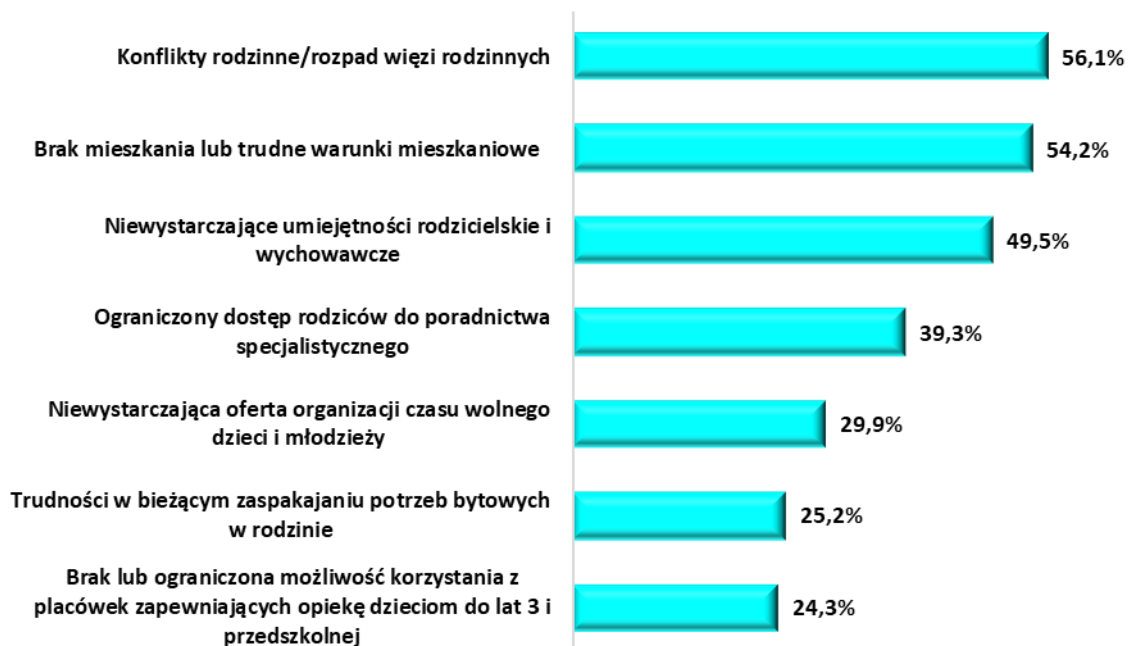

VII.5. Problemy rodzin z dziećmi w powiecie gnieźnieńskim.

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze problemy, z którymi borykają się rodziny z dziećmi mieszkające na terenie powiatu gnieźnieńskiego. Każda z badanych osób mogła wskazać maksymalnie trzy dominujące problemy, stąd też suma udzielonych odpowiedzi jest większa niż 100%. Zdaniem ankietowanych dominującymi problemami dotyczącymi rodzin z dziećmi są przede wszystkim: konflikty rodzinne/rozpad więzi rodzinnych – 56,1%, brak mieszkania lub trudne warunki mieszkaniowe – 54,2% wskazań, niewystarczające umiejętności rodzicielskie i wychowawcze – 49,5%, ograniczony dostęp rodziców do poradnictwa specjalistycznego – 39,3% oraz niewystarczająca oferta organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży – 29,9% wskazań. Pozostałe trudności, które spotykają rodziny z dziećmi na terenie powiatu gnieźnieńskiego przedstawione zostały na wykresie.

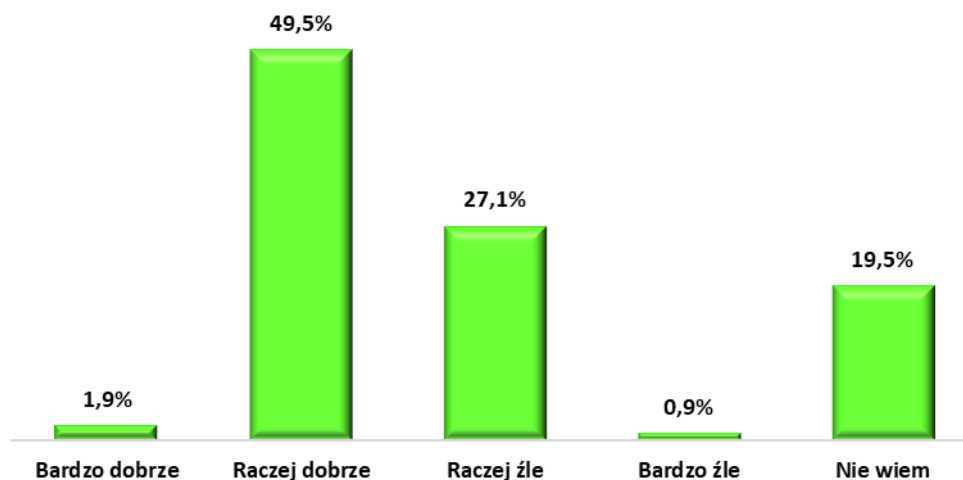
Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030

Rysunek 11. Problemy społeczne dotyczące rodziny z dziećmi na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

Okazuje się, że pozytywnie działania na rzecz rodzin z dziećmi, realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego ocenia łącznie 51,4% badanych. Źłe działania te ocenia łącznie 28,0% badanych respondentów. Część badanych uważa, że działania realizowane w tym obszarze wymagają optymalizacji i uskutecznienia. Natomiast 19,5% badanych nie potrafi ocenić działań realizowanych na rzecz rodzin z dziećmi realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

Rysunek 12. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz rodzin z dziećmi, realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego?

VII.6. Problemy osób niepełnosprawnych w powiecie gnieźnieńskim.

Kolejna ważna kwestia, która została analizowana podczas badania mieszkańców dotyczyła problemów, które spotykają osoby niepełnosprawne w powiecie gnieźnieńskim. Zdaniem ankietowanych najważniejsze problemy, które dotyczą osoby niepełnosprawne to: bariery architektoniczne w miejscach publicznych – 57,0% wskazań, ograniczony dostęp do rehabilitacji usprawniającej – 51,4% oraz trudności w podjęciu odpowiedniego zatrudnienia – 46,7%. Przedstawione problemy wskazało największe grono respondentów. Pozostałe trudności przedstawiono na wykresie. Tytułem uzupełnienia należy zwrócić uwagę, iż każdy z badanych mógł wskazać maksymalnie trzy odpowiedzi, dlatego suma odpowiedzi jest większa niż 100%.

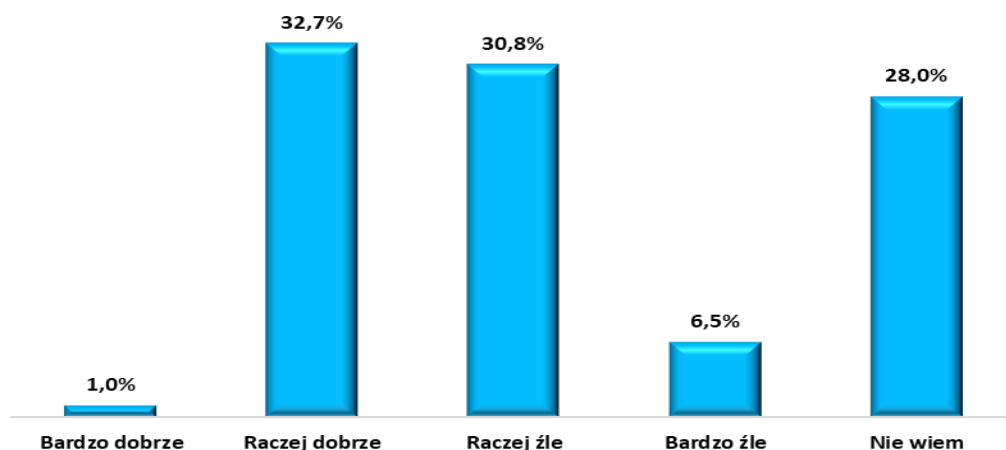
Rysunek 13. Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

Uczestnicy badania raczej negatywnie ocenili działania na rzecz osób niepełnosprawnych, które realizowane są na terenie powiatu gnieźnieńskiego. Łącznie 37,3% badanych negatywnie ocenia działania realizowane na rzecz osób niepełnosprawnych. Innego zdania był więcej niż co trzeci uczestnik badania – 33,7%, który pozytywnie ocenia realizowane działania. Odsetek odpowiedzi *nie wiem* wyniósł 28,0% wszystkich wskazań. Taki rozkład odpowiedzi wskazuje na konieczność uskutecznienia działań zmierzających do poprawy życia osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

Rysunek 14. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz osób niepełnosprawnych realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego?

VII.7. Problemy osób starszych w powiecie gnieźnieńskim.

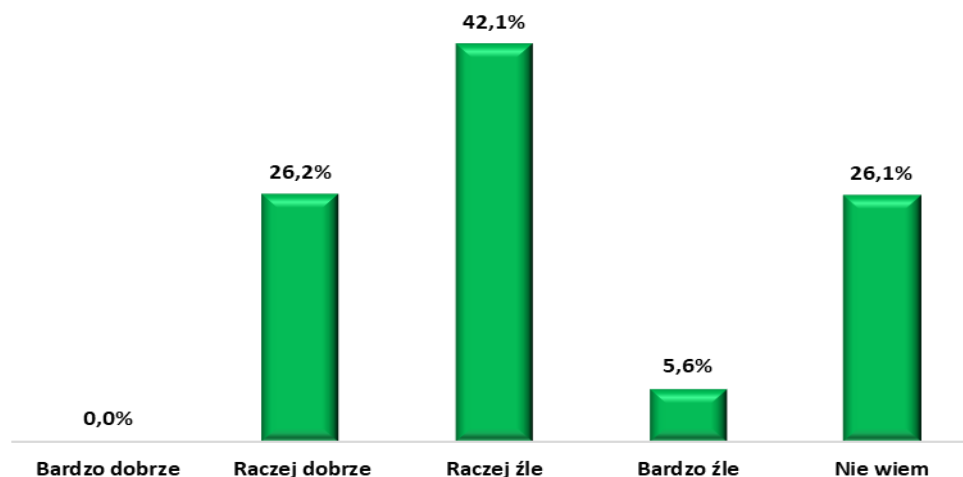
Osoby starsze – seniorzy mieszkający na terenie powiatu gnieźnieńskiego, zdaniem ankietowanych spotykają się z wieloma problemami i trudnościami w codziennym funkcjonowaniu. Najważniejszym problemem są przede wszystkim: samotność – 72,9% wskazań, ubóstwo/niskie dochody – 55,1% oraz niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego – 53,3% odpowiedzi. Istotną barierą utrudniającą pełną partycypację seniorów w życiu społecznym jest także ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów – 42,1% wskazań. Wszystkie problemy, które zdaniem badanych mieszkańców dotyczą seniorów przedstawiono na umieszczonym poniżej wykresie. Ze względu na możliwość wskazania maksymalnie trzech odpowiedzi suma nie jest równa 100%.

Rysunek 15. Problemy społeczne dotyczące osób starszych na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

Zgodnie z przedstawionymi danymi – łącznie 47,7% badanych źle ocenia działania na rzecz osób starszych, które realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego. Dobrze działania ocenia łącznie 26,2% badanych osób. Część respondentów – 26,1% nie ma zdania w tym temacie. Prezentowane wyniki oznaczają konieczność podjęcia działań ukierunkowanych na pomoc osób starszych mieszkających na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

Rysunek 16. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz osób starszych, realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego?

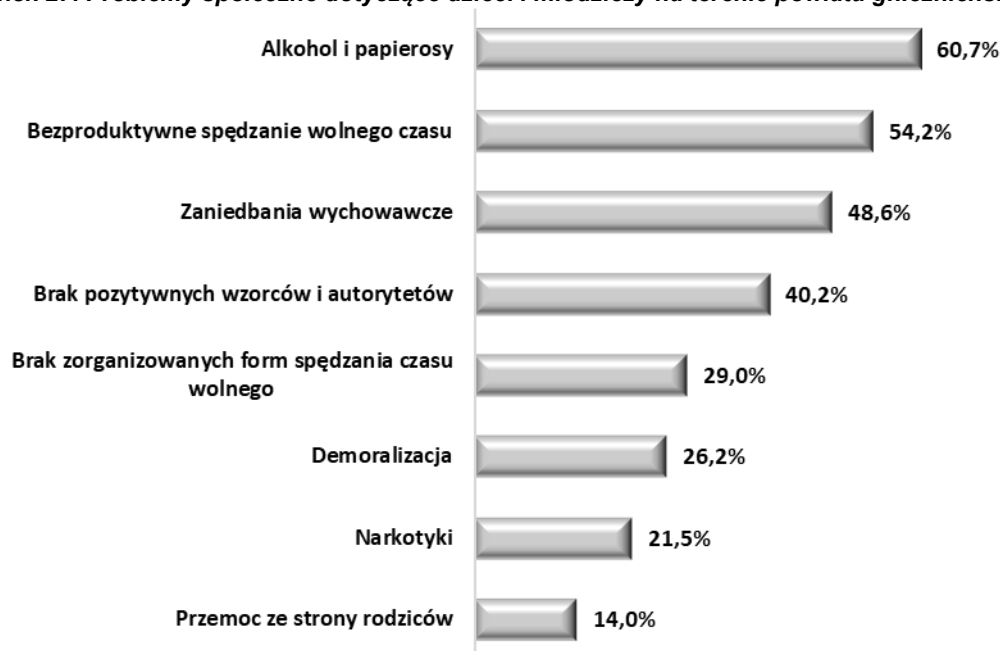

VII.8. Problemy dzieci i młodzieży w powiecie gnieźnieńskim.

Szczegółowej analizie poddano także negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, które mieszkańcy najczęściej dostrzegają na terenie powiatu gnieźnieńskiego. Zdaniem największego odsetka respondentów głównymi problemami społecznymi obserwowanymi wśród dzieci i młodzieży są alkohol i papierosy – 60,7%. Ważnymi problemami są także bezproduktywne spędzanie wolnego czasu przez młodzież – 54,2% oraz zaniedbania wychowawcze – 48,6% wskazań. Badani uważają, że problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży generowane są także przez: brak pozytywnych wzorców i autorytetów – 40,2% wskazań oraz brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego – także 29,0% wskazań. Pozostałe problemy dzieci i młodzieży zaprezentowano na poniższym wykresie. Podobnie jak w przypadku wcześniejszych pytań każdy z respondentów mógł wymienić maksymalnie trzy odpowiedzi, dlatego suma wszystkich wskazań jest większa niż 100%.

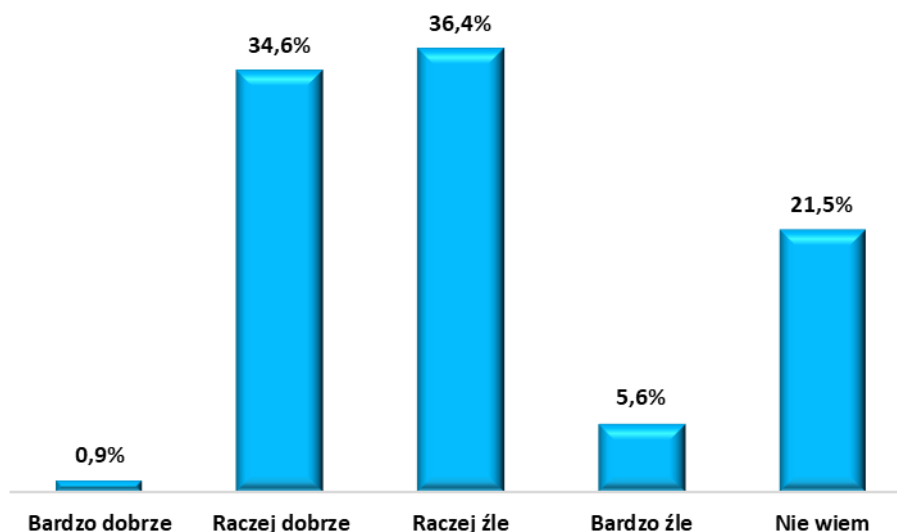

Rysunek 17. Problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

Negatywnie działania profilaktyczne i edukacyjne adresowane do dzieci i młodzieży realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego ocenia łącznie – 41,8% badanych. Mniejsza grupa badanych – 35,5% pozytywnie ocenia te działania. Brak zdania w tym aspekcie wyraziło 21,5% badanych. Reasumując, wyniki badań wskazują, że konieczne jest podjęcie działań usprawniających, optymalizujących i skuteczniających w zakresie dotychczas realizowanych i podejmowanych inicjatyw skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

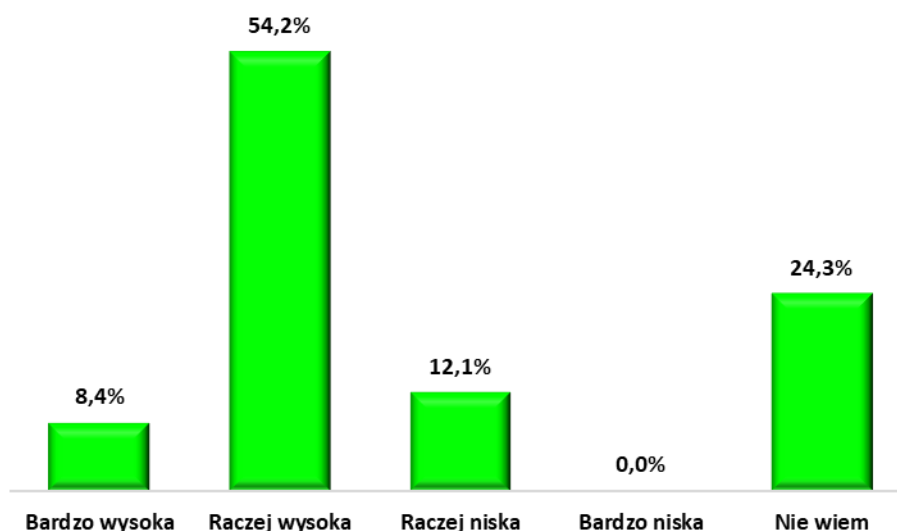
Rysunek 18. Jak Pani/Pan ocenia adresowane do dzieci i młodzieży działania profilaktyczne i edukacyjne, realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego?

VII.9. Problem uzależnień na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

Zdaniem ponad połowy badanych respondentów skala problemu uzależnień na terenie powiatu gnieźnieńskiego jest wysoka lub bardzo wysoka. Taką odpowiedź wskazało łącznie aż 62,6% badanych. Tak wysokie wyniki sugerują, że skala problemu uzależnień (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze, inne) w powiecie gnieźnieńskim jest poważnym problemem społecznym. Nisko lub bardzo nisko skalę problemu oceniło tylko 12,1% badanych. Brak wiedzy w tym temacie wskazało także 24,3% badanych.

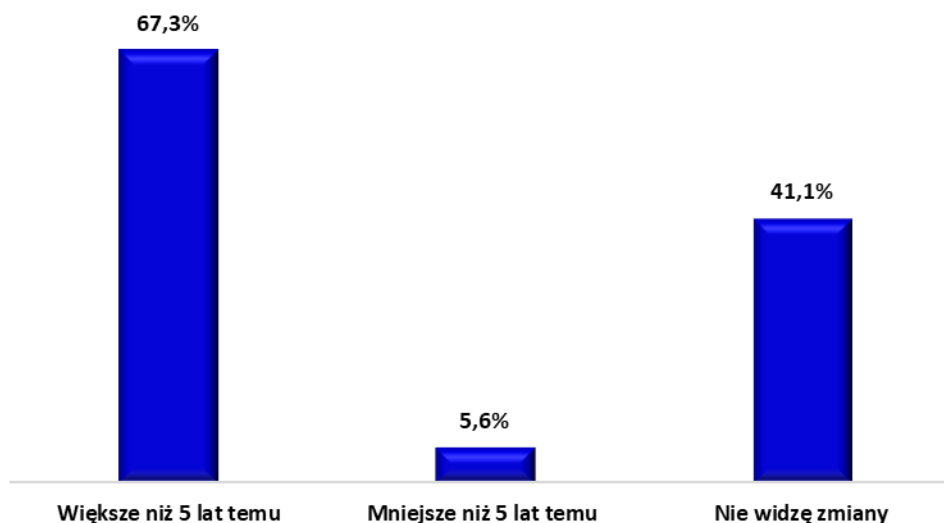
Rysunek 19. Jaka jest Pani/Pana zdaniem skala problemu uzależnień (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze, inne) w powiecie gnieźnieńskim?

VII.10. Dynamika zachowań alkoholowych i zażywania narkotyków w ostatniej dekadzie na terenie powiatu gnieźnieńskiego oraz zmiana konsumpcji alkoholu.

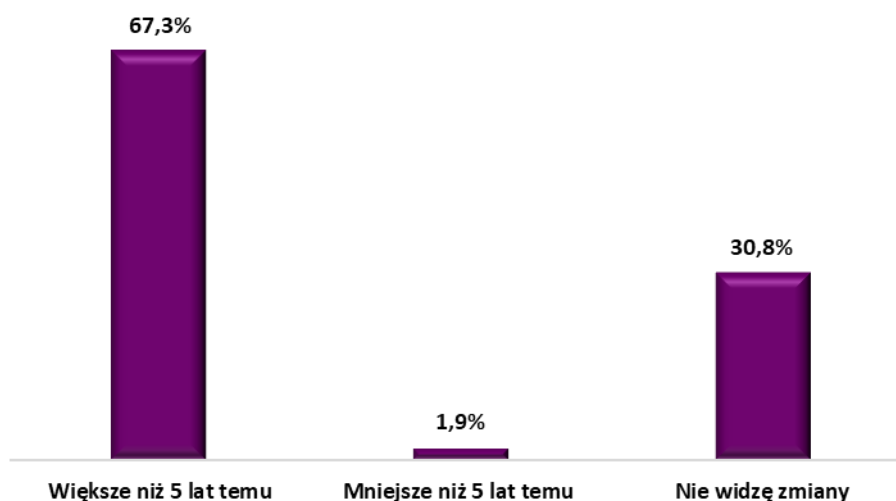
Ponad połowa badanych mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego – 67,3% uważa, że spożycie alkoholu oraz narkotyków wśród dorosłych osób jest większe niż 5 lat temu. Innego zdania było zaledwie 5,6% badanych, którzy uważają, że obecnie osoby dorosłe z terenu powiatu gnieźnieńskiego spożywają mniej alkoholu i zażywają mniej narkotyków niż 5 lat wcześniej. Duża grupa dorosłych mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego – 41,1% nie dostrzega istotnych różnic w konsumpcji alkoholu i zażywaniu narkotyków wśród osób dorosłych.

Rysunek 20. Czy Pani/Pana zdaniem spożycie alkoholu i narkotyków przez osoby dorosłe na terenie powiatu gnieźnieńskiego jest?

Wyraźnie potwierdziła się opinia o wzroście spożycia alkoholu i narkotyków wśród młodzieży. Taką opinię wyraziła większość badanych mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego – 67,3%. Brak zmian w okresie ostatnich 5 lat, w zakresie spożywania alkoholu i narkotyków wśród młodzieży wskazało 30,8% badanych. Zaledwie 1,9% respondentów uważa, że spożycie alkoholu i narkotyków wśród młodzieży jest mniejsze niż 5 lat temu.

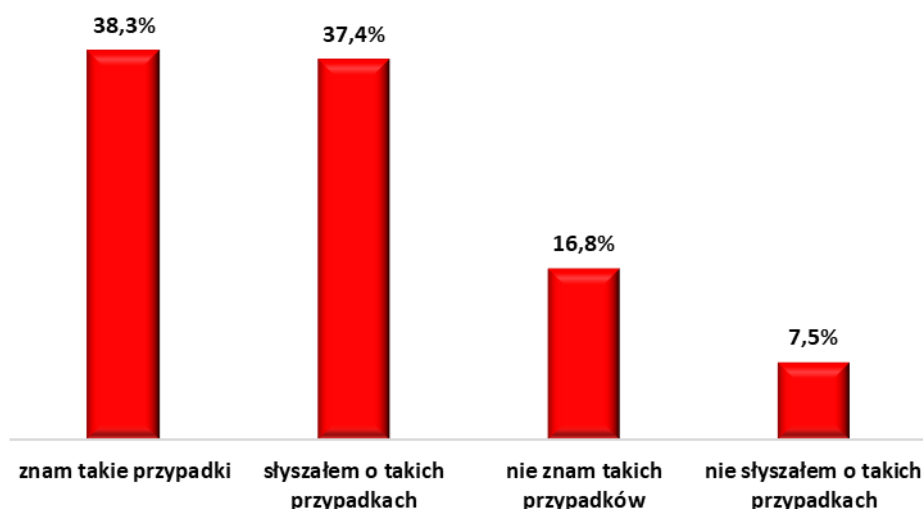
Rysunek 21. Czy Pani/Pana zdaniem spożycie alkoholu przez młodzież na terenie powiatu gnieźnieńskiego jest?

VII.11. Zjawisko przemocy domowej w powiecie gnieźnieńskim.

Dane statystyczne dotyczące przemocy w rodzinie nie odzwierciedlają rzeczywistej skali problemu. Wynika to z faktu, że przemoc w rodzinie jest problemem wrażliwym, trudnym do diagnozowania. Osoby doznające przemocy w rodzinie nie chcą ujawniać problemu, obawiając się reakcji otoczenia, represji ze strony sprawcy, długich i zawiłych procedur prawnych. Taki stan rzeczy znajduje odzwierciedlenie w statystykach prowadzonych przez poszczególne służby. Tymczasem, zgodnie z prezentowanymi danymi zdecydowana większość badanych mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego łącznie – 75,7% zna takie przypadki, gdzie dochodzi do zjawiska przemocy w rodzinie (38,3%) lub słyszało o przypadkach przemocy w rodzinie (37,4%). Odsetek osób, które nie znają lub nie słyszały o takich przypadkach to łącznie 24,3%, w tym 16,8% nie zna takich przypadków, natomiast 7,5% badanych nie słyszało o takich przypadkach.

Rysunek 22. Jak Pan/Pani uważa, czy zjawisko przemocy w rodzinie jest zjawiskiem powszechnie występującym w powiecie gnieźnieńskim?

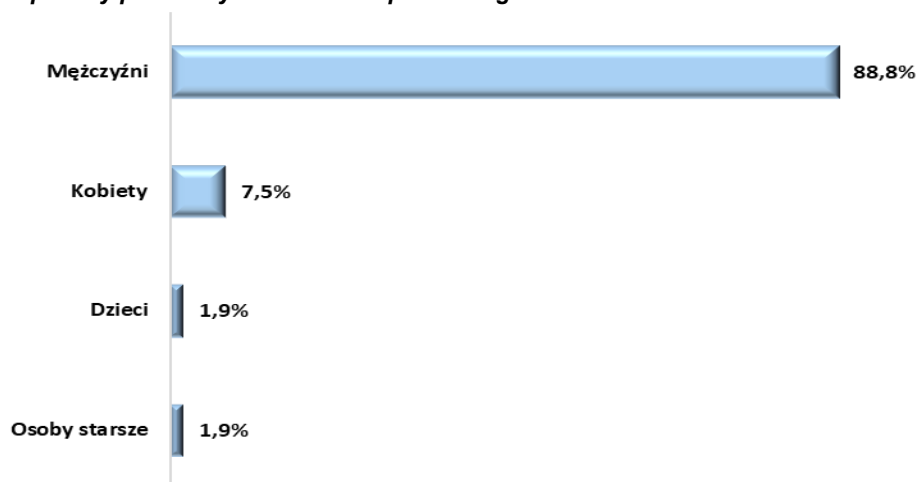

VII.12. Sprawcy przemocy w rodzinie w opiniach mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego.

Zdecydowana większość respondentów uważa, że sprawcami przemocy domowej w powiecie gnieźnieńskim są mężczyźni – 88,8% wskazań. Takie wyniki wyraźnie i jednoznacznie wskazują, kto jest zdaniem społeczności lokalnej sprawcą przemocy domowej w powiecie gnieźnieńskim. Znacznie mniejszy odsetek badanych - 7,5% twierdzi, że sprawcami

przemocy są kobiety, – 1,9% jest przekonanych, że inicjatorami przemocy domowej i sprawcami są dzieci, taki sam odsetek badanych - 1,9% wskazał na osoby starsze.

Rysunek 23. Sprawcy przemocy w rodzinie w powiecie gnieźnieńskim.

Zdaniem badanych najczęściej stosowane przez sprawców formy przemocy wobec swoich bliskich to w kolejności: przemoc fizyczna i psychiczna / znęcanie się – 70,1%, ośmieszanie / poniżanie / ubliżanie – 51,4%, wyzwiska / przezywanie / obelgi – 46,7%, kłótnie / awantury – 43,0%, agresja – także 43,0% wskazań, bicie / pobicie / szarpanie / kopanie / popychanie – 41,1%, krzyki – 40,2% oraz groźby / szantaż / zastraszanie – 37,4%. Pozostałe zachowania, które zdaniem badanych stosują sprawcy przemocy przedstawiono na wykresie. Suma przedstawionych odpowiedzi jest większa niż 100% ze względu na możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi.

Rysunek 24. Jakie wg Pani/Pana zachowania stosują najczęściej sprawcy przemocy wobec swoich bliskich?

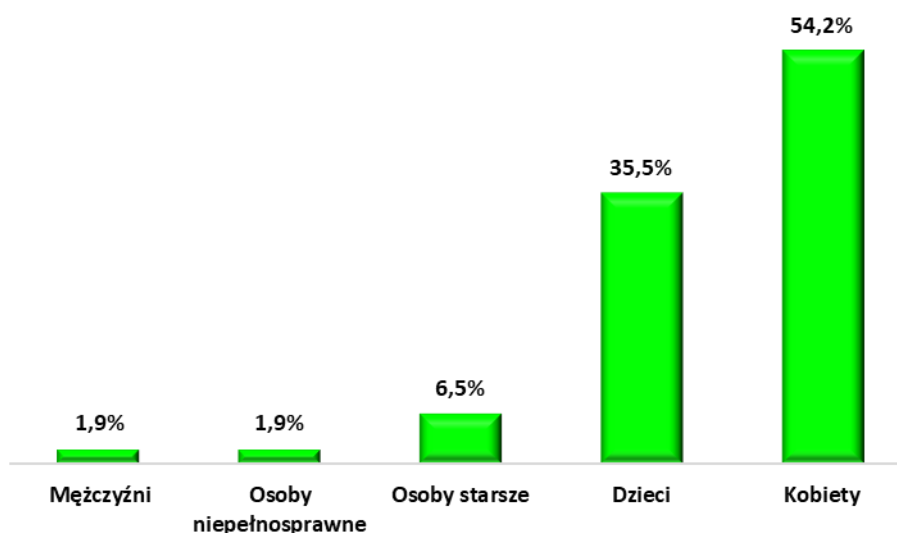

VII.13. Ofiary przemocy w rodzinie w opiniach mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego.

Ponad połowa badanych mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego – 54,2% uważa, że ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety. Przemoc w rodzinie to problem, który dotyczy nie tylko małżonków czy partnerów. Równie często ofiarami przemocy w rodzinie są dzieci. Znaczny odsetek mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego – 35,5% wskazuje osoby niepełnoletnie jako najczęstsze ofiary przemocy w rodzinie. Część badanych osób – 6,5% jest przekonana, że ofiarami przemocy w rodzinie są głównie osoby starsze. Niewielki odsetek respondentów - po 1,9% wskazało jako ofiary osoby niepełnosprawne oraz mężczyzn.

Rysunek 25. Ofiary przemocy w rodzinie w powiecie gnieźnieńskim.

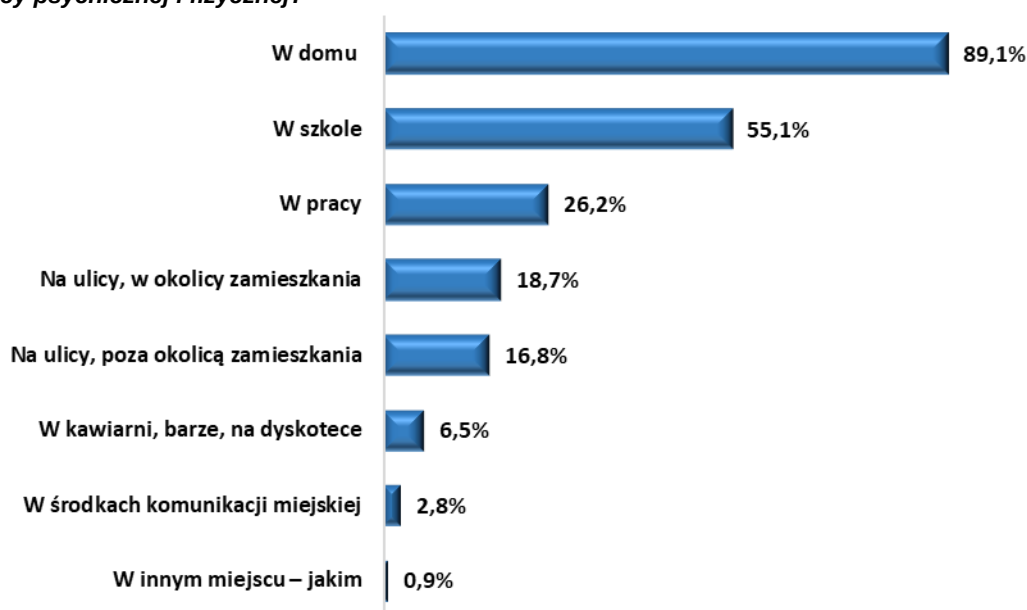

VII.14. Miejsca doświadczania przemocy, czynniki generujące przemoc.

Uczestników badania zapytano o wskazanie miejsc, w których najczęściej dochodzi do występowania zjawiska przemocy psychicznej lub fizycznej. Dane jednoznacznie wskazują, że zjawisko przemocy najczęściej występuje w domu. Taką odpowiedź wskazało aż 89,1% badanych. Oznacza to, że zdarzenia przemocy nie mają postronnych świadków i rozgrywają się w zamkniętym środowisku domowym, co utrudnia zarówno samo diagnozowanie jak i przeciwdziałanie przemocy. Przemoc, zdaniem badanych często występuje także w szkole – 55,1% wskazań. Więcej niż co czwarty uczestnik badania - 26,2% uważa, że do zachowań przemocowych dochodzi również w pracy. Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na wykresie. Suma odpowiedzi na poniższe pytanie jest zdecydowanie większa niż 100% ponieważ, każdy z badanych mógł wskazać kilka miejsc lub sytuacji, w których dochodzi do

występowania zjawiska przemocy psychicznej lub fizycznej. Warto w tym miejscu zauważyć, iż bardzo duży odsetek badanych wskazał na występowanie takiej formy przemocy w domu co ukazuje na występowanie istotnego problemu w rodzinach. Takie dane po raz kolejny potwierdzają, że problem przemocy w rodzinie nie jest zjawiskiem marginalnym. Na podstawie takich wyników badań powinno podjąć się działania mające na celu uświadamianie konieczności reagowania na przemoc w rodzinie. Istnieje potrzeba upowszechnienia znaczenia i roli świadka przemocy w rodzinie oraz form i sposobów postępowania w sytuacji bycia świadkiem przemocy.

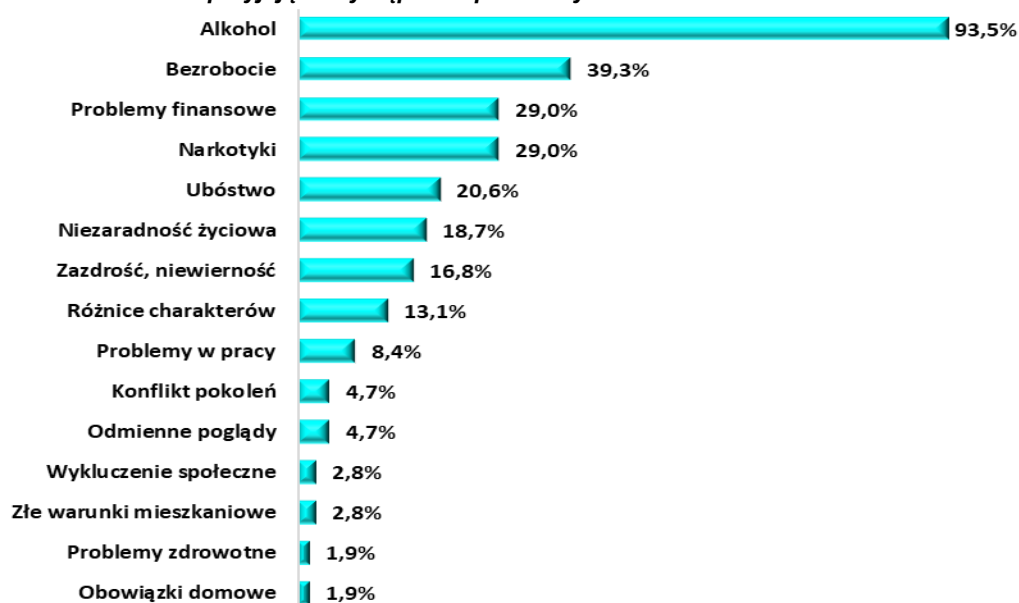
Rysunek 26. W jakiej sytuacji / w jakim miejscu Pani zdaniem najczęściej dochodzi do stosowania przemocy psychicznej i fizycznej?

Wyniki zamieszczone poniżej wskazują, jakie czynniki zdaniem respondentów mogą determinować i powodować wystąpienie przemocy fizycznej lub psychicznej w rodzinie. Poglądy mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego nie odbiegają od rozpowszechnionych, stereotypowych przekonań na temat okoliczności sprzyjających występowaniu przemocy w rodzinie. Takie okoliczności to w opinii badanych przede wszystkim nadużywanie alkoholu. 93,5% badanych wskazało, że nadużywanie alkoholu jest najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie. Rzeczywiście, przemoc w rodzinie często towarzyszy uzależnieniu od alkoholu, nie udowodniono jednak związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy tymi zjawiskami. Jak potwierdzają doświadczenia z pracy z osobami stosującymi przemoc, uzależnionymi od alkoholu, nie jest prawdą, że zatrzymanie uzależnienia jest równoznaczne z zaprzestaniem stosowania przemocy w rodzinie. W związku z powyższym konieczne wydaje się edukowanie mieszkańców, że uzależnienie od alkoholu nie jest przyczyną

przemocy. Aby powstrzymać przemoc w rodzinie nie wystarczy poddać się leczeniu uzależnienia. Osoby stosujące przemoc w rodzinie powinny dodatkowo uczestniczyć w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Innym czynnikiem, który zdaniem badanych może być przyczyną wystąpienia zjawiska przemocy jest bezrobocie – 39,3% wskazań. Przemoc może być także generowana przez problemy finansowe oraz zażywanie narkotyków. Takie opinie wskazało po 29,0% badanych. Inne czynniki sprzyjające wystąpieniu przemocy to także: ubóstwo – 20,6% oraz niezaradność życiowa – 18,7% wskazań. Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na wykresie. W tym miejscu należy zaznaczyć, iż każdy z badanych mógł wymienić maksymalnie trzy odpowiedzi, stąd też suma wszystkich wskazań jest większa niż 100%.

Rysunek 27. Okoliczności sprzyjające wystąpieniu przemocy w rodzinie.

VII.15. Doświadczenie przemocy.

Najczęstszą formą przemocy, której doświadczyły badane osoby jest psychiczna forma przemocy. Takiego rodzaju przemocy doświadczyło – 47,7% uczestników badania. Takie wyniki obrazują skalę przemocy psychicznej, której doświadczają badani mieszkańcy. Problem przemocy psychicznej jest więc ważnym problemem, który wymaga podjęcia określonych działań profilaktycznych. Z przemocą fizyczną spotkało się 11,2% badanych osób. Różnych form przemocy ekonomicznej (naruszenie własności) doświadczyło 9,3% badanych. Innych formy przemocy takich jak: zaniedbania oraz seksualna (naruszenie intymności) doświadczyło odpowiednio 6,5% oraz 0,9% badanych mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego.

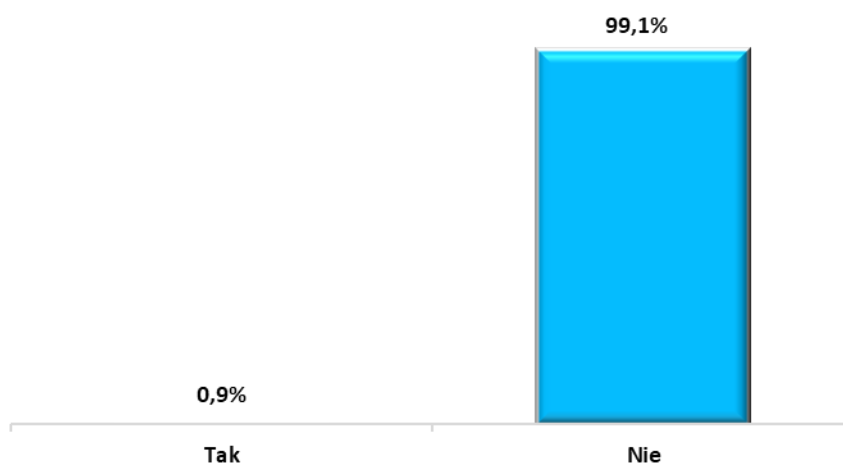
Rysunek 28. Czy doświadczył(a) Pani/Pan kiedykolwiek przemocy?

VII.16. Stereotypy na temat przemocy.

Poniżej przedstawiono odpowiedzi respondentów na pytanie, których celem było zweryfikowanie pewnych stereotypów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie. Przedstawione poniżej dane pokazują pozytywny obraz tego, jak owa przemoc jest postrzegana. Zdecydowana większość badanych – 99,1% nie zgadza się ze stwierdzeniami wskazującymi na to, że przemoc to prywatny problem samej rodziny, który powinien być rozwiązywany wyłącznie w czterech ścianach, bez udziału osób z zewnątrz, a ofiary przemocy same są sobie winne. Tylko 0,9% badanych uważa, że przemoc w rodzinie to prywatna sprawa każdej rodziny.

Rysunek 29. Czy Pana/Pani zdaniem przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać?

VII.17. Znajomość instytucjonalnych form wsparcia dla ofiar przemocy na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

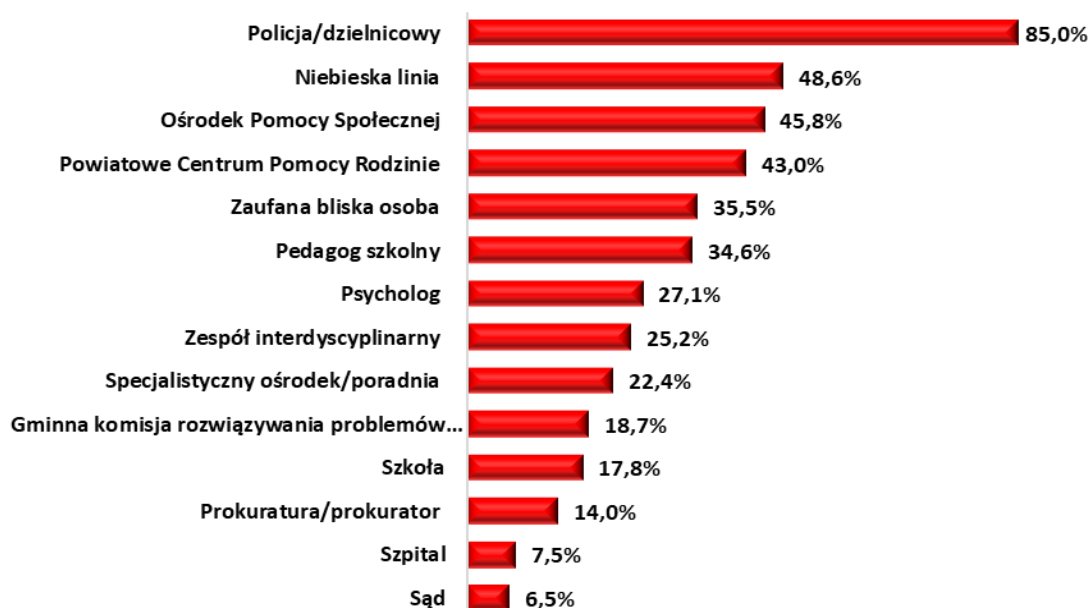
Respondentów zapytano także czy wiedzą, gdzie na terenie powiatu gnieźnieńskiego należy szukać pomocy dla bliskich mających problemy z przemocą. Na tak postawione pytanie twierdząco odpowiedziało łącznie 80,4% ankietowanych. Z kolei łącznie 13,1% badanych nie wiedziałoby, gdzie należy szukać pomocy. Odsetek respondentów świadomych, gdzie należy szukać pomocy uznać należy za wysoki.

Rysunek 30. Proszę powiedzieć, czy gdyby ktoś z Pani/Pana bliskich miał problemy z przemocą wiedział(a)bym Pani/Pan gdzie szukać pomocy?

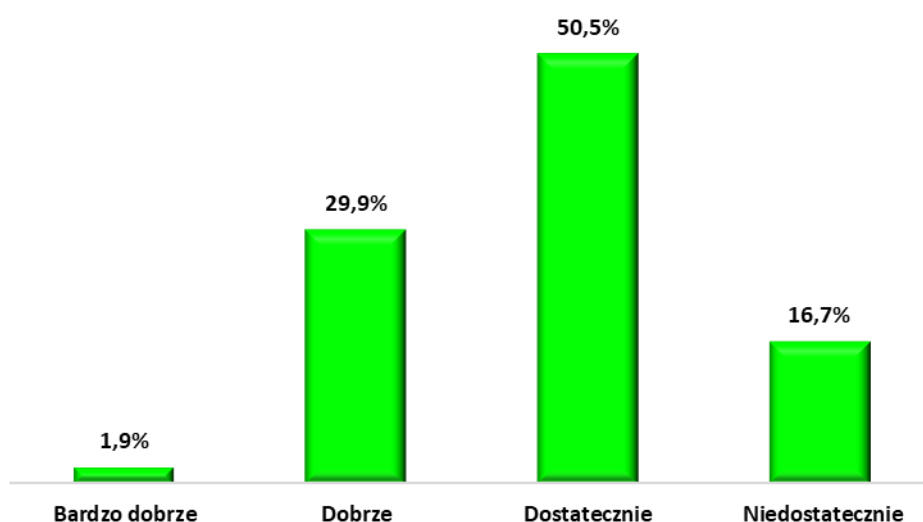
Bardzo ważnym i pozytywnym wnioskiem, który wynika z badań jest bardzo wysoki stopień świadomości społecznej mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego na temat możliwych form pomocy, z których mogą skorzystać ofiary przemocy na terenie gminy. Według przedstawionych danych wynika, iż zdecydowana większość mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego deklaruje, że wie, gdzie należy się zgłosić w przypadku wystąpienia zjawiska przemocy. Mieszkańcy powiatu gnieźnieńskiego uważają, że osoba doświadczająca przemocy powinna zgłosić się na policję. Taką odpowiedź wskazało 85,0% badanych. Inne instytucje, podmioty wymienione przez respondentów to także: Niebieska Linia – 48,6% odpowiedzi oraz Ośrodek Pomocy Społecznej – 45,8% wskazań. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz zaufaną bliską osobę wskazało odpowiednio 43,0% oraz 35,5% badanych. Pedagog szkolnego wskazało – 34,6% respondentów. Pozostałe instytucje wskazał mniejszy odsetek badanych. Wykaz wszystkich podmiotów przedstawiono na poniższym wykresie. Należy zwrócić uwagę, iż każda z badanych osób mogła wskazać kilka odpowiedzi, dlatego suma wszystkich odpowiedzi jest większa niż 100%.

Rysunek 31. Gdzie powinna udać się po pomoc osoba doznająca przemocy?

Respondenci uczestniczący w badaniu dokonali także oceny działań i zaangażowania władz lokalnych i jednostek administracji publicznej w rozwiązywanie problemów przemocy występujących na terenie powiatu gnieźnieńskiego. Zgodnie z przedstawionymi danymi ponad połowa badanych – 50,5% uznała, że działania inicjowane i podejmowane przez jednostki administracji publicznej w celu minimalizowania i przeciwdziałania problemom przemocy występującym na terenie powiatu są dostateczne.. Dobrze lub bardzo dobrze działania oceniło łącznie 31,8% respondentów. Negatywnie działania oceniło 16,8% badanych.

Rysunek 32. Jak Pani/Pan ocenia stopień zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów przemocy na terenie powiatu gnieźnieńskiego?

VIII. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030.

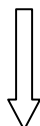
STRATEGIA nazywamy zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągania jakiegoś wyznaczonego celu.

Celem Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030 jest wytyczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przezwyciężenia określonych problemów społecznych. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych zastanych wynikających ze specyfiki powiatu gnieźnieńskiego. Zebrany materiał źródłowy oraz analiza badań ankietowych przeprowadzonych wśród przedstawicieli instytucji zajmujących się problematyką społeczną pozwolił wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie powiatu gnieźnieńskiego. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2022-2030 co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań wspierających osoby i rodziny w procesie odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Przedstawionych w Strategii propozycji częściowych działań możliwych do zrealizowania w ramach poszczególnych celów głównych nie należy traktować, jako rejestru zadań do wykonania. Mają one znaczenie inspiracji i wskazań, w jakim kierunku powinno być planowanie operacyjne przy realizacji celów strategicznych. Z tego względu propozycje programów są przedstawione skrótowo, w sposób szkicowy, jako zarys programów, które należy dopiero rozwinąć i nadać formę projektu. Do wyznaczenia celów strategicznych (głównych obszarów działania), które stanowią najważniejsze problemy społeczne w powiecie gnieźnieńskim wymagające interwencji wykorzystano wiele źródeł. Podstawę do wypracowania celów strategicznych, celów szczegółowych oraz kierunków działań stanowiły zarówno dane statystyczne, między innymi informacje o korzystających z pomocy i wsparcia w powiecie gnieźnieńskim oraz informacje od pracowników jednostek, które będą w późniejszych etapach realizowali przyjętą strategię oraz osób mających na co dzień kontakt z potencjalnymi beneficjentami. Wyłonione zagadnienia zostały pogrupowane w obszary problemowe i oszacowane pod względem natężenia ich występowania i znaczenia dla sytuacji społecznej w mieście. Na podstawie powyższej metodologii tworzenia części programowej *Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030* przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w powiecie. Priorytetowymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie

powiatu gnieźnieńskiego powinny być: wspieranie rodzin, przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom, bezrobociu, ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz wspieranie osób niepełnosprawnych i osób starszych. Ujęcie w Strategii instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, jako realizatorów poszczególnych zadań określonych w celach strategicznych nie wymagało przeprowadzenia konsultacji. Realizacja zadań została określona w regulaminach i Statutach poszczególnych jednostek. Plan wdrażania *Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030* prezentuje się następująco:

CELE STRATEGICZNE

(główne obszary działania)

CELE SZCZEGÓŁOWE

(główne obszary działania przełożone na programy)

KIERUNKI DZIAŁAŃ

Wdrażanie *Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030* opierać będzie na realizacji 5 celów strategicznych.

I. CEL STRATEGICZNY

***Przeciwdziałanie powstawaniu zjawiska ubóstwa w powiecie
gnieźnieńskim.***

II. CEL STRATEGICZNY

***Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy domowej oraz zjawisku
wykluczenia społecznego w powiecie gnieźnieńskim.***

III. CEL STRATEGICZNY

***Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych
w powiecie gnieźnieńskim.***

IV. CEL STRATEGICZNY

Wspieranie rodzin i dzieci w powiecie gnieźnieńskim.

I. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałanie powstawaniu zjawiska ubóstwa w powiecie gnieźnieńskim.

I.1. Cel szczegółowy: Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w powiecie gnieźnieńskim.

Kierunki działań:

- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej niezbędnej do zapewnienia właściwej egzystencji osób dotkniętych problemem ubóstwa.
- ✓ Mobilizowanie i motywowanie do aktywności społecznej.
- ✓ Zwiększenie środków na pomoc społeczną ukierunkowaną na pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa.
- ✓ Organizowanie akcji społecznych i włączenie organizacji pozarządowych i stowarzyszeń do działań ukierunkowanych na pozyskiwanie i przekazywanie potrzebującym żywności, odzieży, środków czystości oraz artykułów gospodarstwa domowego.
- ✓ Wspieranie i pomoc w rozwijaniu wolontariatu, jako formy pomocy na rzecz osób potrzebujących.
- ✓ Tworzenie i wspieranie grup samopomocowych przez osoby i rodziny dotknięte lub zagrożone ubóstwem.
- ✓ Umożliwianie większej dostępności do fachowej i rzetelnej pomocy: medycznej, prawnej, doradczej.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie powiatu gnieźnieńskiego do wspierania działań zmierzających do ograniczenia zjawiska ubóstwa na terenie powiatu..

I.2. Cel szczegółowy: Stworzenie systemu pomocy skoncentrowanej na osobach i rodzinach dotkniętych ubóstwem w powiecie gnieźnieńskim.

Kierunki działań:

- ✓ Analizowanie przyczyn ubóstwa i minimalizowanie ich źródeł.
- ✓ Objęcie opieką pedagogiczno-psychologiczną dzieci z rodzin dotkniętych ubóstwem.
- ✓ Propagowanie wśród osób ubogich alternatywnych sposobów życia.
- ✓ Prezentowanie i uczenie postaw aktywności i przedsiębiorczości osób ubogich.
- ✓ Stworzenie centrum informacji o organizacjach i instytucjach świadczących pomoc osobom i rodzinom dotkniętym ubóstwem, bezrobociem, alkoholizmem i przemocą.

- ✓ Tworzenie mieszkań socjalnych oraz chronionych.
- ✓ Współpraca z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, rolnikami i samorządem lokalnym na rzecz ograniczenia ubóstwa.
- ✓ Stała współpraca z instytucjami publicznymi takimi jak: szkoły, biblioteka, Urzędy Miasta i Gminy.
- ✓ Prowadzenie akcji prozdrowotnych i promowanie zdrowego trybu życia.
- ✓ Prowadzenie i wspieranie akcji i działań edukacyjnych, kulturalnych i sportowych na rzecz mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego.
- ✓ Wspieranie akcji poprawiających warunki i jakość życia mieszkańców powiatu.
- ✓ Wspieranie oddolnych inicjatyw lokalnych.
- ✓ Rewitalizacja społeczna mieszkańców powiatu.

II. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej w Powiecie Gnieźnieńskim.

II.1. Cel szczegółowy: Pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej.

Kierunki działań:

- ✓ Zwiększanie dostępności do terapii uzależnień dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, w tym szczególnie od alkoholu.
- ✓ Wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych i prewencyjnych w sferze przemocy w rodzinie.
- ✓ Zabezpieczenie niezbędnych środków na pomoc społeczną ukierunkowaną na wsparcie osób i rodzin dotkniętym problemem przemocy w rodzinie.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie powiatu gnieźnieńskiego do wspierania działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie.
- ✓ Tworzenie i realizacja programów profilaktyczno- edukacyjno - informacyjnych.
- ✓ Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej dla rodzin i osób stosujących przemoc w rodzinie.
- ✓ Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem.

- ✓ Organizacja akcji lokalnych lub udział w ogólnokrajowych kampaniach społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- ✓ Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej z miejscami noclegowymi.

II.2. Cel szczegółowy: Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.

Kierunki działań:

- ✓ Rozwijanie edukacji publicznej mającej na celu informowanie o społecznych, zdrowotnych i ekonomicznych skutkach związanych z używaniem alkoholu.
- ✓ Promowanie zdrowego stylu życia w trzeźwości i abstynencji.

II.3. Cel szczegółowy: Zwiększenie zaangażowania społeczności w zapobieganiu używaniu alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w szczególności przez dzieci i młodzież.

Kierunki działań:

- ✓ Wspieranie istniejących lokalnych programów mających na celu zintensyfikowanie działań profilaktycznych kontrolnych skierowanych na ograniczenie popytu na napoje alkoholowe.
- ✓ Wspieranie działań edukacyjnych w zakresie wdrażania skutecznych programów profilaktycznych w pracy z młodzieżą.
- ✓ Wspieranie programów edukacyjnych skierowanych do rodziców mających na celu zaangażowanie ich w oddziaływania profilaktyczne wobec dzieci.
- ✓ Wspieranie programów profilaktyczno – interwencyjnych zaadresowanych do dzieci i młodzieży oraz do grup ryzyka.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji pozarządowych oraz stowarzyszeń do promowania działań z zakresu rozwiązywania problemów związanych z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych przez mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego.

**III. CEL STRATEGICZNY: Wsparcie i aktywizacja osób niepełnosprawnych
i starszych w powiecie gnieźnieńskim.**

***III.1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych
w powiecie gnieźnieńskim.***

Kierunki działań:

- ✓ Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ✓ Inicjowanie działań na rzecz rozwoju usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Ułatwianie dostępu do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych.
- ✓ Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego wspierającego osoby i rodziny opiekujące się nimi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom lub opiekunom.
- ✓ Inicjowanie działań w zakresie tworzenia sprzyjających warunków do zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym w warunkach pracy chronionej lub Zakładzie Aktywizacji Zawodowej itp.
- ✓ Inicjowanie i realizacja projektów oraz programów na rzecz osób niepełnosprawnych nieaktywnych zawodowo.
- ✓ Stworzenie możliwości korzystania z usług specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych w tym pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej.
- ✓ Tworzenie i organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji w tym w środowiskowym domu samopomocy.
- ✓ Tworzenie warunków do powstawania domów czasowego pobytu min. mieszkań chronionych oraz projektów modernizacji mieszkań i rewitalizacji celem lepszego dostosowania przestrzeni do potrzeb niepełnosprawnych.
- ✓ Podejmowanie działań przy współpracy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier transportowych.
- ✓ Rewitalizacja przestrzeni użyteczności publicznej celem lepszego dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych.

- ✓ Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.

III.2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w powiecie gnieźnieńskim.

Kierunki działań:

- ✓ Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym tego wymagających przez Ośrodki Pomocy Społecznej na terenie powiatu gnieźnieńskiego.
- ✓ Zwiększenie możliwości korzystania z usług opiekuńczych przez osoby starsze w miejscu zamieszkania.
- ✓ Promowanie i wspieranie wolontariatu, będącego formą integracji społecznej dla osób starszych.
- ✓ Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów.
- ✓ Podjęcie działań wspierających rodziny w sprawowaniu opieki dziennej nad osobami zależnymi poprzez tworzenie Dziennych Domów Opieki na terenie powiatu gnieźnieńskiego.
- ✓ Podejmowanie współpracy z samorządami gminnymi, organizacjami pozarządowymi i kościelnymi działającymi na rzecz osób starszych w celu kreowania polityki senioralnej w powiecie gnieźnieńskim.
- ✓ Doksztalcanie kadr pomocy społecznej, pracowników instytucji i wolontariuszy w zakresie wspierania osób starszych.

IV. CEL STRATEGICZNY: Wsparcie rodzin i dzieci w powiecie gnieźnieńskim

IV.1. Cel szczegółowy: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.

Kierunki działań:

- ✓ Zapewnienie możliwie pełnego dostępu do różnych form wspierających rodzinę w tym osobom i rodzinom planujących urodzenie dziecka.
- ✓ Kompleksowe i wielokierunkowe wsparcie rodzin zastępczych.
- ✓ Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej.
- ✓ Podniesienie poziomu funkcjonowania rodzin w zakresie opieki i wychowania dzieci poprzez prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.
- ✓ Systematyczna praca socjalna z rodziną.
- ✓ Organizacja spotkań i różnych form edukacji w formie „szkoły dla rodziców”.
- ✓ Wsparcie rodziny w rozpoznawaniu talentów i właściwym wyborze ścieżki kształcenia dzieci.
- ✓ Podejmowanie kompleksowych działań wspierających dzieci i rodziny celem odbudowy więzi wewnątrzrodzinnych.
- ✓ Tworzenie grup samopomocowych i wolontariatu dla rodzin niezaradnych, z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej wynikającej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych .
- ✓ Promowanie i wzmacnianie pozytywnego wizerunku funkcjonowania rodziny poprzez działania o charakterze promocyjnym, sportowym edukacyjnym i integracyjnym (kampanie społeczne, imprezy, pikniki, eventy, miejskie programy sportowo-rekreacyjne).

IV.2. Cel szczegółowy: Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przezwyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

Kierunki działań:

- ✓ Intensyfikacja pomocy udzielanej przez pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny, zwłaszcza rodzinom zagrożonym odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej.
- ✓ Organizowanie w zależności od potrzeb, pomocy ze strony rodzin wspierających, wolontariuszy oraz grup samopomocowych.
- ✓ Realizacja i tworzenie zintegrowanych programów wsparcia dla rodzin w pełnieniu funkcji wychowawczo - opiekuńczej i socjalnej.
- ✓ Zapewnienie szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w tym terapii i mediacji rodzinnych.
- ✓ Rozwijanie działań mających na celu wspieranie rodziców w powrocie na rynek pracy, szczególnie samotnie wychowujących dzieci.
- ✓ Kompleksowe i wielokierunkowe wsparcie osób opuszczających pieczę zastępczą, szczególnie po przez tworzenie i utrzymanie mieszkań chronionych treningowych.

VIII.1. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030.

I. CEL STRATEGICZNY: PRZECIWDZIAŁANIE POWSTAWANIU ZJAWISKA UBÓSTWA W POWIECIE GNIĘŹNIEŃSKIM.

I.1. Cel szczegółowy: Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w powiecie gnieźnieńskim.

Realizatorzy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie

Ośrodki Pomocy Społecznej
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Organizacje pozarządowe
Polski Czerwony Krzyż
Bank Żywności
Caritas
Szkoły
Ośrodki Zdrowia

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Fundusze Europejskie
Fundusze IIF

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba rodzin objętych wsparciem.
- ✓ Liczba osób uczestniczących w programie.
- ✓ Poziom zaspokojenia potrzeb do wysokości kryteriów ustawowych
- ✓ Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba przygotowanych i wydanych posiłków.
- ✓ Liczba wydanych paczek żywnościowych.
- ✓ Liczba grup samopomocowych.
- ✓ Liczba wolontariuszy.

I.2. Cel szczegółowy: Stworzenie systemu pomocy skoncentrowanej na osobach i rodzinach dotkniętych ubóstwem w powiecie gnieźnieńskim.

Realizatorzy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie

Ośrodki Pomocy Społecznej
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Organizacje pozarządowe
Polski Czerwony Krzyż
Bank Żywności
Caritas
Szkoly
Ośrodki Zdrowia

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2022-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Poziom zaspokojenia potrzeb do wysokości kryteriów ustawowych.
- ✓ Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba przygotowanych i wydanych posiłków.
- ✓ Liczba wydanych paczek żywnościowych.
- ✓

II. CEL STRATEGICZNY: PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ ZJAWISKU WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO W POWIECIE GNIEŹNIEŃSKIM.

II.1. Cel szczegółowy: Pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej.

<u>Realizatorzy</u> Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie Ośrodki Pomocy Społecznej Gminna i Miejskie Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przemocy w Rodzinie Organizacje pozarządowe Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy Ośrodki Zdrowia Organizacje pozarządowe Policja Straż Miejska   <u>Źródła finansowania:</u> Budżet Powiatu Budżet Gminy Budżet Państwa Środki zewnętrzne Fundusze UE   <u>Czas realizacji:</u> Praca ciągła 2022-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba założonych Niebieskich Kart
- ✓ Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu.
- ✓ Liczba interwencji w związku z przemocą.
- ✓ Liczba osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny.
- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba osób, którym udzielono pomocy.
- ✓ Wysokość środków.

- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba opracowanych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.

II.2. Cel szczegółowy: Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.

Realizatorzy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie

Ośrodki Pomocy Społecznej

Placówki oświatowe

Poradnie psychologiczno – pedagogiczne

Gminna i Miejskie Komisje Rozwiązywania Problemów

Alkoholowych

Organizacje pozarządowe

Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy

Ośrodki Zdrowia

Organizacje pozarządowe

Policja

Straż Miejska

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu

Budżet Gminy

Budżet Państwa

Środki zewnętrzne

Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2022-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba osób objętych pomocą - Grup Roboczych.
- ✓ Liczba osób korzystających z terapii.
- ✓ Liczba podmiotów udzielających wsparcia.
- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba osób, którym udzielono pomocy.
- ✓ Wysokość środków.
- ✓ Liczba spotkań.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba opracowanych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.

II.3. Cel szczegółowy: Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w szczególności przez dzieci i młodzież.

Realizatorzy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie

Ośrodki Pomocy Społecznej

Placówki oświatowe

Poradnie psychologiczno – pedagogiczne

Gminna i Miejskie Komisje Rozwiązywania Problemów

Organizacje pozarządowe

Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy

Ośrodki Zdrowia

Organizacje pozarządowe

Policja

Straż Miejska

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu

Budżet Gminy

Budżet Państwa

Środki zewnętrzne

Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2022 -2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba osób, którym udzielono pomocy.
- ✓ Wysokość środków.
- ✓ Liczba spotkań.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba opracowanych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.

III. CEL STRATEGICZNY: WSPIERANIE I AKTYWIZACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I STARSZYCH W POWIECIE GNIEŹNIEŃSKIM.

III.1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w Powiecie Gnieźnieńskim.

Realizatorzy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie

Ośrodki Pomocy Społecznej

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Środowiskowe Dom Samopomocy

Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy

Organizacje pozarządowe

Spółdzielnie socjalne

Ośrodki zdrowia

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba akcji społecznych.
- ✓ Liczba materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba podjętych inicjatyw.
- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba usług opiekuńczych.
- ✓ Liczba osób korzystających z dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w związku z indywidualnymi potrzebami.
- ✓ Liczba usług specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych.
- ✓ Liczba asystentów osoby niepełnosprawnej.
- ✓ Liczba stworzonych form integracji i wsparcia.
- ✓ Liczba mieszkań chronionych wspieranych.
- ✓ Liczba zlikwidowanych barier transportowych.
- ✓ Liczba dokonanych ułatwień dla osób niepełnosprawnych w przestrzeni miejskiej.

III.2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w powiecie gnieźnieńskim.

Realizatorzy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie
Ośrodki Pomocy Społecznej
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
Środowiskowe Domy Samopomocy
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Organizacje pozarządowe
Spółdzielnie socjalne
Ośrodki zdrowia
Specjalistyczne placówki zdrowotne

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu.
Budżet Gminy.
Budżet Państwa.
Środki zewnętrzne.
Fundusze UE.

Czas realizacji:

Praca ciągła 2022-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba seniorów korzystających z pomocy OPSów.
- ✓ Liczba świadczeń medycznych realizowanych w warunkach domowych.
- ✓ Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.
- ✓ Liczba podejmowanych inicjatyw i działań.
- ✓ Liczba wolontariuszy.
- ✓ Liczba materiałów informacyjnych.
- ✓ Liczba placówek dziennego wsparcia promujących zdrowy i aktywny styl życia wśród osób starszych.
- ✓ Liczba spotkań integracyjno-towarzyskich.
- ✓ Liczba zajęć i warsztatów w Dziennych Domach Seniora.
- ✓ Liczba organizacji współpracujących.
- ✓ Liczba szkoleń.
- ✓ Liczba warsztatów.

IV. CEL STRATEGICZNY: WSPIERANIE RODZIN I DZIECI W POWIECIE GNIEŹNIEŃSKIM

IV.1. Cel szczegółowy: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.

Realizatorzy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie

Ośrodki Pomocy Społecznej
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Ośrodki Zdrowia
Specjalistyczne placówki zdrowotne
Placówki oświatowe
Organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2022- 2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba rodzin objętych wsparciem.
- ✓ Liczba rodzin zastępczych.
- ✓ Ilości dzieci umieszczona w pieczy zastępczej
- ✓ Liczba osób uczestniczących w programie.
- ✓ Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba przygotowanych materiałów promocyjno – edukacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.
- ✓ Liczba imprez, festynów.
- ✓ Liczba grup samopomocowych.

**IV.2. Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności
przewyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania
społecznego dzieci i młodzieży.**

Realizatorzy
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie
Ośrodki Pomocy Społecznej
Sądy rodzinne
Kuratorzy sądowi
Placówki oświatowe
Poradnie psychologiczno – pedagogiczne
Organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2022-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zatrudnionych asystentów rodziny.
- ✓ Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.
- ✓ Liczba zawartych kontraktów socjalnych.

- ✓ Liczba rodzin wspierających.
- ✓ Liczba rodzin klientów OPS współpracująca z rodzinami wspierającymi.
- ✓ Liczba programów.
- ✓ Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba warsztatów.

VIII.2. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powiatu gnieźnieńskiego.

Monitorowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powiatu gnieźnieńskiego planowane jest poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych kierunków priorytetowych i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Za wykonywanie zbiorczych sprawozdań, gromadzenie i upowszechnianie zbiorczych danych z zakresu monitorowania stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odpowiedzialny będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie. Zadaniem Ośrodka będzie nadzór nad wdrażaniem Strategii, koordynowanie działań związanych z realizacją Strategii oraz opracowywanie i zgłaszanie propozycji zmian, które należy wprowadzić w Strategii. Monitorowanie realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planowane jest poprzez coroczne składanie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie sprawozdania z realizacji zadań wynikających z obowiązującej Strategii w dokumencie jakim jest ocena zasobów pomocy społecznej.

Opracowana strategia umożliwi inicjowanie i wdrażanie różnorodnych rozwiązań mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób i grup społecznych wymagających okresowego i długofalowego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i pomocy w rozwiązywaniu problemów społecznych. Przyjęcie tego dokumentu umożliwi budowanie na terenie miasta zintegrowanego systemu pomocy społecznej i pozwoli na pozyskiwanie środków unijnych. Nie można pominąć faktu, że podstawowym warunkiem wdrażania Strategii jest dobra współpraca samorządu, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie powiatu gnieźnieńskiego włączających się w realizację Strategii. Założono, że cele będą realizowane do 2030 roku. Nie oznacza to jednak, że jest to dokument zamknięty. Strategię można, a nawet wydaje się konieczne jej modyfikowanie pod wpływem zmieniających się warunków.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- ✓ zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- ✓ przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji działań i projektów,
- ✓ ocenę osiągniętych rezultatów,
- ✓ ocenę aktualności strategii.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Proces monitorowania będzie polegał na systematycznym obserwowaniu zachodzących zmian oraz gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Istotne znaczenie dla zobrazowania i zobiektywizowania zmian zachodzących na terenie miasta będzie miała również weryfikacja wartości wskaźników zdefiniowanych dla poszczególnych celów Strategii. Właściwie dobrane wskaźniki ułatwiają proces monitoringu i czytelnie charakteryzują przemiany, dlatego przy ich definiowaniu należy wziąć pod uwagę następujące kryteria:

- ✓ mierzalność danych niezbędnych do wyliczenia wskaźnika (czy dane te są łatwo dostępne i czy ich zdobycie nie wiąże się z nadmiernymi kosztami),
- ✓ prostota w konstrukcji wskaźnika i łatwość jego interpretacji,
- ✓ przejrzystość prezentacji jako instrumentów monitorowania.

Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych, obszarach służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych Starostwa Powiatowego w Gnieźnie, Urzędów Miast, Urzędów Gmin, Policji, Powiatowego Urzędu Pracy w Gnieźnie, ze sprawozdań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie, Ośrodków Pomocy Społecznej w powiecie gnieźnieńskim, sprawozdań z realizacji miejskich i gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych.

Monitorowanie realizacji w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022 – 2030 planowane jest poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych kierunków priorytetowych i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Za wykonywanie zbiorczych sprawozdań, gromadzenie i upowszechnianie zbiorczych danych z zakresu monitorowania stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odpowiedzialny będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie. Zadaniem PCPR będzie nadzór nad wdrażaniem Strategii, koordynowanie działań związanych z realizacją Strategii oraz opracowywanie i zgłaszanie propozycji zmian, które należy wprowadzić w Strategii. Monitorowanie realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planowane jest poprzez coroczne składanie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie sprawozdania z realizacji zadań wynikających z obowiązującej Strategii w dokumencie jakim jest ocena zasobów pomocy społecznej.

Ewaluacja Strategii posłuży do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim oraz będzie narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji kształtu polityki i pomocy społecznej Powiatu w kolejnych latach.

W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie opracowany raport zawierający osiągnięcie założonych wartości wskaźników realizacji działań.

Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli dokonać oceny w jakim stopniu założone wskaźniki zostały osiągnięte oraz ukarze poniesione nakłady finansowe. W efekcie końcowym ewaluacja pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone cele i kierunki działań były dobrze zaplanowane.

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

Spis tabel:

Tabela 1. Podstawowe dane charakteryzujące gminy powiatu gnieźnieńskiego.....	20
Tabela 2. Charakterystyka gmin powiatu gnieźnieńskiego na koniec 2019 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).....	21
Tabela 3. Liczba ludności w poszczególnych gminach powiatu w latach 2010 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)	22
Tabela 4. Ludność powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego według kategorii na koniec 2018 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)	23
Tabela 5. Udział procentowy ludności według wieku w poszczególnych gminach powiatu - stan na koniec grudnia 2019 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)	23
Tabela 6. Przewidywane zmiany liczby ludności w powiecie gnieźnieńskim w latach 2025-2045. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).	26
Tabela 7. Dochody i wydatki budżetu powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 roku w powiatach województwa wielkopolskiego. (źródło: opracowanie własne dane GUS).....	27
Tabela 8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej w powiatach województwa wielkopolskiego w 2019 roku. (źródło: opracowanie własne dane GUS)	28
Tabela 9. Zarejestrowane przedsiębiorstwa w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego na dzień 31.12.2020 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON)	30
Tabela 10. Struktura podmiotów gospodarczych z uwzględnieniem liczby zatrudnionych pracowników na dzień 31.12.2019 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON)	31
Tabela 11. Branże i liczba podmiotów w powiecie gnieźnieńskim na dzień 31.12.2020 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON)	32
Tabela 12. Zatrudnieni w powiecie gnieźnieńskim w latach 2014 – 2019 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)	33
Tabela 13. Struktura zatrudnienia w powiecie gnieźnieńskim w 2019 roku ze względu na sektor działalności PKD. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)	34
Tabela 14. Pracujący na 1 000 ludności w gminach powiatu gnieźnieńskiego w latach 2014 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)	34
Tabela 15. Porozumienia dotyczące instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2019 i 2020 roku.	56
Tabela 16. Odpłatność samorządów gminnych za pobyt dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2019 – 2020.	57
Tabela 17. Porozumienia dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019 - 2020.....	66
Tabela 18. Środki wydatkowane w latach 2019 - 2020 na rodzinną pieczę zastępczą.	66
Tabela 19. Wydane decyzje rodziny zastępcze w latach 2018 – 2020.....	67
Tabela 20. Odpłatności ponoszone przez poszczególne gminy powiatu gnieźnieńskiego za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019 - 2020.	67

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030

Tabela 21. Zadania finansowane ze środków przekazanych Powiatowi Gnieźnieńskiemu przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w roku 2020 w ramach realizacji zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych wraz z ich realizacją.	77
Tabela 22. Realizacja Programu „Aktywny Samorząd” w 2020 roku.	80
Tabela 23. Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia w powiecie gnieźnieńskim w 2019 i 2020 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.)	82
Tabela 24. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie w powiecie gnieźnieńskim w 2019 i 2020 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.)	83
Tabela 25. Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej powiecie gnieźnieńskim w 2019 i 2020 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.)	83
Tabela 26. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej w 2020. Liczba rodzin. (opracowanie na podstawie danych GUS)	84
Tabela 27. Wskaźnik deprivacji lokalnej w gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku. (opracowanie na podstawie danych OPS)	85
Tabela 28. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (długotrwała lub ciężka choroba) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku	87
Tabela 29. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (ubóstwo) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku.....	88
Tabela 30. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (niepełnosprawność) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku	91
Tabela 31. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (bezrobocie) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku.....	92
Tabela 32. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku	96
Tabela 33. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (alkoholizm, narkomania) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku	97
Tabela 34. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej (potrzeba ochrony macierzyństwa) – liczba rodzin w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku ...	98
Tabela 35. Ocena warunków życia w powiecie gnieźnieńskim pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.	106
Tabela 36. Skala występowania poszczególnych problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim.	107
Tabela 37. Osoby, rodziny, grupy mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym? Ocena w skali od 1 do 5 gdzie 1 to najniższa ocena, natomiast 5 najwyższa ocena.....	108

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

Spis rysunków:

<i>Rysunek 1. Mapa Powiatu Gnieźnieńskiego. Gminy Powiatu Gnieźnieńskiego.....</i>	<i>19</i>
<i>Rysunek 2. Liczba mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego w latach 2010 – 2019 r. (opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).....</i>	<i>22</i>
<i>Rysunek 3. Przyrost naturalny w powiecie gnieźnieńskim w latach 2010 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS) .....</i>	<i>24</i>
<i>Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w powiecie gnieźnieńskim w latach 2010-2019. (Opracowanie własne na podstawie danych GUS).....</i>	<i>25</i>
<i>Rysunek 5. Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie gnieźnieńskim na koniec grudnia w latach 2010 – 2020 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON) .....</i>	<i>30</i>
<i>Rysunek 6. Zatrudnieni w powiecie gnieźnieńskim w latach 2014 – 2019 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego) .....</i>	<i>33</i>
<i>Rysunek 7. Wskaźnik deprywacji lokalnej w gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2020 roku. (opracowanie na podstawie danych OPS) .....</i>	<i>85</i>
<i>Rysunek 8. Czy jest Pani/Pan zadowolony(a) z warunków życia w powiecie gnieźnieńskim? .....</i>	<i>104</i>
<i>Rysunek 9. Czy powiat gnieźnieński jest dobrym miejscem do życia?.....</i>	<i>105</i>
<i>Rysunek 10. Które z podejmowanych działań / obszarów przynoszą Pani/Pana zdaniem najmniej zadowalające efekty? .....</i>	<i>109</i>
<i>Rysunek 11. Problemy społeczne dotyczące rodziny z dziećmi na terenie powiatu gnieźnieńskiego. ....</i>	<i>110</i>
<i>Rysunek 12. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz rodzin z dziećmi, realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego?.....</i>	<i>110</i>
<i>Rysunek 13. Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych na terenie powiatu gnieźnieńskiego. ....</i>	<i>111</i>
<i>Rysunek 14. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz osób niepełnosprawnych realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego? .....</i>	<i>112</i>
<i>Rysunek 15. Problemy społeczne dotyczące osób starszych na terenie powiatu gnieźnieńskiego. ...</i>	<i>112</i>
<i>Rysunek 16. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz osób starszych, realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego?.....</i>	<i>113</i>

**Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie
gnieźnieńskim na lata 2022 - 2030**

<i>Rysunek 17. Problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży na terenie powiatu gnieźnieńskiego.</i>	115
<i>Rysunek 18. Jak Pani/Pan ocenia adresowane do dzieci i młodzieży działania profilaktyczne i edukacyjne, realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego?</i>	115
<i>Rysunek 19. Jaka jest Pani/Pana zdaniem skala problemu uzależnień (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze, inne) w powiecie gnieźnieńskim?</i>	116
<i>Rysunek 20. Czy Pani/Pana zdaniem spożycie alkoholu i narkotyków przez osoby dorosłe na terenie powiatu gnieźnieńskiego jest?</i>	117
<i>Rysunek 21. Czy Pani/Pana zdaniem spożycie alkoholu przez młodzież na terenie powiatu gnieźnieńskiego jest?</i>	117
<i>Rysunek 22. Jak Pan/Pani uważa, czy zjawisko przemocy w rodzinie jest zjawiskiem powszechnie występującym w powiecie gnieźnieńskim?</i>	118
<i>Rysunek 23. Sprawcy przemocy w rodzinie w powiecie gnieźnieńskim.</i>	119
<i>Rysunek 24. Jak wg Pani/Pana zachowania stosują najczęściej sprawcy przemocy wobec swoich bliskich?</i>	119
<i>Rysunek 25. Ofiary przemocy w rodzinie w powiecie gnieźnieńskim.</i>	120
<i>Rysunek 26. W jakiej sytuacji / w jakim miejscu Pani zdaniem najczęściej dochodzi do stosowania przemocy psychicznej i fizycznej?</i>	121
<i>Rysunek 27. Okoliczności sprzyjające wystąpieniu przemocy w rodzinie.</i>	122
<i>Rysunek 28. Czy doświadczył(a) Pani/Pan kiedykolwiek przemocy?</i>	123
<i>Rysunek 29. Czy Pana/Pani zdaniem przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać?</i>	123
<i>Rysunek 30. Proszę powiedzieć, czy gdyby ktoś z Pani/Pana bliskich miał problemy z przemocą wiedział(a)bym Pani/Pan gdzie szukać pomocy?</i>	124
<i>Rysunek 31. Gdzie powinna udać się po pomoc osoba doznająca przemocy?</i>	125
<i>Rysunek 32. Jak Pani/Pan ocenia stopień zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów przemocy na terenie powiatu gnieźnieńskiego?</i>	125

Uzasadnienie do uchwały Nr LI/ 2022

Rady Powiatu Gnieźnieńskiego

z dnia 24 lutego 2022 r.

Zgodnie z art. 19 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Przyjęcie treści *Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030* poprzez Radę Powiatu służyć będzie wypracowaniu właściwych dla powiatu gnieźnieńskiego systemów wsparcia uruchomionych w wypadku pojawienia się problemów społecznych lub wówczas, gdy jednostka lub grupa znajdzie się w trudnej sytuacji życiowej, której przezwyciężenie wykracza poza ich własne środki, możliwości i uprawnienia.